

लूकां च्वःगु भिंगु खँ

म्हसीका

लूकां च्वःगु भिंगु खँय् येशू यहूदीत व संसारया फुकक मनूतय्त मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः धकाः क्यनातःगु दु। थ्व सफुलिइ यशैया अगमवक्तां परमेश्वरं छ्वयाहइतिनि धाःम्ह मनू “जि हे खः” धकाः प्रभु येशू थःम्ह हे धयादीगु दु। अले थुकी वय्कलं “मगाःमचाःपिन्त भिंगु खँ न्यंकेत” परमप्रभुयागु आत्मां जितः ल्ययादीगु खः धकाः नं धयादीगु दु। उकिं थ्व भिंगु खँय् ग्वाहालि मालाच्वंपिं मनूतय्गु खँ न्ह्यथनातःगु दु। नापं थुकी लय्तायेगु खँय् नं बःबियातःगु दु। अथे हे प्रार्थना यायेगु, मिसातय्सं वय्कःयात ग्वाहालि यायेगु, पापीतय्त परमेश्वरं क्षमा यानादीगु व पवित्र आत्मायागु खँय् नं अप्वः बःबियातःगु दु। व छम्ह यहूदी मखुम्ह डाक्टर खः। व यहूदी मखुसां पुलांगु नियमया खँ बांलाक स्यू। अथे जुयाः वं अप्वः यानाः भजनसंग्रहया सफू व यशैया अगमवक्ताया खँ न्ह्यथना तःगु दु।

मत्ती, मर्कूस व यूहन्नां च्वःगु भिंगु खँय् मदुगु खँत नं थुकी दुथ्याका तःगु दु। गथे कि — जकरियायागु खँ, येशू बूबलय् स्वर्गदूततय्सं भजन हाःगु व फैजवाःतय्सं स्वःवःगु, मचा येशू देगलय् त्वःफ्यगु अले भिंम्ह सामरी व तंम्ह काय्यागु उखान।

थ्व सफू ई.सं. ६५ निसें ७० पाखे च्वःगु जुइफु।

धलः पौ

न्ह्यखँ	१:१-४
येशू व बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना बूगु व इमिगु मचाबलय्यागु खँ	१:५-२:५२
बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायागु ज्या	३:१-२०
येशू बप्तिस्मा काःगु व वय्कःयागु मन स्वःगु	३:२१-४:१३
गालील्य् येशूयागु ज्या	४:१४-६:५०
गालीलं येशू यरूशलेम पाखे भाःगु	६:५१-१६:२७
दकलय् लिपायागु वाल्य् येशू यरूशलेम्य्	१६:२८-२३:२६
येशू हानं म्वाना भाःगु, खने दय्कः भाःगु व स्वर्ग्य् थहां भाःगु	२४:१-५३

लूका

१ १यःमह थियोफिलस,
 जिमिगु न्ह्यःने जूगु खँ ला
 यक्वसि नं हे च्वःगु दु। २सुरु सुरु
 निसें थ्व खँ खंपिन्सं व न्यंका जूपिन्सं
 जिमित कना थकूगु गथे खः अथे हे
 च्वयाच्वना। ३हनेमाःमह थियोफिलस,
 थ्व खँ नं जिं सुरुनिसें बांलाक सीका
 थुइका तयागुलिं छितः कथं हंक
 च्वयेगु हे बांलाः ताल। ४छिं न्यनादी
 धुकूगु खँ बांलाक थुइकाः सत्य
 महसीके फयेमा धकाः जिं छितः
 च्वयाच्वनागु खः।

**बप्तिस्मा बीमह यूहन्ना बुइ धकाः
 धाःगु**

५यहूदियाय् हेरोद जुजु जुया
 च्वंबलय् अबिया कुलयाम्ह जकरिया
 धाःमह छमह पुजाहारी दु। एलीशिबा
 धाःमह वया कलाः नं अथे हे हारून
 पुजाहारीया कुलयाम्ह खः।* ६इपिं
 निमहं परमेश्वरया न्ह्यःने धर्मीपिं खः।
 इपिं व्यवस्था फुक्कं मानय् याइपिं
 खः। उकिं इमित छुं धाये थाय्

मदु। ७इमि मस्त मदु, छायाःसा
 एलीशिबा थारिमह मिसा खः। अले
 हानं इपिं निमहं बुहा बुहि जुइ धुकल।
 ८छकः यरूशलेमय् च्वंगु देगलय्
 पुजाहारीयागु ज्या यायेत वयागु
 पुचलय् लाःपिं पुजाहारीत नापं
 जखरिया नं यरूशलेमय् थ्यंकः वल।
 ९उबलय् इमिगु चलन कथं चिट्टा
 तःबलय् देगलय् दुहां वनाः गुंगू थनेगु
 ज्या वयात लाःगुलिं व देगलय् दुहां
 वन। १०वं दुने गुंगू थनाच्वंबलय्
 फुक्क मनूतय्सं पिने च्वनाः प्रार्थना
 यानाच्वन।

११अबलय् वं परमप्रभुया छमह
 दूतयात गुंगू थनेगु वेदीयागु जवय्पाखे
 दनाच्वंगु खन। १२स्वर्गदूतयात खनाः
 जकरियाया ग्यानाः अय् याये थय् याये
 मन्त। १३स्वर्गदूतं वयात थथे धाल —
 “जकरिया, ग्याये म्वाः, छंगु प्रार्थना
 परमेश्वरं न्यनादीगु दु। छं कलाः
 एलीशिबां छमह काय् मचा बुइकी,
 अले छं वयागु नां यूहन्ना धकाः ति।
 १४छिपिं तसकं लय्ताइ। अले यक्व

मनूत नं व बुइबलय् लय्ताइ। १५थ्व मचा परमप्रभुया न्ह्यःने तसकं तःधं जुइ। वं अय्लाः थ्वं छुं हे त्वनी मखु। मांया प्वाथंनिसें हे पवित्र आत्मां जाया च्वंम्ह जुइ।* १६अले वं यक्व यक्व इस्राएलीतय्त इमि परमप्रभु परमेश्वरयाथाय् तुं लिगना हइ। १७परमेश्वरया च्यः जूगुलिं व एलिया थें तुं तसकं साहसी जुइ। अले वं प्रभु भायादी न्ह्यः मिलय् मजूपिं बौ व काय् म्हाय्पिन्त मिलय् याइ। अले हानं वं अधर्मीतय्त नं धर्मी यानाः प्रभु भाया दीबलय्यात तयार याना तइ।”

१८अले जकरियां स्वर्गदूतयात थथे धाल — “थथे हे जुइ धकाः जिं गथे यानाः सीका कायेगु? जि ला छम्ह बुहाम्ह मनू खः, अले जिम्ह कलाः नं तसकं बुहि जुइ धुंकल।”

१९स्वर्गदूतं वयात धाल — “परमेश्वरयाथाय् च्वनिम्ह गब्रिएल स्वर्गदूत धाःम्ह जि हे खः। जितः थ्व भिंगु खँ छन्त धाय्केत परमेश्वरं हे छ्वया हयादीगु खः। २०मजुसे मगाःगु जिं धयागु खँय् छं विश्वास मयाःगुलिं थथे मजुतले छ पाकः जुयाचवनी।”

२१पिने मनूत पियाच्वन। जकरियां ताःई बिकाच्वंगुलिं इपिं तसकं

अजूचायाच्वन। २२पिहां वःबलय् जकरियां नवाय् मफु। थ्व खनाः इमिसं देगलय् दुने परमेश्वरं वयात दर्शन बिल जुइ धकाः थुइका काल। वं इमित ल्हाः भाय् याना क्यन। अबलय्निसें व पाकः हे जुयाच्वन।

२३पुजाहारीयागु ज्या सिधय्वं जकरिया थःगु छँय् तुं लिहां वन।

२४अनं लिपा वया कलाः एलीशिबाया प्वाथय् दुगुलिं न्याला तक छँनं गनं पिहां मवँसें च्वनाच्वन। २५वं थथे धाल — “आः तिति प्रभुं जितः स्वयादिल। मस्त मदयाः हेपय् याका च्वनाम्हय्सित आः मनूतय्गु मिखाय् जितः भिकादिल।”

येशू बुइ धकाः धाःगु

२६एलीशिबाया प्वाथय् दुगु खुला दय्काः गब्रिएल धाःम्ह स्वर्गदूतयात हे परमेश्वरं गालील्य् लाःगु नासरत शहरय् छ्वया हयादिल। २७अन योसेफ धाःम्ह मनू नाप क्वःछिना तःम्ह बिया मछ्वःनिम्ह मिसा छम्ह दु। योसेफ जुजु दाऊदया सन्तान खः। अले व बिया मछ्वःनिम्ह मिसायागु नां मरियम खः। २८स्वर्गदूतं व हे बिया मछ्वःनिम्ह मिसायाथाय् वनाः थथे धाल — “ए मरियम, परमप्रभुं छन्त

दयामाया यानादीगु दु। परमप्रभु छ नाप दी।”

२६ थ्व न्यना: व तसकं ग्यात। अले वं मनं मनं थ्व छु जूगु धका: बिचा: यात। ३० स्वर्गदूतं वयात धाल — “मरियम ग्याये म्वा:, परमेश्वरं छन्त माया यानादीगु दु। ३१ न्यँ, छं प्वाथय् दइ। छं छम्ह काय्मचा बुइकी। अले वयागु नां छं येशू धका: ति। ३२ थ्व मचा तसकं त:धनी, अले दकलय् त:धंम्ह परमेश्वरया काय् धका: नां जाइ। अले परमप्रभु परमेश्वरं वयात वया तापा:बाज्या दाऊदयागु सिंहासन बियादी। ३३ वय्क: सदां याकूबया सन्तानतय् जुजु जुयादी। अले वय्कलं न्ह्याबलें न्ह्याबलें हे राज्य यानादी।”*

३४ अले मरियमं स्वर्गदूतयात थथे धाल — “थथे गुकथं जुइ फइ? जिगु ब्याहा ला मजूनि।”

३५ अले स्वर्गदूतं वयात लिस: बिल — “पवित्र आत्मा हे छंके भायादी। दकलय् त:धंम्ह परमेश्वरयागु शक्तिं बूम्ह मचा पवित्रम्ह जुइ, अले परमेश्वरया काय् धका: नां जाइ। ३६ छं थ:ला:म्ह एलीशिबां मचा बुइकी मखु धका: ला छं सि हे स्यू जुइ। बुह्मिम्ह जूसां वया प्वाथय् दुगु

खुला दये धुंकल। ३७ उकिं परमेश्वरं याये मफुगु छुं नं मदु।”*

३८ अले मरियमं धाल — “स्वया-दिसँ, जि ला परमेश्वरया भ्वातिं जक ख:। छिं धयादी थें हे जित: जू वयेमा।” अले स्वर्गदूत लिहां वन।

मरियम एलीशिबायात नाप ला: वंगु

३९ थुलि जुइ धुंका: याकनं हे मरियम यहूदियाया पहाडय् ला:गु छगू गामय् वन। ४० जकरियायागु छँय् थ्यनेवं मरियमं एलीशिबायात ज्वजलपा यात। ४१ मरियमं वयात ज्वजलपा या:बलय् वयागु प्वाथय् च्वंम्ह मचा सन। उबलय् एलीशिबा पवित्र आत्मां जाल। अले वं त:सलं थथे धाल —

४२ “मिस्त मध्ये छन्त दकलय् अप्व: आशिष दत अले छंगु प्वाथय् दुम्ह मचायात नं आशिष दइ। ४३ जिम्ह प्रभुया मां हे जिथाय् वल। थ्व गथे जुया: जुल? ४४ छं जित: ज्वजलपा या:बलय् जिगु प्वाथय् च्वंम्ह मचा लय्लय् तातां सन। ४५ परमप्रभुं धयादीगु खँ धात्थें जुइ धका: छं पत्या: या:गुलिं छन्त आशिष दइ।”

मरियमं परमेश्वरयात त:धंकूगु

४६ अले मरियमं थथे धाल —

“जिं दुनुगलंनिसें परमप्रभुयात
तःधंकाच्चवना।

४७मुक्ति बीम्ह परमेश्वर खनाः
जिगु मन तसकं लय्ताः,

४८छाय्धाःसा वय्कलं
जि थज्याःम्ह भ्वातियात नं
दया यानादिल।

आवंनिसें जितः फुक्क मनूतय्सं
तक नं
धन्यम्ह धाइ।

४९दकलय् तःधंम्ह व शक्ति दुम्ह
परमेश्वरं
जितः थुकथं तःधंगु ज्या
यानादिल।

वय्कःयागु नां हे पवित्र जू।

५०वय्कःयात मानय् याइपिन्त
वय्कलं पुस्ता पुस्तां तकं दया
यानादी।

५१वय्कलं थःगु ल्हाःयागु शक्ति
क्यनादीगु दु।

वय्कलं घमण्ड याइपिनिगु मनय्
चवंगु ग्वसाः
फुक्कं स्यंकादीगु दु।

५२वय्कलं बल्लाःपिं जुजुपिन्त
सिंहासनं क्वकयादिल,
अले चिधंपिन्त च्वय् छ्वयादिल।*

५३वय्कलं नयेमखंपिन्त साःसाःगु
लुधंका नकादिल।

तःमिपिन्त खालि ल्हातं
लिछ्वयादिल।

५४वय्कलं थःम्हं यानादीगु बाचा
लुमंकाः

थः च्यःत इस्राएलीतय्त्
ग्वाहालि यानादिल।

५५वय्कलं भी तापाःबाज्या
अब्राहाम

व वया सन्तानतय्त् धयादी थें
दया यायेगु ल्वःमंका मदी।”*

५६मरियम एलीशिबापिन्थाय् स्व-
लाति च्वनाः थःगु छेंय् लिहां वन।

बत्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना बूगु

५७एलीशिबाया मचा बुइगु ब्यथा
जुल। वं छम्ह काय्मचा बुइकल।

५८वयात परमप्रभुं तसकं माया
यानादीगु खनाः वया थःलाःपिं व
जःलाखःलापिं फुक्कं लय्ताल।

५९मचा बूगु च्यान्हु दय्काः मचा-
यागु म्हय् चिं तयेत इपिं वल।
इमिसं मचायागु नां बौम्हय्सिगु थें
तुं जकरिया तयेत्यंबलय् * ६०मचाया
मामं थथे धाल — “जकरिया मखु,
थ्वयागु नां यूहन्ना तये माः।”

६१अले इमिसं वयात धाल —
“छिमि थःलाःपिं सुयां हे थज्याःगु

नां मदुनि।” ६२ अले इमिसं लहाः भाय्
यानाः मचाया अबुयाके छु नां तयेगु
धकाः न्यन। ६३ अले वं छपाः ग्वरः
कयाः उकी थथे धकाः चवत —
“मचायागु नां यूहन्ना धकाः तये माः।”
थ्व खनाः इपिं फुक्कं अजूचाल।
६४ अबल्य् हे वं न्हापा थें तुं नवाये
फत। अले वं परमेश्वरयात तः धंकल।

६५ अन च्वंपिं मनूत फुक्कं तसकं
ग्यात। थ्व खँ यहूदिया जिल्लाय्
फुक्कभनं बय्बय् जुल। ६६ थ्व खँ
न्यंपिं फुक्कसिनं मनं मनं थथे धकाः
बिचाः यात — “थ्व मचा छु जुइम्ह
जुइ?” छायाः सा परमप्रभुं हे वयात
शक्ति बियादीगु दु।

जकरियां कंगु अगमवाणी

६७ अले यूहन्नाया अबु जकरियां
पवित्र आत्मां जायाः थथे धकाः
अगमवाणी कन —

६८ “इसाएलीतय् परमप्रभु
परमेश्वरयात तः धंके मा,
छायाः सा परमेश्वर थः हे भायाः
थः मनूतय्त पापं छुतय्
यानादिल।

६९ वय्कलं हे भीत छम्ह तसकं
तः धंम्ह मुक्तिदाता बियादिल।

भीम्ह मुक्तिदाता वय्कः या च्यः
जुजु दाऊदया सन्तानपाखें
भाइ।

७० थथे जुइ धकाः ला वय्कलं
न्हापा हे पवित्रपिं
अगमवक्तातय्गु
म्हुतुं न्ववानादीगु खः।

७१ वय्कलं भीत मयः पिनिगु ल्हातं
व शत्रुतय्गु ल्हातं बचय्
यानादी।

७२ वय्कलं भी तापाः बाज्यापिन्त
दया यानादीगु
व वय्कः पिं नाप चिनादीगु बाचा
लुमंकादी।

७३ थ्व बाचा भी तापाः बाज्या
अब्राहामनाप चिनादीगु खः।

७४ उकिं शत्रुतय्गु ल्हातं भीत
बचय् याका दीगुलिं
वय्कः यात लय्लय् तातां
मानय् यानाचवने मा।

७५ अले पवित्रपिं जुयाः म्वाना च्वंतले
मग्यासे भीपिं वय्कः यात
यय्क च्वनाचवने मा।

७६ छ नं, जिमि काय्,
दकलय् तः धंम्ह परमेश्वरया
अगमवक्ता धकाः छन्त धाइ।

उकिं छ प्रभुया न्ह्यः वय्कः यात
लं छिकेत वनिम्ह जुइ।*

७७ परमेश्वरया थः मनूतय्गु
पाप क्षमा जुइ,
अले हानं इपिं बचय् जुइ धकाः
इमित धायेगु नं छंगु ज्या जुइ।

७८ भी परमेश्वर तसकं भिंम्ह
व दया माया दुम्ह खः।
अय्जूगुलिं वय्कलं तसकं
थीगु मुक्तियागु निभाः जः भीत
खय्कादी।

७९ थ्व निभाः जः स्वर्ग
कालयागु हाकुगु किपालुइ
चवनाच्वंपिं मनूतय्थाय्
खय्कादी।
थ्व हे जलं भीत शान्तियागु लँपुइ
यंकादी।”*

८० व मचा आत्मा व म्ह निताय्
नं बल्लानाः तःधिकः जुया वल।
इसाएलीतय्थाय् वनाः न्यंकेगु ज्या
मयातले व मरुभूमिइ हे चवनाच्वन।

येशू बूगु

मती १:१८-२५

२ १ अबलय् लाक्क रोमी
महाराजा कैसर अगस्टसं
संसारय् न्यंक जनगणना का धकाः
उजं बिल। २ सिरियाय् कुरेनियस
धाःम्ह बडा हाकिम जुया च्वंबलय्

न्हापां जनगणना काःगु थ्व हे खः।
३ अय्जूगुलिं फुक्क मनूत इमि थः
थःगु गामय् व शहरय् वनाः नां च्वकः
वन। ४ योसेफ जुजु दाऊदया सन्तान
जूगुलिं नासरत शहरं जुजु दाऊद बूगु
बेथलेहेम गामय् वन। ५ वं थःलिसे
ब्याहा यायेत क्वःछिना तये धुंकूम्ह
मरियमयात नं व्वना यंकल। वया
प्वाथय् दु।

६ इपिं अन दुबलय् हे वयात मचा
बुइगु ब्यथा जुल। ७ वं दकलय्
न्हापांम्ह काय् बुइकल। च्वनेत गनं
हे थाय् मदुगुलिं इमिसं मचायात
इचां भुनाः फैतय्त नकिगु थलय्
थ्यनातल।

फै जवाःत व स्वर्गदूतत

८ चान्हय् अनं लिक्क लाःगु ख्यलय्
फैजवाःत फैचात पिवाः च्वनाच्चवन।
९ अबलय् हे प्रभुया छम्ह दूत इमिथाय्
खने दय्कः वल। प्रभुयागु जः अन
छचाःखेलं न्यन। इपिं फुककं ग्यानाः
थरथर खात। १० अले स्वर्गदूतं इमित
धाल — “ग्याये म्वाः। जिगु खँ न्यँ,
जि छिमित लसतायागु छगू तःधंगु
भिंगु खँ कं वयागु खः। थ्व भिंगु खँ
फुकक मनूतय्त खः। ११ जुजु दाऊद
बूगु गामय् छिमि छम्ह मुक्तिदाता
नकतिनि हे बूगु दु। वय्कः हे स्त्रीष्ट
प्रभु खः। १२ मचायात म्हसीकेगु चिं
थ्व खः — वय्कःयात इचां भुनाः
फैतय्त नकिगु थलय् थ्यना तःगु
दु।”

१३ अबलय् लाक्क हे छक्कलं मेपिं
स्वर्गदूततय्गु छपुचः खने दत। इपिं
फुककसिनं थथे धकाः म्ये हालाः
परमेश्वरयागु जय जय यात —

१४ “स्वर्गय् च्वनादीम्ह परमेश्वर

तःधं जुइमा।

अले परमेश्वरयात यःपिं मनूतय्त

पृथ्वीइ च्वनाच्चवंसां

शान्ति दयेमा।”

१५ स्वर्गदूतत अनं स्वर्गय् वने धुंकाः
फैजवाःतय्सं थथे खँ ल्हात — “नु,
भी बेथलेहेमय् वनाः प्रभुं धयादीगु खँ
स्वये।”

१६ अले इपिं हथाय् पथासं वन।
अन इमिसं मरियम, योसेफ व फैतय्त
नकिगु थलय् थ्यना तःम्ह मचायात
खन। १७ थ्व खनाः इमिसं स्वर्गदूतं
कंगु खँ मचाया मांबौयात कन।
१८ फैजवाःतय्गु खँ न्यनाः फुककं
अजूचाल। १९ मरियमं धाःसा थ्व खँ
मनं मनं बिचाः यानाः नुगलय्सं तया
तल। २० स्वर्गदूततय्सं धाःथें स्वये
व न्यने दुगुलिं फैजवाःत परमेश्वरयात
जय जय यानाः लय् तातां लिहां वन।

येशूयात यरूशलेमयागु देगलय् छाये यंकूगु

२१ बूगु च्यान्हु दय्काः मचायागु
म्हय् चिं तय्कल। अले वय्कःयागु नां
येशू तल। थ्व नां प्वाथय् दये न्ह्यः हे
स्वर्गदूतं तःगु खः।*

२२ मोशां च्वया तःथें बूगु पीन्हु
दय्काः मचा बू ब्यंके त्यःबलय्
इमिसं वय्कःयात छायेत
यरूशलेमयागु देगलय् यंकल।*

२३ दकलय् न्हापालाक बूम्ह काय्मचा
परमप्रभुया नितिं पवित्र जुइ धकाः

व्यवस्थाय् च्वया तःगु दु।* २४ मचा
बू ब्यंकीबलय् छज्वः सुकुभ्तु जूसां
निम्ह मचापिं बखुंचात जूसां बलि
बियाः परमप्रभुयात छाये माः धकाः
परमप्रभुयागु सफुलिइ च्वया तःथें
इमिसं नं छाये यन।

२५ अबलय् यरूशलेमय् शिमियोन
धाःम्ह छम्ह मनू दु। थ्व मनू तसकं
धर्मीम्ह व परमेश्वरया भक्त खः। व
इस्त्राएलीतय्गु उद्धार जुइगु दिन स्वयेत
पिया च्वंम्ह खः। पवित्र आत्मा
वयाके च्वनादीगु दु। २६ अय्जूगुलिं
परमेश्वरं बी धकाः धया तःम्ह मुक्ति
बीम्ह स्त्रीष्ट भाया मदितले छ सी
मखुनि धकाः पवित्र आत्मां वयात
धया तःगु दु। २७ पवित्र आत्मां वयात
देगलय् यन। अबलय् हे मचा येशूयात
वया मांबौपिन्सं व्यवस्थाय् च्वया
तःथें यायेत देगलय् हल। २८ शिमियोनं
मचायात बुयाः परमेश्वरयात सुभाय्
बियाः थथे धाल —

२९ “परमप्रभु, छिं धयादीगु थ्व हे खँ
थौं जिगु मिखां स्वये दत।
आः जि याउँक सिना वंसां
जिल।
३० जिं थःगु हे मिखां थौं छिं संसारय्
च्वंपिन्त बियादीम्ह

मुक्तिदातायात खने धुन।

३१ छिं फुक्क मनूतय्गु निंतिं थथे
यानादीगु खः।

३२ य्हुदीमखुपिन्त नं लँ क्यनिम्ह
वय्कः मुक्तिदाता व जः खः।

उकिं वय्कः मुक्तिदाता

भायादीगुलिं

मनूतय्सं भी इस्त्राएलीतय्त्
तःधंकी।”*

३३ शिमियोनं थुकथं मचायागु
खँ धाःगुलिं मचाया मांबौ छक्क
जुल। ३४ अले शिमियोनं इमित
आशिष बियाः मचाया मांयात थथे
धाल — “इस्त्राएलय् च्वंपिं यक्व
मनूतय्त् भिकेत नं स्यंकेत नं परमेश्वरं
ल्ययादीम्ह मचा थ्व हे खः। थ्व मचा
परमेश्वरयागु चिं जूगुलिं यक्वसिनं
थ्वयागु विरोध याइ। ३५ थुकिं यक्व
मनूतय्गु नुगःया बिचाः पिहां वइ।
अले च्वामुगु तरवारं थें दुःखं छंगु
नुगलय् भ्वाबी।”

३६ अबलय् अन हन्ना धाःम्ह अगम-
वादिनी मिसा छम्ह दु। व आशेर
कुलयाम्ह फनुएल धाःम्ह मनूया म्हाय्
खः। ब्याहा यानाः वया भाःतनाप
न्हय्दँ तक जक हने खन। आः ला
व बुहि जुइ धुंकल। ३७ व चय्प्यदँ

दुबलय् तक भाःत मदय्कः हे च्वन।
वं यक्व हे अपसं च्वनाः प्रार्थना
यानाः परमेश्वरया सेवा यानाच्वंगु दु।
३८मचा येशू देगलय् दनिबलय् हे हन्नां
नाप लाः वयाः परमेश्वरयात सुभाय्
बिल। अले यरूशलेमय् च्वंपिनिगु
उद्धार जुइतिनि धकाः पिया च्वंपिन्त
व मचायागु खँ कन।

नासरतय् लिहां वःगु

३९व्यवस्थाय् च्वया तःथें फुककं
याये सिधय्काः योसेफ व मरियम
गालीलिय् लाःगु थःगु हे गां नासरतय्
लिहां वल। * ४०मचा तःधिकः
जुया वल। बुद्धिं नं जाया वल, अले
परमेश्वरं नं वय्कःयात आशिष
बियादीगु दु।

मचा येशू देगलय् त्वःफ्यूगु

४१येशूया मांबौ दँय्दसं यरूशलेमय्
छुत्काराया नखः हनेत वं। * ४२वय्कः
भिंनिदँ दुबलय् नं इपिं नखः मानय्
यायेत यरूशलेमय् वन। ४३नखः
सिधय्काः इपिं छँ लिहां वन। मचाम्ह
येशू जक यरूशलेमय् तुं च्वन।
वय्कःया मांबौपिन्सं थ्व खँ मस्यू।
४४वय्कः पासापिनाप वयाच्वंगु दइ
धकाः इपिं न्हिच्छि वनाच्वन। बहनी

थःथितिपिं व पासापिनिगु पुचलय्
वय्कःयात माला स्वत।

४५वय्कःयात लुइके मफुगुलिं इपिं
हानं यरूशलेमय् तुं माः वन। ४६स्वन्हु
दय्काः इमिसं वय्कःयात देगलय्
गुरूपिनापं फ्यतुनाः इमिगु खँ न्यँन्यं,
न्ह्यसः यानाच्वंगु खन। ४७अन च्वंपिं
फुकक वय्कःयागु बुद्धि व लिसः
न्यनाः छक्क जुयाच्वन।

४८थुकथं वय्कःयात अन खनाः
मांबौपिं निमहं छक्क जुल। अले मांमहं
थथे धाल — “पुता, छं छाय् थथे
यानागु? छं बाः व जिं छन्त गुलि
माले धुन। जिमि ला म्हय् जिउ हे मन्त
का।”

४९अले वय्कलं धयादिल —
“छिकपिन्सं जितः माला मदीसां
ज्यूगु खःनि। जि जिमह बाःयागु छँय्
च्वने माः धकाः छिकपिन्सं मस्यू
ला?” ५०वय्कलं धयादीगु खँ इमिसं
मथुल।

५१अथेसां वय्कः इपिं नाप तुं
नासरतय् लिहां भाल। अन वय्कः
मांबौनं धाःथें च्वनादिल। वय्कःया
मामं थ्व खँ मनय्सं तया तल।

५२वय्कः मनूतय्गु व परमेश्वरयागु
दयामायां भन भन तःधिकः जुयाः
बुद्धिं जायावल। *

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नां स्यनेकने

याःगु

मत्ती ३:१-१२; मार्कुस १:१-८

यूहन्ना १:१९-२८

३ १रोमयाम्ह महाराजा तिबेरिअसं राज्य यानाच्वंगु भिन्त्यादँ दुबलय् पन्तियस पिलातस यहूदियायाम्ह शासक जुया च्वंगु खः। अले हेरोद गालीलियाम्ह शासक जुयाच्वंगु खः। अथे हे इतुरिया व त्राखोनितिसय् हेरोदया किजा फिलिप व अबिलेनय् लुसानियास शासक जुयाच्वंगु खः। २अबलय् हन्नास व कैयाफा दकलय् तःधंपिं पुजाहारीत जुयाच्वंगु खः।

उबलय् हे मरुभूमिइ च्वनाच्वंमह जकरियाया काय् यूहन्नायात परमेश्वरं न्यंकः वनेत उजं बियादिल। ३अले यूहन्नां यर्दन खुसिया जःखः वनाः थथे धकाः न्यंका जुल — “थःगु पाप क्षमा यायेत पश्चाताप यानाः बप्तिस्मा का।” ४थ्व खँ यशैया अगमवक्तां थःगु सफुलिइ थथे च्वया थकूगु दु —

“मरुभूमिइ छम्ह मनू थथे धकाः

हाला वइ —

‘परमप्रभुयात लँ ब्यु,

वय्कःयागु लँ छिका ब्यु।

५गाःगी वंगु दक्वं ल्हाना छ्वइ।

पाःचापीचा दक्वं माथं वंका छ्वइ।

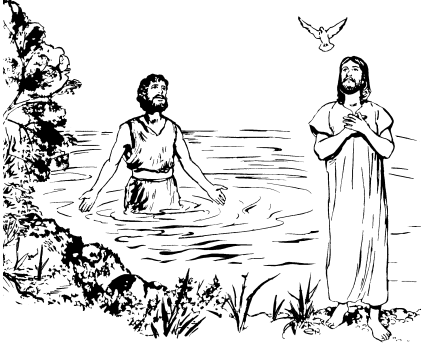
चाःची तूगु दक्वं तप्यंका छ्वइ।

अले छ्वांछिं वःगु नं दक्वं पिचुका छ्वइ।

६अले तिनि दक्व मनूतय्सं परमेश्वरयागु मुक्ति खनी।’ ”*

७यक्व हे मनूत यूहन्नायाथाय् बप्तिस्मा कायेत वल। अले वं इमित थथे धाल — “हे सर्पया सन्तान, परमेश्वरयागु तंपाखें बचय् जुइत बिस्सुं हुँ धकाः छिमित सुनां धाल? * ८पश्चाताप याःथें छिमिसं थःगु चालचलन नं अथे हे या। ‘अब्राहाम हे जिमि तापाःबाज्या खः, थथे जिमित छुं नं जुइ मखु’ धकाः छिपिं हाला जुइ मते, छायाःसा जिं छिमित धाये — परमेश्वरं अब्राहामया नितिं ल्वहँतं नं मस्त दय्कादी फु। * ९सिमायागु प्वलय् पाः लाये हे त्यंगु दु। भिंगु फल मसःगु सिमा फुक्कं पालाः छ्वय्का छ्वइ।”*

१०अले यक्व यक्व मनूतय्सं वयाके न्यन — “अय्सा जिमिसं छु याये माल?”

११ वं इमित थथे लिसः बिल — “निपाः लं दुम्हय्सिनं मदुम्हय्सित छपाः ब्यु। अथे हे नयेगु दुम्हय्सिनं नयेमखंपिन्त ब्यु।”

१२ कर काइपिं मनूत नं बप्तिस्मा कायेत वयाथाय् वल। इमिसं नं थथे धकाः न्यन — “गुरूजु, जिमिसं छु यायेगु लय्?”*

१३ अले वं इमित लिसः बिल — “छिमिसं का धाक्व जक कर का, अप्वः काये मते।”

१४ सिपाइंतय्सं नं वयाके न्यन — “जिमिसं छु यायेगु लय्?”

वं धाल — “ख्यानाः कर्पिन्के थगय् यायेगु, घुस नयेगु ज्या याये मते। तर छिमिगु तलबय् जक लुधंका च्वँ।”

१५ यूहन्नां थथे याना जूगुलिं मनू-तय्गु आशा चुलि जाया वल। अय्-जूगुलिं इमिसं — “थ्व हे मुक्ति बीम्ह

खीष्ट ला मखु ला” धकाः मनं मनं बिचाः यानाच्वन। १६ उकिं यूहन्नां इमित थथे धाल — “जिं ला छिमित लखं बप्तिस्मा बियाच्वना। जि स्वयाः तःधंम्ह छम्ह भायाच्वंगु दु। वय्कःयागु लाकांया पुतु फ्यनेत तकं जि मल्वः। वय्कलं हे छिमित पवित्र आत्मां व मिं बप्तिस्मा बियादी।

१७ वय्कलं लहातिइ हासा ज्वना तयादीगु दु। वय्कलं फुक्क छ्व हायाः थःगु धुकुतिइ स्वथनादी। अले छ्वस जुक्व गुबलें मसीगु मिइ छ्वय्कादी।” १८ थथे हे यक्व स्यनेकने यानाः यूहन्नां मनूतय्त भिंगु खँ न्यंकल।

१९ हेरोदं थः हे भौमचा हेरोदियासयात कलाः तःगुलिं व थथे हे मेमेगु नं यक्व मभिंगु ज्या याना जूगुलिं यूहन्नां वयात ब्वः बिल। २० अय्जूगुलिं हेरोदं वयात भयालखानाय् कुना बिल। थथे वं भन तःधंगु बांमलाःगु, मभिंगु ज्या यात।*

येशू बप्तिस्मा कयादीगु

मत्ती ३:१३-१७; मर्कस १:९-११

२१ यूहन्नायात भयालखानाय् कुने न्ह्यः छन्हु यूहन्नां मनूतय्त बप्तिस्मा बिया च्वंबलय् येशू नं बप्तिस्मा

कयादिल। वय्कलं प्रार्थना याना च्वंबलय् स्वर्ग चाल। २२पवित्र आत्मा सुकुभतु थें जुया: वय्क:यागु म्हय् कुहां भाल। अबलय् हे स्वर्ग थथे धका: धया हल — “छ जि य:म्ह काय् ख:। छ खना: जि लय्ता:।”*

येशूया पुर्खा

मत्ती १:१-१७

२३येशू ज्या सुरु यानादीबलय् वय्क: स्वि दँति दत। मनूतय्सं वय्क:यात योसेफया काय् धका: धाइगु। अथे हे योसेफया बा: एली ख:। २४अथे हे एलिया बा: मत्तात, बाज्या लेवी, अले वया तापा:बाज्यापिं कथहं मल्की, यान्ना, योसेफ, २५मत्ताथियास, आमोस, नहूम, इसली, नगै, २६माथ, मत्ताथियास, सेमैन, योसेख, योदा, २७योआनन, रेसा, यरूबाबेल, शालतिएल, नेरी, २८मल्की, अदी, कोसाम, एलमादम, एर्, २९यहोशु, एलीएजर, योरीम, मत्तात, लेवी, ३०शिमियोन, यहूदा, योसेफ, योनान, एल्याकीम, ३१मलेआ, मिन्ना, मत्ताथा, नातान, दाऊद, ३२यिशै, ओबेद, बोअज, सल्मोन, नहशोन, ३३अम्मीनादाब, आराम, अरनी, हेस्रोन, फारेस, यहूदा,

३४याकूब, इसहाक, अब्राहाम, तेरह, नाहोर, ३५सरूग, रऊ, पेलेग, एबेर, शेलह, ३६केनान, अर्पक्षद, शेम, नोआ, लेमेख, ३७मतूशेलह, हनोक, येरेद, महलालेल, केनान, ३८एनोश, शेत, आदम अले परमेश्वर ख:।

येशूयागु मन स्व:गु

मत्ती ४:१-११; मर्कूस १:१२-१३

४ १येशू पवित्र आत्मां जाया: यर्दन खुसिं लिहां भा:बलय् आत्मां वय्क:यात मरुभूमिइ ब्वना यंका: पीन्हु तक तये यंकल। २शैतानं† पीन्हु तक वय्क:यागु मन स्वयाच्वन। अबलय् वय्कलं छुं हे नयामदी। थथे जुइ धुंका: वय्क:यात नये पित्यात।

३अले शैतानं थथे धाल — “छि परमेश्वरया काय् ख:सा थ्व ल्वहंयात मरि जुइमा धका: धयादिसं।”

४अले वय्कलं धयादिल — “थथे च्वया त:गु दु — ‘मनूत मरि जक नया: म्वानाच्वने फइ मखु।’ ”*

५अले हानं शैतानं वय्क:यात पहाडय् च्वय् यंका: संसारयागु फुक्क राज्य क्यना: ६थथे धाल — “थ्व फुक्क धन व राज्य जिं छित: बी, छाया:सा थ्व फुक्कं जित: बिया

तःगुलिं जितः यःम्हयूसित बी थ्याः।
७छिं जितः भागि यात धाःसा थ्व
फुक्कं छिगु जुड।”

“वय्कलं शैतानयात लिसः बिया-
दिल — “थथे नं च्वया तःगु दु —

‘छं छिम्ह प्रभु परमेश्वरयात जक
सेवा याये माः।

वय्कःयात जक मानय् याये
माः।’ ”*

६अले हानं शैतानं वय्कःयात
यरूशलेमय् च्वंगु देगलय् च्वय्
यंकाः थथे धाल — “छि परमेश्वरया
काय् खःसा थनं तिन्हुयादिसं,
१०छाय्धाःसा थथे च्वया तःगु दु —

‘वय्कलं स्वर्गदूतत छ्वया हयाः
छितः बचय् यानादी।’*

११अले ‘इमिसं छितः ल्हातय् फया
काइ।

मखुसा छिगु तुति ल्वहंतय् न्याः
वनी।’ ”*

१२वय्कलं शैतानयात लिसः बिया-
दिल — “धर्मशास्त्रय् थथे च्वया तःगु
दु — “छं प्रभु परमेश्वरयागु मन स्वये
मते।’ ”*

१३थथे शैतानं वय्कःयात फुक्क
कथं मन स्वये धुंकाः पलखयात
त्वःता वन।

गालील्य येशूयागु न्हापांगु ज्या

मत्ती ४:१२-१७; मर्कूस १:१४-१५

१४अनं लिपा येशू पवित्र आत्मायागु
शक्तिं गालील्य लिहां भाल।
वय्कःयागु खं जिल्लाय् फुक्कभनं
बय्बय् जुल। १५थाय् थासय् धर्मशास्त्र
स्यनिगु छेंय् वनाः वय्कलं मनूतय्त
स्यनेकने यानादिल। अय्जुगुलिं मनू-
तय्सं वय्कःयात तसकं तःधकंल।

नासरतय् येशूयात मयय्कूगु

मत्ती १३:५३-५८; मर्कूस ६:१-६

१६अले वय्कः थः ब्वलंगु गां
नासरतय् भाल। विप्रामबार पतिकं
वय्कः धर्मशास्त्र स्यनिगु छेंय् वनिगु
जुगुलिं अनं नं धर्मशास्त्र स्यनिगु छेंय्
भाल। अले वय्कः धर्मशास्त्र ब्वनेत
दनादिल। १७यशैया अगमवक्तायागु
सफू ब्वनेत वय्कःयात बिल।
वय्कलं व सफू पुइकाः थथे च्वया
तःगु पाना लुइकादिल —

१८“मगाःमचाःपिन्त भिंगु खं न्यंकेत
परमप्रभुं जितः ल्ययादीगुलिं

परमप्रभुयागु आत्मा जिके
चवनादीगु दु।

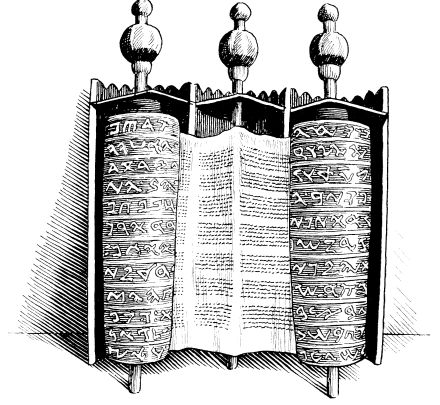
परमप्रभुं चिना तःपिन्त त्वःता
बीत,
कांपिन्त मिखां खंका बीत,
अले न्हुत्तु न्हुया तःपिन्त थना
बीत,*

१६ अले परमप्रभुं दया माया
यानादीगु
थुबलय् हे खः धकाः नं न्यंका
जुइत
जितः छ्वया हयादीगु खः।”

२० ब्वने सिधय्काः वय्कलं सफू
तुलाः अन च्वंम्ह पालेयात लित
बियाः फयतुनादिल। अन च्वंपिं
मनूत फुककसिनं वय्कःयात त्वालां
त्वालां स्वयाचवन। २१ वय्कलं इमित
थथे धयादिल — “जिं ब्वनागु खँ
छिकपिन्सं ता हे ताः। जिं गथे ब्वनागु
खः, थौं अथे हे जुइ धुंकल।”

२२ इपिं फुककसिनं वय्कःयात
तारिफ यात। वय्कःयागु खँ न्यनाः
इपिं अजू चाल। अले इमिसं थथे
धाल — “थ्व मनू योसेफया काय्
मखु ला?”

२३ अले वय्कलं इमित थथे धया-
दिल — “छिकपिन्सं जितः थ्व उखान

व्यवस्थाया सफू

धयादी धकाः ला जिं सि हे स्यू —
‘हे डाक्टर, थःम्हं थःतः निं लाय्कि।
छं कफर्नहुमय् याना वःगु जिमिसं
न्यनागु दु, आः छंगु गामय् नं अथे
हे या रे।’ २४ वय्कलं इमित हानं
धयादिल — धात्थें, थःगु हे गामय्
च्वंम्ह अगमवक्तायात सुनानं मानय्
याइ मखु।*’

२५ “अय् नं जिं छिकपिन्त धात्थें
जूगु खँ कने, न्यनादिसँ — एलिया
दुबलय् इस्राएलय् यक्व यक्व हे
भाःत मदुपिं मिसात दु। अबलय्
छकः स्वदँ व खुला तक वा
मवःगुलिं इस्राएलय् दक्वभनं हे
अनिकाल जुल।* २६ अबलय्
एलियायात सीदोन देशय् सारपत

धाःगु थासय् च्वंम्ह छम्ह भाःत मदुम्ह मिसायाथाय् जक छ्वयादिल, मेथाय् गनं नं छ्वयामदी।* २७ अले हानं एलीशायगु पालय् नं इस्राएलय् यक्व यक्व हे कोहि जुया च्वंपिं दु। सिरियाय् च्वंम्ह नामानयात जक कोहि जूगु लाय्का बिल, मेपिं सुयातं लाय्का मब्यु।”*

२८ थ्व न्यनाः अन च्वंपिं फुककं तसकं तंम्वल। २९ जुरुजारुं दनाः इमिसं वय्कःयात साला यनाः गामं पिने हल। इमिगु गां पहाडय् लाः। इमिसं वय्कःयात पहाडं कुर्का छ्वयेगु धकाः च्वकाय् थ्यंक हल। ३० अय् नं वय्कः इमिगु दथुं दथुं हे सुरुक्क वना छ्वल।

भूत आत्मा दुब्युम्ह मनूयात लाय्कादीगु

मर्कस १:२१-२८

३१ अनं येशू गालीलय् च्वंगु हे कफर्नहुमय् क्वहां भाल। अन नं वय्कलं विश्रामबार खुन्हु अन च्वंपिन्त स्यनादिल। ३२ वय्कलं पूरा अधिकारं न्ववानादीगुलिं न्यना च्वंपिं फुककं वय्कः खनाः अजू चाल।*

३३ धर्मशास्त्र स्यनिगु छैय् भूत आत्मा दुब्युम्ह छम्ह मनू दु। व मनू तसकं

हाला हल — ३४ “हे नासरतय् च्वंम्ह येशू, छि जिमिथाय् छाय् भायेमाःगु? छि जिमित स्यंकेत भायागु ला? जिं छितः म्हस्यू, छि परमेश्वरया पवित्रम्ह मनू खः।”

३५ वय्कलं वयात ब्वःबियादिल — “हाले मते, सुम्क वयागु म्हं पिहां वा।” अले व मनूयात इमिगु न्ह्यःने छ्वावानाः भूत वयागु म्हं पिहां वल, अय्सां व मनूयात छुं हे मजू।

३६ थ्व खनाः इपिं फुककं छक्क जुयाः थःथवय् थथे खँ ल्हात — “थ्व गज्याःगु वचन खः? थ्वं ला शक्ति व अधिकार दुम्हय्सिनं थें भूत आत्मातय्त पिहां वनेगु उजं बिल, अले इपिं पिहां नं वन।” ३७ थ्व खँ अनं प्यखें बय्बय् जुल।

येशू यक्वसित ल्वय् लाय्कादीगु

मती ८:१४-१७; मर्कस १:२६-३४

३८ येशू धर्मशास्त्र स्यनिगु छैय् सिमोनयागु छैय् भाल। अबलय् सिमोनया ससःमां तसकं ज्वर वय्काच्वन। अय्जुगुलिं वयागु ज्वर लाय्का ब्यु धकाः इमिसं वय्कःयात बिन्ति यात। ३९ व मिसाया न्ह्यःने भायाः वय्कलं ज्वरयात हक्काः दिल। उघिमय् वयात ज्वरं त्वःतल।

अले व दना वनाः वय्कःपिन्त नके त्वंके याः जुल।

४० सन्ध्याकाः इलय् तःतामछि ल्वय् दुपिं मनूतयत् वय्कःयाथाय् हल। वय्कलं फुक्कसित ल्हातं थियाः लाय्कादिल। ४१ तःम्ह मछि मनूतय्गु म्हं नं भूतत थथे धकाः हालाः पिहां वन — “छि परमेश्वरया काय् खः।” वय्कलं इमित हक्काः न्ववाके बियामदी, छायाःसा इमिसं वय्कः मुक्ति बीम्ह स्त्रीष्ट खः धकाः स्यु।

येशू प्रार्थना यानादीगु

मर्कस १:३५-३६

४२ कन्हय् खुन्हु सुथ न्हापां प्रार्थना यायेत वय्कः अनं सुनसान थासय् भाल। वय्कःयात मातुमालाः मनूत वय्कःया थाय् वल। इमिसं वय्कःयात थःपिन्थाय् हे तयेत आपालं कुतः यात। ४३ वय्कलं इमित थथे धयादिल — “परमेश्वरया राज्ययागु भिंगु खँ मेमेथाय् नं वनाः जिं न्यंके मानि। थ्व हे ज्या यायेत जितः छ्वया हयादीगु खः।” ४४ थथे वय्कलं यहूदियाय् फुक्कभनं च्वंगु धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् भायाः भिंगु खँ स्यनेकने यानादिल।

दकलय् न्हापालाक स्वम्ह

चेलातयत् सःतादीगु

मत्ती ४:१८-२२; मर्कस १:१६-२०

५ १ छन्हु येशू गनेसरेत धाःगु समुद्र सिथय् दना च्वनादीबलय् ग्वाः ग्वाः मनूत धित्तुधिनाः परमेश्वरयागु वचन न्यनेत वय्कःयाथाय् वल। २ वय्कलं समुद्र सिथय् निगः नांचा दिका तःगु खन। नांथुवाःत नांचा त्वःताः जाः सिलाच्वन। ३ वय्कः सिमोनयागु नांचाय् च्वनाः वयात नांचा भचा न्हाकि धकाः धयादिल। अले अन हे च्वनाः मनूतयत् स्यनेकने यानादिल।*

४ स्यनेकने याये धुंकाः वय्कलं सिमोनयात धयादिल — “नांचा तःजाःथाय् यंकाः न्या लायेत जाः ह्वा।”

५ अले वं लिसः बिल — “गुरूजु, जिमिसं चच्छि जाः ह्वानाः नं छम्ह हे न्या लाये मफु। छिं धयादीगुलिं हानं

छकः जिं जाः ह्वाना स्वये।”* ६अले इमिसं लखय् जाः ह्वाःबलय् यक्व हे न्या क्यन। थुकिं यानाः इमिगु जाः हे गुइत्यन।* ७अय्जूगुलिं इमिसं पासापिन्त ग्वाहालि याः वा धकाः ल्हाः भाय् यानाः सःतल। इपिं वयाः जाः साला काःबलय् निगः नांचा जाय्क न्या दत। न्या यक्व दुगुलिं नांचा निगलं लखय् तुना वनी थें चवन।

६:६अथे जाः जाय्क न्या क्यंगुलिं सिमोन व व नाप दुपिं मनूत फुकक अजू चाल, नापं ग्या नं ग्यात। अय्जूगुलिं सिमोन पत्रुसं येशूयागु पालिइ भवपुयाः थथे धाल — “प्रभु, छि जिथासं भासँ, जि पापीम्ह मनू खः।” १०व नाप ज्या याइपिं जब्दिया काय्पिं याकूब व यूहन्ना नं अजू चाल।

अले वय्कलं सिमोनयात धयादिल — “ग्याये मते, छं न्या लाः जुइ म्वाल, आवंनिसें छ मनू लाइम्ह जुइ।” ११इमिसं नांचा सिथय् साला हल। अले फुककं अन हे त्वःताः इपिं येशू नाप वन।

कोहियात लाय्कादीगु

मत्ती ८:१-४; मर्कूस १:४०-४५

१२येशू छगू शहरय् भाःबलय् अन छम्ह म्हछम्हं कोहि जूम्ह मनू नाप

लात। वं वय्कःयात खनाः क्वछुनाः बिन्ति यात — “प्रभु, छिं यय्कादीसा जितः शुद्ध यानादी फु।”

१३अले वय्कलं वयात ल्हातं थियाः थथे धयादिल — “ज्यू, छि शुद्ध जुइमा।” थुलि धायेवं हे वयागु कोहि ल्वय् लायावन।

१४अले वय्कलं थथे धकाः उजं बियादिल — “न्यनादिसँ, थ्व खँ सुयातं कनादी मते। अय्ं पुजा-हारीयाथाय् वनाः छिं थःगु ल्वय् लाःगु क्यनादिसँ। अले फुककसितं सीकेत व्यवस्थाय् चवया तःथें माःकथं छायेछी यानादिसँ।”*

१५अय्ं वय्कःयागु खँ न्यंकभनं बय्बय् जुयावन। अले यक्व हे मनूत वय्कःयागु खँ न्यनेत व ल्वय् लाय्केत वल। १६तर वय्कः फुककसित त्वःताः सुं मदु थाय् याकःचा प्रार्थना याः भाल।

पक्षवातं कःम्ह मनूयात लाय्कादीगु

मत्ती ९:१-८; मर्कूस २:१-१२

१७छन्हु येशू स्यनेकने याना चवं-बलय् फरिसीत व शास्त्रीत नं अन वयाः फ्यतुनाः न्यनाचवन। इपिं गालीलं, यहूदियायागु गां गामं व यरूशलेमं वःपिं खः। ल्वय् लाय्केगु

शक्ति परमप्रभुं वय्कःयात बियादीगु दु।

१८ अबलय् हे छम्ह पक्षवात जूम्ह मनूयात मनूतय्सं लासां नाप कुबियाः वय्कःयाथाय् न्ह्यःने तये हयेत सन। १९ मनूतय्गु हुलं यानाः इमिसं वयात दुने यंके मफुत। अले इमिसं कःसि स्यंकाः ल्वगियात लासां नापं येशू च्वनाच्वंगु थासय् क्वछ्वत। २० अले वय्कलं इमिगु विश्वास खनाः म्हमफुम्हय्सित थथे धयादिल — “छिं यानादीगु पाप क्षमा जुल।”

२१ फरिसीत व शास्त्रीतय्सं थथे धकाः मनय् खँ वाय्कल — “परमेश्वरयात क्वह्यांकाः खँ ल्हाइम्ह थ्व सु खः? परमेश्वरं बाहेक सुनां पाप क्षमा याये फइ?”

२२ इमिगु मनय् च्वंगु खँ थुइकाः

वय्कलं इमित धयादिल — “छिकपिन्सं छाय् थज्याःगु मतिइ तयाच्वनागु? २३ ‘छंगु पाप क्षमा जुल’ धायेगु अःपु ला कि ‘दनाः न्यासि हूँ’ धायेगु अःपु? २४ संसारय् च्वंपिनिगु पाप क्षमा याना बीत मनूया काय्याके अधिकार दु धयागु खँ छिकपिन्सं सीकि।” अले वय्कलं व पक्षवातं कःम्ह मनूयात थथे धयादिल —

“दनाः थःगु लासा ज्वनाः छँ भासँ।”

२५ उलि धायेवं वं फुक्कसिगु न्ह्यःने दनाः थःगु लासा ज्वनाः परमेश्वरयात जय जय यानाः थःगु छँ वन। २६ अन स्वया च्वंपिं मनूत फुक्क छक्क जुल, नापं ग्या नं ग्यात। अले इमिसं परमेश्वरयात जय जय यानाः थथे धाल — “थौं भीसं अजूचायापुगु ज्या स्वये खन।”

लेवीयात सःतादीगु

मत्ती ९:९-१३; मर्कूस २:१३-१७

२७ येशू अनं पिहां भाःबलय् कर कायेगु अड्डाय् च्वनाच्वंम्ह लेवी धाःम्ह कर काइम्ह मनूयात खनाः वयात सःतादिल — “जि नाप भासँ।” २८ उघिमय् लेवी फुक्क फाककं त्वःताः दनाः वय्कः नाप वन।

२९ अनंलि लेवीं येशूयात थःगु छेँय् भ्वय् सःतल। भ्वजय् कर काइपिं व मेमेपिं मनूत नं यक्व दु। ३० फरिसीत व शास्त्रीतय्सं वय्कःया चेलातय्त इमिगु दोष क्यनाः थथे धाल — “कर काइपिं व पापीत नाप च्वनाः छिमिसं छाय् नये त्वने यानागु?”*

३१ येशू थःम्हं हे इमित थथे लिसः बियादिल — “छुं मजूपिं मनूतय्त डाक्टर माली मखु, ल्वय् दुपिन्त जक माली। ३२ उकिं ‘जिं धर्मी’ धकाः धया जुइपिन्त मखु, बरु पापीतय्त पश्चाताप याकेत सःतः वयागु खः।”

अपसं च्वनेगु खँ

मत्ती ९:१४-१७; मर्कूस २:१८-२२

३३ इमिसं वय्कःयात धाल — “यूहन्नाया चेलात व फरिसीतय् चेलातय्सं बराबर अपसं च्वनेगु व

प्रार्थना याः। अयूनं छिकपिनि चेलात धाःसा नया त्वना जुइ।”

३४ अले वय्कलं धयादिल “छु जन्ति वःपिं मनूत भ्वय् मनसे लिहां वनी ला? जिलाजं जुइम्ह दतले इपिं अपसं च्वनि ला? ३५ अथेसां छन्हु ब्याहा याइम्ह मनूयात लिगनाः यनीतिनि। अले तिनि इपिं अपसं च्वनी।”

३६ अले हानं वय्कलं इमित उखान छपु नं कनादिल। “सुनानं न्हूगु वसः खुनाः पुलांगु वसतय् पर्की मखु। थथे याःसा ला भन जक हे वसः नापं गुना वनी, अज्ज ला पुलांगु वसतय् न्हूगु कापः ल्वइ नं मखु।

३७ “अले हानं सुनानं दाखमद्य पुलांगु छेंगूया म्हिचाय् तइ मखु, छायाःसा पुलांगु छेंगूयागु म्हिचाय् दाखमद्य तल धाःसा म्हिचा हे गुना वनी, अले दाखमद्य नं वाइ, म्हिचा नं स्यनी। ३८ थथे मयासे, दाखमद्य न्हूगु म्हिचाय् तये माः। ३९ पुलांगु दाखमद्य त्वना च्वंम्ह मनूखं न्हूगु दाखमद्य त्वनी मखु, छायाःसा पुलांगु हे भिं धकाः वं स्यू।”

विश्रामबारयागु खँ

मत्ती १२:१-८; मर्कूस २:२३-२८

६ विश्रामबार खुन्हु वय्कःपिं छ्वब्वया लँ भाया च्वंबलय्

वय्कःया चेलातय्सं छ्वमा स्वा-
हाय्काः ल्हातिइ तयाः ब्वब्वस्यानाः
नल।* २थ्व खनाः फरिसीतय्सं
धाल — “विश्रामबार खुन्हु याये
मज्यूगु ज्या छिमिसं छाया यानागु?”

३अले येशू लिसः बियादिल —
“दाऊदं थः व थः नाप वःपिनि नये
पित्याःबलय् छु यात धयागु खँ
छिकपिन्सं ब्वनादियागु मदु ला?
४गुकथं वं परमेश्वरया छैय् दुहां वनाः
छाया तःगु मरि नल? अले थः नाप
वःपिन्त नं नकल।* परमेश्वरयात
छाया तःगु मरि ला पुजाहारीतय्सं
सिबय् मेपिन्सं नये हे मज्यू।”* ५अले
हानं वय्कलं इमित धयादिल —
“मनूया काय् विश्रामबारया नं प्रभु
खः।”

ल्हाः गंम्ह मनू

मत्ती १२:६-१४; मर्कूस ३:१-६

६मेगु विश्रामबार खुन्हु नं वय्कः
धर्मशास्त्र स्यनिगु छैय् भायाः
स्यनेकने यानादिल। अबलय् अन जव
ल्हाः गंम्ह मनू छम्ह नं दु। ७शास्त्रीत
व फरिसीतय्सं वय्कःयात दोष
बीत चेवा यानाच्वन। उकिं इमिसं
विश्रामबार खुन्हु नं वय्कलं ल्वय्
लाय्कादी ला कि धकाः स्वयाच्वन।

८इमिगु मतिइ च्वंगु खँ सीकाः
वय्कलं ल्हाः गंम्ह मनूयात धया-
दिल — “दना वयाः दथुइ च्वना-
दिसँ।” अले व दनाः दथुइ च्वं वल।
९वय्कलं अन च्वपिन्त धयादिल —
“विश्रामबार खुन्हु भिंगु यायेगु ज्यू ला
कि मभिंगु यायेगु ज्यू? सुयातं बचय्
यायेगु भिं ला कि स्यायेगु भिं? का,
थुकियागु लिसः बियादिसँ।”

१०अले वय्कलं इपिं फुक्कसिथाय्
मिखा ब्वय्काः ल्हाः गंम्ह मनूयात
धयादिल — “ल्हाः तप्यंकादिसँ।”
वं अथे हे यात। अले वयागु ल्हाः
लन। ११शास्त्रीत व फरिसीत तसकं हे
तंम्वल, अले येशूयात छु यायेगु धकाः
ग्वसाः ग्वल।

भिंनिम्ह प्रेरितत ल्ययादीगु

मत्ती १०:१-४; मर्कूस ३:१३-१६

१२छन्हु वय्कः पहाडय् प्रार्थना याः
भाल। अबलय् चच्छं हे वय्कलं
परमेश्वरयात प्रार्थना यानादिल।
१३कन्हय् खुन्हु सुथय् थः चेलातय्त
सःताः इपिं मध्ये भिंनिम्हय्सित
ल्ययादिल। अले इमित प्रेरितत धकाः
नां छुनादिल।

१४थुकथं ल्यःपिं थुपिं खः —
सिमोन, गुम्हय्सिगु नां वय्कलं

पत्रुस तथादिल, वया दाजु अन्द्रियास
अले याकूब व यूहन्ना, फिलिप व
बारथोलोमाइ, १५मत्ती व थोमा,
अल्फयसया काय् याकूब, क्रान्तिइ
सने धुंकूम्ह सिमोन, १६याकूबया
काय् यहूदा, व यहूदा इस्करियोत
गुम्हय्सिनं लिपा वया: येशूयात धोखा
बिल।

येशू ल्वय् लाय्कादीगु

मत्ती ४:२३-२५; मर्कूस ३:७-१२

१७अले वय्कःपिं पहाडं क्वहां
भाल। अन माथं वंथाय् वय्कःया
यक्व चेलात नापं यहूदियाया फुक्क
थासं, यरूशलेमं, समुद्र सिथय्
लाःगु टुरोस व सीदोनया इलाकां
१८वय्कःयागु खँ न्यनेत व थःथःगु
ल्वय् लाय्केत वःपिं ग्वाः ग्वाः मनूत
मुनाच्चवन। वय्कलं भूत आत्मा दुबिना
च्वंपिं मनूतय्त नं लाय्कादिल।
१९फुक्कसिनं वय्कःयात थीत कुतः
यानाच्चवन, छाय्धाःसा वय्कःयात
थीवं ल्वय् लायावनी।

पहाडय् बियादीगु उपदेश

मत्ती ५:१-१२

२०येशू चेलातय्त स्वयाः धया-
दिल —

“छिपिं नयेमखंपिं मनूत
धन्यपिं खः।

परमेश्वरया राज्य छिमिगु हे खः।

२१छिपिं नयेपित्याका च्वंपिं मनूत
धन्यपिं खः।

लिपा छिमिसं लुधंक नये
खनीतिनि।

आः ख्वया च्वंपिं
धन्यपिं खः।

लिपा छिपिं लय्ताये दइतिनि।

२२मनूया काय् नाप जुयाः

मयय्का तःपिं,

पितिना तःपिं,

मभिका तःपिं

व दुष्ट धाय्का च्वने माःपिं
धन्यपिं खः।”*

२३छिपिं लय्ताया च्वँ,

छाय्धाःसा स्वर्गय् छिमित

तःधंगु सिरपाः तयातःगु दु।

इमि तापाःबाज्यापिन्सं नं

अगमवक्तातय्त थथे हे

याना छ्वःगु खः।*

२४“आः तःमि जुया च्वंपिं मनूत —

छिपिं गुलि अभागी,

छाय्धाःसा छिमिसं काये

माक्व

आः हे काये दये धुकल।

२५आः प्वाः जाय्क नया च्वंपिं,

छिपिं गुलि अभागी,
लिपा छिमिसं नये खनी मखु।
आ: न्हिला च्वपिं मनूत,
छिपिं गुलि अभागी,
लिपा छिमिसं दु:ख फयेमाली,
अले ख्वये माली।

२६मनूतय्सं भिं धाय्का जूपिं
छिपिं गुलि अभागी,
छाय्धा:सा इमि
तापा:बाज्यापिन्सं नं
मखुपिं अगमवक्तातय्त थथे हे
भिंपिं धया जूगु ख:।”

शत्रुतय्त माया यायेगु

मत्ती ५:३८-४८; ७:१२

२७“जिं छिमित धाये बांलाक न्यँ,
शत्रुतय्त माया या, हेला याइपिन्त भिं
या। २८थ:त सरा: ब्यूपिन्त सुवा: ब्यु।
थ:त मभिं या:पिनिगु नितिं प्रार्थना
या। २९सुनानं छिमित न्यतालय्
दाल धा:सा मेगु न्यता नं फया ब्यु।
सुनानं छिमिगु गा लाका का व:सा,
लं नं त्वया ब्यु। ३०फवं व:पिन्त ब्यु।
सुनानं छिमिगु छुं कया यंका: लित
बी मह:सां हजि धका: फवने मते।
३१मेपिन्सं छिमित छु या:सा य:,
छिमिसं नं इमित अथे हे या।”*

३२“थ:त माया याइपिन्त जक माया

या:सा छिमिसं छु हे त:धंगु यात?
पापीतय्सं नं ला थ:त माया याइपिन्त
माया या: नि। ३३थ:त भिं याइपिन्त
जक भिं या:सा छिमिसं छु हे त:धंगु
यात? पापीतय्सं नं ला अथे या: नि।
३४पुले हइपिन्त जक त्यासा बीगु
या:सा छिमिसं छु हे त:धंगु यात?
पापीतय्सं नं ला पुले हइपिं पापीतय्त
त्यासा ब्यु नि।

३५“अय्जूगुलिं छिमिसं शत्रुतय्त
माया याना: इमित भिं या। लित कायेगु
मतिइ मतसे त्यासा ब्यु। अले छन्त
त:धंगु सिरपा: दइ। अले हानं छिपिं
दकलय् त:धंम्ह परमेश्वरया काय्पिं
जुइ। छिमि परमेश्वर बा:नं लोभीतय्त
नं, तसकं मभिंपिं मनूतय्त नं, उतिकं हे
दया माया यानादी। ३६अथे हे छिपिं नं,
बा: थें, दया माया याइपिं जुया च्वँ।”

कर्पिन्त दोष बीगु

मत्ती ७:१-५

३७“कर्पिनिगु न्याय याये मते, अले
छिमिगु नं न्याय याइ मखु। कर्पिन्त
दोष बी मते, अले छिमित नं दोष बी
मखु। क्षमा ब्यु, अले छिमित नं क्षमा
बी। ३८कर्पिन्त ब्यु, अले परमेश्वरं नं
छिमित बियादी। छिमिसं फयां फय्
मफय्क कुलि संका: संका: दाना:

बी। गुलि छिमिसं कर्पिन्त बिल, उलि हे छिमित नं बी।”

३६ अले वय्कलं इमित छगू उखान नं कनादिल — “कांम्ह मनुखं कांम्ह मनुयात ल्हाः ज्वनाः यंकूसा इपिं निम्हं गालय् कुतुं मवनी ला? ४० गुरू स्वयाः चेला तः धं मजू। अथेसां ब्वने गाकाः व नं गुरू थें हे जुइ।* ”

४१ “थःगु मिखाय् सुपः दुहां वना- च्वंगु मखंम्हय्सिनं कर्पिनिगु मिखाय् धू दुहां वनाच्वंगु खँय् छाय् वास्ता याः जुइ माल? ४२ थःगु हे मिखाय् च्वंगु सुपः मखंम्हय्सिनं कर्पिनिगु मिखाय् च्वंगु धू लिकया बी धकाः गथे धाये फइ? हे निपाः रूवाःपाः दुपिं, न्हापां थःगु मिखाय् च्वंगु सुपःनिं लिका। अले तिनि कर्पिनिगु मिखाय् च्वंगु धू खंकाः लिकाये फइ।”

सिमा व फल

मत्ती ७:१५-२०; १२:३३-३५

४३ “मभिंगु सिमाय् भिंगु फल सइ मखु। अथे हे भिंगु सिमाय् मभिंगु फल सइ मखु, ४४ छायाःसा फलं हे सिमा भिं मभिं सीके फइ। कंमाय् यः मरि सया च्वनी मखु। अथे हे कं भालय् नं दाख सया च्वनी मखु।* ४५ भिंम्ह

मनूया मतिइ भिंगु हे दइगुलिं वं भिंगु भिंगु हे न्ववाइ। अथे हे मभिंम्ह मनूया मतिइ मभिंगु दइगुलिं वं मभिंगु हे न्ववाइ, छायाःसा मतिइ छु दु, व हे खँ म्हुतुं न्ववाना हइ।”*

छँ दय्कीपिं निम्ह मनूत

मत्ती ७:२४-२७

४६ “छिमिसं जिं धयागु खँ न्यने मखुसा, छायाः जितः प्रभु, प्रभु, धकाः धायेगु? ४७ जिथाय् वयाः जिगु खँ न्यनाः अथे हे याःम्ह मनू गज्याःम्ह जुइ धकाः जिं छिमित कने। ४८ व मनू छँ दय्कीम्ह मनू थें खः। गुम्हय्सिनं ल्वहंया छःने बल्लाक जग म्हुयाः छँ दन। खुसिबाः वलं नं व छँ चुइकः यंके मफुत, छायाःसा व छँ बल्लाक दय्कातःगु खः। ४९ जिगु खँ न्यनाः नं अथे मयाइम्ह मनू जग म्हुसे छँ दंम्ह मनू थें खः। खुसिबाः वः बलय् वयागु छँ चुइकः यंकल। थुकथं वयागु छँ हासनास जुया वन।”

रोमी कप्तानया दासयात लाय्कादीगु

मत्ती ८:५-१३

७ १ मनूतयत स्यनेकने यानादी धुंकाः येशू कफर्नहुमय् भाल। २ अन च्वंम्ह रोमी कप्तानया तसकं

यःम्ह छम्ह दास दु। अबलय् वया दास सीथें च्वंक, उसाँय् मदयाच्चवन। ३येशूयागु खँ न्यनाः कप्तानं उसाँय् मदया च्वंम्ह वया दासयात लाय्का बीत “वय्कःयात सःता बिया दिसँ” धकाः यहूदीतय् थकालिपिन्त बिन्ति यात। ४अले इपिं वय्कःयाथाय् वयाः थथे बिन्ति यात — “व भिंम्ह मनू खः, वं धाःथें यानादिसँ, ५छाय्धाःसा वं भी इस्त्राएलीतय्त् माया याः। अले हानं वं भीत धर्मशास्त्र स्यनिगु छें नं दय्का ब्यूगु दु।”

६अले वय्कः इपिं नाप भाल। वय्कःपिं वयागु छेंय् थ्यनिथे च्वंबलय् कप्तानं वया पासापिन्त वय्कःयात थथे धाय्के छ्वया हल — “प्रभु, छिं जिथाय् भायाः दुःख सियादी म्वाः। प्रभुयात जिगु छेंय् सःतेत जि उलि मग्यनि। ७अय्जूगुलिं नं जि छिथाय् वये मछालाः मवयागु खः। अय्न् छिं न जक वानादिल धाःसां जिम्ह दास लाया वनी। ८जिगु क्वय् सिपाइँत दुसां जिगु च्वय् नं तःधपिं मनूत दु। जिं सिपाइँतय्त् ‘वा’ धाःसा इपिं वइ। अले ‘हुँ’ धाःसा वनी। अथे हे दासयात ‘थथे या’ धाःसा वं अथे हे याइ।”

९थ्व न्यनाः येशू अजू चायाः लिफः स्वयाः ल्यू ल्यू वःपिं मनूतय्त् थथे धयादिल — “थज्याःगु विश्वास याइम्ह मनू ला जिं इस्त्राएलय् छम्ह नं

मखनानि।” १०कप्तानं छ्वया हःपिं मनूत छेंय् लिथ्यंबलय् उसाँय् मदया च्वंम्ह दासयागु ल्वय् लाये धुंकल।

भाःत मदुम्ह मिसाया काय्यात म्वाकादीगु

११कन्हय् खुन्हु वय्कः नाइन धाःगु शहरय् भाल। वय्कःया चेलात व मेपिं मनूत नं यक्व हे वय्कः नाप वन। १२शहरया ध्वाखाय् थ्यनी थें च्वंबलय् भाःत मदुम्ह छम्ह मिसाया याकः काय् सिथं हयाच्वंगु नाप लात। शहरय् च्वंपिं यक्व मनूत सनां वःगु दु। १३व मिसायात खनाः प्रभुयात माया वन। अले स्वये मफयाः वय्कलं धयादिल — “ख्वयादी मते।” १४लिक्क भायाः वय्कलं कूताः थियादिल। सी कुबिया वःपिं मनूत तक्क दित। वय्कलं धयादिल — “बाबु दँ।” १५अले ला सीम्ह मनुखं दनाः न्ववात। अले वय्कलं वयात वया मांयात लःल्हाना बिल।

१६इपिं फुक्कं छक्क जुयाः ग्यात, अले थथे धकाः परमेश्वरयात जय जय यात — “दकलय् तःधंम्ह अगमवक्ता छम्ह भीथाय् भायादीगु दु। परमेश्वर हे वय्कःया मनूतय्थाय् भायादिल।” १७थ्व खँ यहूदिया जिल्लाय् फुक्कभनं व लिक्क लिक्क लाःगु गां गामय् बय्बय् जुल।

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायागु खँ

मत्ती ११:२-१६

१८ यूहन्नाया चेलातय्सं कुना तःम्ह यूहन्नायात अथे जूगु खँ फुककं कना बिल। १९ थ्व खँ न्यनाः वं निम्ह चेलातय्त प्रभुयात थथे धाय्के छ्वल — “भायादी माःम्ह छि हे खः ला कि जिमिसं मेम्हय्सिगु लँ स्वया चवने मानि?”

२० इमिसं वय्कःयाथाय् वयाः थथे धाल — “बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नां जिमित छिथाय् छ्वया हःगु खः। जिमिसं छिके न्यने माःगु खँ दु। भायादी माःम्ह छि हे खः ला कि जिमिसं मेम्हय्सिगु लँ स्वया चवने मानि?”

२१ अबलय् हे वय्कलं तःतामछि ल्वय् दुपिं यक्व मनूतय्त लाय्कादिल। अले भूत आत्मा दुबिना च्वंपिन्त नं लाय्कादिल। अले हानं यक्व कांपिं मनूतय्त मिखां खंका बियादिल। २२ वय्कलं इमित लिसः बियादिल — “छिमिसं छु छु खना व न्यना, यूहन्नायात वनाः व हे धया ब्यु। कांपिन्सं मिखां खन, लंग्रात न्यासि वने फत, कोहित लाया वन, ख्वाँय्तय्सं ताल, सीपिं मनूत म्वाना

वल, अले मगाःमचाःपिन्सं भिंगु खँ न्यने खन।* २३ सुनां जिगु खँय् संखा याइ मखु व धन्यम्ह खः।”

२४ यूहन्नाया चेलात वने धुंकाः येशू मनूतय्त यूहन्नायागु खँ कनादिल — “मरुभूमिइ वनाः छिमिसं छु स्वया? फसं संकाच्वंगु तिं कथि स्वः वनागु ला? २५ मखुसा छिपिं छु स्वयेत वनागु लय्? बाबांलाःगु वसतं पुना तःपिं मनूतय्त स्वः वनागु ला? बाबांलाःगु वसतं पुना तइपिं ला लाय्कुलिइ जक दइ, छायाःसा बांलाक तियाः नयाः मोजमज्जा याना जुइपिं ला अन जक दइ। २६ धात्थें छिपिं छु स्वः वनापिं? अगमवक्तायात स्वः वनागु ला? खः, जिं धाये — यूहन्ना अगमवक्ता स्वयाः यक्व तःधं। २७ थ्वयागु खँ धर्मशास्त्रय् थथे च्वया तःगु दु —

“जिं जिम्ह दूतयात छंगु न्ह्यः न्ह्यः छ्वया बी।

वं हे छंगु नितिं लँ दय्का बी।”*

२८ जिं छिमित धात्थें धाये — यूहन्ना स्वयाः तःधंम्ह मनू मेम्ह म्दु। अथेसां परमेश्वरयागु राज्यया दक्वसिबय् चिधंम्ह मनू नं व स्वयाः तःधं जुइ।”

२९ थ्व न्यनाः फुकक मनूतय्सं व कर

काइपिं मनूतयूसं नापं यूहन्नायापाखें
बप्तिस्मा कयातःगुलिं परमेश्वर सत्य
खः धकाः सीकल।* ३० फरिसीत
व शास्त्रीतयूसं धाःसा परमेश्वरयागु
खँ न्यँ हे मन्यं। इमिसं यूहन्नायागु
बप्तिस्मा नं मकाः। थुकथं इमिसं
परमेश्वरयागु खँयात वास्ता मयाः।

३१ अले येशू हानं थथे धयादिल —
“थौकन्हय्यापिं मनूतयूत छु नाप
दाँजय् यायेगु? थुपिं गज्याःपिं मनूत
खः? ३२ थुपिं ला बजारय् चवनाः
पासापिंलिसे थःथवय् थथे खँ ल्हाइपिं
मस्त थें च्वं —

‘जिमिसं बाँसुरी पुयाः नं
छिपिं प्याखं मल्हू,
जिमिसं सीबाजं थानाः नं
छिपिं मरुवः।’

३३ दाखरस मत्वनिम्ह व मरि मनइम्ह
बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना वलं छिमिसं
वयात ‘भूत दुब्बूम्ह मनू’ धकाः धाल।
३४ मनूया कायुं नये त्वने याना जुल।
छिमिसं वयात ‘नगुलु, अय्लाःगुलु,
कर काइपिं व पापीतय् पासा’ धकाः
धया जुल। ३५ परमेश्वरयागु बुद्धि
दुम्हयूसिनं हे वय्कःयागु बुद्धियात
नाला काइ।”

सिमोन फरिसीयागु छँय् येशू

३६ छन्हु छम्ह फरिसीं थःगु छँय्
येशूयात भवय् नयेत सःतल। अले
वय्कः वयागु छँय् वनाः भवय् नयेत
ग्वतुलाः खव ल्हातय् छयं दिका
चवनादिल। ३७ वय्कः फरिसीयागु
छँय् दु धकाः न्यनाः छम्ह पापी मिसा
दुरुल्वहंयागु थल छगलय् नस्वाःगु
चिकं ज्वनाः वय्कःयाथाय् वल।*
३८ वय्कःयागु तुति ल्युने दनाः र्वरुव्वं
वय्कःयागु तुति थःगु र्वरुबिं प्याकल।
अले वं वय्कःयागु तुति थःगु सं हुया
बिल। वय्कःयागु पालिइ चुप्पा नयाः
वं चिकनं थाका बिल।

३९ थ्व खनाः भवय् सःतूम्ह फरिसीं
मनं मनं थथे खँ वाय्कल — “थ्व मनू
अगमवक्ता खःसा ला वयात थिया
चवंम्ह मिसा सु खः, अले गज्याःम्ह खः
धकाः सीके फये माःगु खः, छाय्धाःसा
थ्व मिसा ला छम्ह पापीनी खः।”

४० अले वय्कलं वयात धयादिल —
“सिमोन, जिं छितः छता खँ धाये
माःगु दु।”

अले वं धाल — “गुरूजु, धयादिसँ।”

४१ “छम्ह साहुनं निम्ह मनूतयूत
धिबा त्याये बियातःगु दु। छम्हयूसित
न्यासः, अले मेम्हयूसित न्ययतका।

४२ इपिं निम्हयसिनं नं दां पुले मफुगुलिं साहुनं निम्हयसितं फुक्क दां माफी बिया छवत। आः इपिं निम्ह मध्ये साहुयात सुनां अप्वः माया याइ थें च्वं, धया दिसँ?”

४३ वं लिसः बिल — “जिं स्वयेबलय् ला अप्वः दां त्याये कया तःम्ह मनुखं याइ।”

अले वय्कलं वयात धयादिल — “छिं ठीक धयादिल।” ४४ अले वय्कलं मिसायात क्यनाः सिमोनयात धयादिल — “छिं थ्व मिसायात म्हस्यू ला? जि छिगु छेंय् वयाबलय् तुति सिलेत लः तक नं बिया मदी। वं रूवबि हाय्काः जिगु पालि सिलाः थःगु सं हुयाबिल। ४५ जि छिगु छेंय् वयाबलय् जितः दुकायेत चुप्पा मनः। तर वं जि थन वसानिसें जिगु पालिइ चुप्पा नयाच्वन। ४६ छिं जिगु छेनय् चिकनं थाका बिया मदी तर वं जिगु पालिइ चिकनं थाका बिल।

४७ “अय्जुगुलिं जिं छितः धाये — वं याःगु यक्व पाप क्षमा जूगुलिं वं यक्व माया यात। सुयागु म्हो जक पाप क्षमा जुइ, वं म्हो हे जक माया याइ।” ४८ अले वय्कलं मिसायात धयादिल — “छिगु पाप क्षमा यानाबी धुन।”

४९ वय्कःनाप मेपिं नं नयाच्वंगु दु।

वय्कलं अथे मिसायात धयादीगु न्यनाः इपिं थःथवय् थथे खुस खुस खँ ल्हात — “थ्व सु खः, हाई? पाप हे क्षमा बी फुम्ह?”

५० वय्कलं मिसायात धयादिल — “छिगु विश्वासं यानाः छिगु उद्धार जुल। आः याउँक भासँ।”

येशूया ल्यू ल्यू जुइपिं मिसात

१ अनं लिपा वय्कलं शहर पतिकं व गां गामय् चाःहुलाः परमेश्वरयागु राज्ययागु भिंगु खँ न्यंकादिल। वय्कः नाप भिंनिम्ह चेलात नं दु। २ वय्कलं ल्वय् लाय्का तःपिं मिसात व भूत आत्मात पितिना छ्वःपिं मिसातय्सं नं वय्कःयात मत्वःतू। इपिं खः — मरियम मगदलिनी (थ्व मिसायागु म्हं न्हय्म्ह भूत आत्मातय् पितिना छ्वःगु खः) ३ अले हेरोदया छम्ह कजि खूजासया कलाः योअन्ना, सुसन्ना व मेपिं यक्व मिसात नं वय्कः नाप जूगु दु। थ्व मिसातय्सं वय्कःयात माक्व धिबा बियाः वय्कःयात ग्वाहालि याः।*

पुसा हलिम्हय्सिगु उखान

मत्ती १३:१-६; मर्कूस ४:१-६

४ थाय् थासय् च्वंपिं व गां गामय् च्वंपिं यक्व मनूत येशूयाथाय् मुं वल।

अले वय्कलं इमित उखान छपु कना-
दिल। ५“छम्ह मनू बुँइ पुसा ह्वः वन।
वं पुसा ह्वःबलय् गुलिं गुलिं पुसा लँय्
नं लात, अले अन लाःगु पुसा मनूतय्सं
न्हुल। भंगःतय्सं नं वयाः नया बिल।
६गुलिं पुसा ल्वहंलिं दुथाय् लात। अन
लाःगु पुसा बुया वःसां बँ मप्याःगुलिं
याकनं हे सिना वन। ७अले हानं गुलिं
पुसा कंमा दुथाय् लात। कंमा तःमा
जुया वःबलय् अन लाःगु पुसा थहां
वये मफुत। ८अले गुलिं पुसा भिंगु
चा दुथाय् लात। थ्व पुसा तःमा जुयाः
सछि दुगं अप्वः अन्न सल।” सुयाके
न्हाय्पं दु वं न्यना का। थुलि धयाः
वय्कलं उखान क्वचाय्कादिल।

थ्व उखानयागु अर्थ

मती १३:१०-१७; मर्कूस ४:१०-१२

६वय्कःया चेलातय्सं थ्व उखान-
यागु अर्थ कना ब्यु धकाः धाःगुलिं
१०वय्कलं थथे धयादिल —
“परमेश्वरयागु राज्ययागु गुप्ति खँ
छिमित सीके बी धुंकूगु दु। मेपिन्त
धाःसा जिं उखान छुनाः धया, थुकथं
धर्मशास्त्र पुरा जुइमा,

‘इमिसं स्वयाः नं मखनेमा,
अले न्यनाः नं मथुइमा।’ ” *

११“उखानयागु अर्थ थ्व खः — पुसा
परमेश्वरयागु वचन खः। १२लँय् लाःगु
पुसा परमेश्वरयागु वचन न्यंसां नुगलय्
तयातइमखुपिं मनूत खः। शैतानं वयाः
इमिसं न्यंगु वचन फुक्कं इमिगु नुगलं
लिकया यंकी, अले विश्वास याये
मफयाः इपिं बचय् जुइ नं फइ मखु।
१३ल्वहं दुथाय् लाःगु पुसा परमेश्वरयागु
वचन न्यनाः लय्लय् तायाः विश्वास
याइपिं मनूत खः। अयनं वचन इमिगु
दुनुगलय् थ्यंक दुहां मवंगुलिं इमिसं छुं
ई तक जक विश्वास याइ। दुःखकष्ट
वयेवं इमिसं विश्वास यायेगु त्वःता
छ्वइ। १४कंमाय् लाःगु पुसा इपिं
खः सुनां परमेश्वरयागु वचन न्यनाः
नं धनसम्पत्तियागु माया कया जुइ
व संसारयागु खँय् च्यूताः तया जुइ।
थुकथं इमिसं विश्वास याये फइ मखु।
१५अले भिंगु चा दुथाय् लाःगु पुसा
इपिं खः — सुनां परमेश्वरयागु वचन
भिंगु मतिं न्यनाः नुगलय् दुने थ्यंक
स्वथना तइ। अले थुमिसं क्वात्तुक
विश्वास यानाः फल सय्की।”

त्वाःदेवाय् च्वंगु मत

मर्कूस ४:२१-२५

१६“मत च्याकाः सुनानं त्वपुया तइ
मखु, खाता तःले नं तइ मखु। छँय्

वःपिन्त जः खयेमा धकाः मतयात
त्वाःदेवाय् तया तइ।* १७सुचुका
तःगु फुक्कं सी दयावइ। त्वपुया तःगु
फुक्कं खने दयावइ।*

१८“अयजूगुलिं बांलाक मन बियाः
न्यनेगु या, छायाधाःसा सुयाके दु
वयात अज्जं बी। अले सुयाके मडु,
वयाके दुगु नं लाका काइ।”*

येशूया मां व किजापिं

मती १२:४६-५०; मर्कूस ३:३१-३५

१९छन्हु वय्कःया मां व किजापिन्सं
वय्कःयात नाप लाः वल। ग्वाः ग्वाः
मनूत मुनाचवंगुलिं नाप लाये मफुत।
२०छम्हय्सिनं वनाः वय्कःयात
धाल — “छितः नाप लायेत छिक-
पिनि मां व किजापिं वयाचवंगु दु। इपिं
पिने पियाचवंगु दु।”

२१वय्कलं इमितलिसः बियादिल —
“परमेश्वरयागु वचन न्यंपिं व मानय्
याइपिं हे जि मां व किजापिं खः।”

ग्वःफय्यात दिकादीगु

मती ८:२३-२७; मर्कूस ४:३५-४१

२२छन्हु येशू चेलात नाप नांचाय्
चवनादिल। अले इमित धयादिल —
“भीपिं समुद्रया पारिइ वने नु।” अले

इमिसं नांचा न्ह्याकल। २३ववं हे
वय्कलं न्ह्यः वय्कादिल। थुबलय्
हे समुद्रय् तसकं ग्वःफय् वल। अले
नांचाय् लः जाया वयाः इपिं दुबय्
जुइन।

२४चेलातय्सं वयाः वय्कःयात थथे
धयाः थन — “गुरूजु, गुरूजु, भीपिं
दुबय् जुइन।”

वय्कलं दनाः ग्वःफय्यात व लः
द्वम्बःयात हक्काः दिल। अले ग्वःफय्
नं दित, लः नं मसन। २५वय्कलं
इमित धयादिल — “छिमिगु विश्वास
ग्वः?”

इपिं तसकं अजू चायाः ग्या नं ग्यात।
अले थःथवय् थथे खँ ल्हात — “थ्व
मनू सु खः हं? थवं धाःगु खँ फसं व
लखं नं न्यं।”

भूत दुब्यूम्ह मनूयात लाय्कादीगु

मती ८:२८-३४; मर्कूस ५:१-२०

२६अले वय्कःपिं गालील समुद्रयागु
पारिइ चवंगु गेरासेनस जिल्लाय्
भाल। २७नांचां क्वहां वयेवं वय्कलं
अन भूत दुब्यूम्ह छम्ह मनूयात नाप
लात। वं लं मफ्यूगु ताःई दये धुंकल।
व छैय् मचवँसे दिपय् जक चवना
चवम्ह खः।

८:१६ मती ५:१५; लूक ११:३३ ८:१७ मती १०:२६; १२:२

८:१८ मती २५:२६; लूक १६:२६

२८ वय्कःयात खनेवं व पिच्याना
हालाः तुतिइ भ्वपू वल। अले तःसलं
हालाः थथे धाल — “हे दक्कसिबय्
तःधंम्ह परमेश्वरया काय् येशू, छिं
जितः छु याये मास्ति वः? जितः
दुःख बियादी मते।” २९ वय्कलं भूत
आत्मायात — “वयाथासं पिहां वा”
धकाः धया दीगुलिं वं अथे धाःगु खः।
थ्व मनूयाके तःकः मछि हे भूत दुबी
धुंकल। नेवलं ल्हाःतुति चिनातःसां वं
भूतयागु शक्तिं नेवः चफुनाः मरुभूमिइ
बिस्युं वनिगु जुयाच्वन।

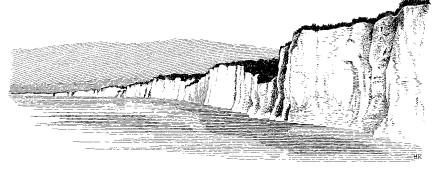
३० येशू वयाके न्यनादिल — “छंगु
नां छु?”

अले वं लिसः बिल — “जिगु नां
पल्टन खः।” यक्व भूत आत्मात
दुबिना च्वंगुलिं वं अथे धाःगु खः।
३१ अले भूत आत्मातय्सं “जिमित
तःजाःगु गालय् छ्वयादी मते” धकाः
वय्कःयात बिनित्ति यात।

३२ अबलय् हे पाःचाय् छगू बथान
फा त्वःता तःगु दु। भूत आत्मातय्सं
फातय्गु म्हय् वने ब्यु धकाः
वय्कःयात बिनित्ति यात।

वय्कलं इमित वने बिल। ३३ अले
भूत आत्मात व मनूया म्हं पिहां वयाः
फातय्के दुबित। अले फात फुक्कं
व्वाँय् वनाः भीरं क्वव्वां वनाः समुद्रय्
दुबय् जुयाः सित।

३४ थ्व खनाः फा जवाःत अनं बिस्युं

वन। अले इमिसं थ्व खँ शहर व गां
गामय् बय्बय् याः जुल। ३५ अले मनूत
छु जूगु स्वयेत अन वल। इपिं अन
थ्यंबलय् भूत दुब्यूम्ह मनू जियाः लं
फिनाः येशूया लिक्क च्वनाच्वंगु खन।
थ्व खनाः इपिं ग्यात। ३६ अले खंपिन्सं
इमित गुकथं भूत दुब्यूम्ह मनूयात
लाय्कल धयागु फुक्क कनाबिल।
३७ अले गेरासेनस जिल्लाय् च्वंपिं
मनूतय्सं ग्यानाः वय्कःयात अनं
पिहां भासँ धकाः बिनित्ति यात।

उकिं वय्कः नांचाय् च्वनाः लिहां
भाल। ३८ व लाःम्ह मनुखं वय्कः नाप
वनेत स्वल, तर वय्कलं वयात थथे
धयाः छँय् छ्वया बिल — ३९ “थःगु
छँय् वनाः परमेश्वरं छन्त गुलि तःधंगु
ज्या यानाबिल धकाः न्यंकि।” अले
वं वनाः शहर पतिकं वयात येशू
यानादीगु तःधंगु ज्या बय्बय् याः
जुल।

सीम्ह मचा व मफुम्ह मिसा

मत्ती ९:१८-२६; मार्कस ५:२१-४३

४० येशू लिहां भाःबलय् वय्कःयात
पिया च्वंपिं मनूत फुक्कं लय्लय्

ताल। ४१ धर्मशास्त्र स्यनिगु छँयाम्ह कजि याइरसं वया: वय्कःया तुतिइ भ्वपुया: “जिगु छँय् भासँ” धका: बिन्ति यात, ४२ छाय्धा:सा वया भिनिदँ दुम्ह याक: म्हाय् सीथें च्वंक उसाँय् मदयाच्वन।

वयागु खँ न्यना: वय्कः व नाप भाल। वय्कः थथे भायेत्यंगुलिं मनूतय्सं वय्कःयात घ्वात्तु घ्वात। ४३ हुलय् भिनिदनिसें हि क्वहां वइगु ल्वचं कया च्वंम्ह छम्ह मिसा नं दु। वयागु ल्वय् सुनानं हे लाय्के मफु। ४४ ल्युनें वया: वं वय्कःयागु गाच्व: थिल। उघ्निमय् हे वयागु हि क्वहां वइगु ल्वय् लन।

४५ वय्कलं धयादिल — “जित: सुनां थिल हं?”

सुनानं थिया धका: मधा:। अले पत्रुसं धाल — “गुरूजु, उलिमछि मनू-तय्सं छित: घ्वात्तु घ्वानाच्वंगु दु।”

४६ अयनं वय्कलं धयादिल — “जित: सुनानं थ्यूगु हे ख:। जिगु म्हं शक्ति पिहां वंगु जिं चा:।” ४७ व मिसां वय्कःयात थ्यूगु खँ वय्कलं सी धुंकल धका: ताय्का: ग्याग्यां वय्कःयागु तुतिइ भ्वपू वल। अले वं वय्कःयात थिया: थ:गु ल्वय् ला:गु खँ फुक्कसिगु न्ह्य:ने धया बिल। ४८ अले वय्कलं धाल — “केहँ मय्जु, छिं विश्वास या:गुलिं

छिगु ल्वय् लन। आ: याउँक भासँ।”

४९ उबलय् हे कजिया छँनं छम्ह मनू वया: वयात थथे धाल — “छिम्ह म्हाय् सी धुंकल, अय्जुगुलिं गुरूजुयात दु:ख बियादी म्वा:ल।”

५० थ्व न्यना: वय्कलं याइरसयात थथे धयादिल — “ग्यानादी म्वा:, छिं विश्वास जक यानादिसँ। छिकपिनि म्हाय् म्वाइ।”

५१ छँय् थय्का: वय्कलं पत्रुस, यूहन्ना, याकूब व सीम्ह मचाया मांबौयात जक मचा दुथाय् दुत यंकादिल। मेपिं सुयातं दुकयामदी।

५२ अन च्वंपिं फुक्कं मचा सीगुलिं नुग:पा दादां ख्वयाच्वन। वय्कलं इमित धयादिल — “ख्वये मते। मचा सीगु मखु, न्ह्य: वय्का च्वंगु ख:।”

५३ थ्व न्यना: इमिसं वय्कःयात गिजय् यात, छाय्धा:सा इमिसं मचा सीगु हे ख: धका: बांलाक सी धुंकल। ५४ मचायागु ल्हा: ज्वना: वय्कलं थथे धका: थनादिल — “नानी, दँ।” ५५ अले वयागु आत्मा लिहां वल, उघ्निमय् व जुरुक्क दन। अले वयात छुं नकेत बियादिसँ धका: वय्कलं धयादिल। ५६ वया मांबौ ला तसकं अजू चाल। वय्कलं थ्व खँ सुयातं कने मते धका: इमित उजं बियादिल।

भिंनिम्हय्सित भिंगु खँ न्यके
छ्वयादीगु

मत्ती १०:५-१५; मर्कूस ६:७-१३

६ १ छन्हु येशू भिंनिम्ह चेलातयत् थःथाय् सःताः इमित भूततयत् ख्याना छ्वयेगु व उसाँय् मदुपिन्त लाय्का बीगु शक्ति व अधिकार बियादिल। २ अले वय्कलं परमेश्वर-यागु राज्ययागु खँ न्यकेत व ल्वय् लाय्का बीत इमित छ्वयादिल। ३ वय्कलं इमित धयादिल — “लँय् छिमिसं छुं हे ज्वना वने मते। तुतां, म्हिचा, नसा, धिबा व हिला वसः नं यंके मते। ४ न्ह्याम्हय्सिगु छँय् बाय् च्वंसां छिपिं मेथाय् वने मत्यंतले व हे छँय् च्वँ। ५ सुनानं छिमित दुमकाःसा, भिंगु खँ मन्यंसा छिमिसं इमित लज्या चाय्केत पालि च्वंगु धू तकं थाथा यानाः व थाय् त्वःता हुँ।”*

६ अनंलि गां गामय् वनाः इमिसं भिंगु खँ न्यंकाः मनूतय्गु ल्वय् लाय्का बीगु यात।

जुजु हेरोद अलमलय् लाःगु

मत्ती १४:१-१२; मर्कूस ६:१४-२६

७ गालीलयाम्ह शासक हेरोद येशू-यागु खँ न्यनाः अलमलय् लात,

छाय्धाःसा गुलिं गुलिसिनं ला बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना म्वानावःगु धकाः नं धया जुल। ८ गुलिसिनं एलिया वःगु धकाः धाल। गुलिसिनं ला न्हापायापिं अगमवक्तात मध्ये सुं छम्ह म्वाना वःगु जुइ माः धकाः नं धाल।*

९ अले हेरोदं धाल — “यूहन्नायागु छचं ला जिं ध्यंके धुन। थ्व सु मनू जुल, गुम्हय्सिगु बारे जिं थुलिमछि खँ न्यनाचवना?” अले हेरोदं वय्कःयात तसकं स्वये मास्ति वय्कल।

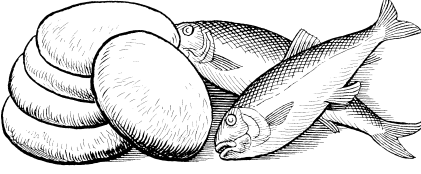
न्याद्वः मनूतयत् नकादीगु

मत्ती १४:१३-२१; मर्कूस ६:३०-४४;

यूहन्ना ६:५-१३

१० प्रेरिततय्सं लिहां वयाः इमिसं याना वःगु ज्याखँ फुक्क येशूयात कन। अले इमित ब्वनाः वय्कः सुनानं मसीक बेथसेदा शहरय् भाल। ११ थ्व खँ सीकाः ग्वाः ग्वाः हे मनूत वय्कःया ल्यू ल्यू वन। वय्कलं इमित लसकुस यानादिल। अले इमित परमेश्वरयागु राज्यया खँ कनादिल। ल्वय् लाय्के माःपिन्त नं लाय्कादिल।

१२ बहनी जुइत्यंगुलिं भिंनिम्ह चेलातय्सं वय्कःयाथाय् वयाः थथे धाल — “थन ला छुं हे मदु। आः

न्यापा मरि व निम्ह न्या

थ्व मनूतय्त थनं छ्वयादिसँ। अले लिक्क लिक्क लाःगु गां गामय् वनाः नयेगु व बाय् च्वनेगु याइ।”

१३वय्कलं धयादिल — “इमित छिमिसं हे नकि।”

अले इमिसं धाल — “जिमिके ला न्यापा मरि व निम्ह न्या जक दु। थुलिमछिसित नकेत ला न्याः हे वने मानि का।” १४अन मिजंत जक हे न्याद्धः दु।

वय्कलं चेलातय्त धयादिल — “न्ययम्ह न्ययम्ह (५०) यानाः इमित भवःलाक फ्यतुकि।” १५इमिसं वय्कलं धयादी थें मनूतय्त फ्यतुकल। १६वय्कलं व न्यापा मरि व निम्ह न्या कयाः परमेश्वरयात सुभाय् बियाः कुचा थलाः मनूतय्त इना ब्यु धकाः चेलातय्त बियादिल। १७अले इमिसं यतले नल। इनाः ल्यंदुगु कुचाकचा जक हे भिनिगः दाला जाय्क दु।

येशू मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः

मत्ती १६:१३-२०; मर्कूस ८:२७-२९

१८छन्हु येशू याकःचा प्रार्थना याना च्वंबलय् चेलात वल। अले वय्कलं इमिके न्यनादिल — “मनूतय्सं जितः सु धकाः धया जुल?”

१९इमिसं धाल — “गुलिसिनं बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना धाइगु, अले गुलिसिनं एलिया धाइगु, गुलिसिनं ला न्हापायापिं अगमवक्तात मध्ये सुं छम्ह म्वाना वःगु जुइ धकाः धाइगु।”*

२०अले वय्कलं इमित धयादिल — “छिमिसं जितः सु खः धयाच्वना लय्?”

पत्रुसं लिसः बिल — “छि परमेश्वर-याम्ह मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः।”*

२१वय्कलं थ्व खँ सुयातं कने मते धकाः कडा आज्ञा बियादिल। २२हानं धयादिल — “मनूया काय्न् यक्व हे दुःख सी मानि। थकालिपिं, तःधंपिं पुजाहारीत, व शास्त्रीतय्सं वयात मानय् याइ मखु, बरु वयात स्याइ, स्वन्हु लिपा व हानं म्वाना वइ।”

गथे यानाः येशूया चेला जुइगु

मत्ती १६:२४-२८; मर्कूस ८:३४-३८

२३येशू फुक्कसितं धयादिल — “जि

नाप वयेगु जूसा छिपिं सुनानं थःगु खँय् छुं हे च्यूताः तये मते। अले थःगु क्रूस थःमहं हे कुबियाः सीत तकं लिमच्युसे जिगु ल्यू ल्यू वा।* २४ थःगु प्राण बचय् यायेत जक स्वइम्ह मनू नाश जुया वनी। सुनां जिगु नितीं थःगु प्राण पाइ व बचय् जुइ।* २५ सारा संसार हे ल्हातय् दयाः नं व मनू सिना वन धाःसा वयात छु दइ? वं हानं थःगु प्राण छुकिं लिफ्याना काइ? २६ सुनां जि खनाः व जिगु खँ न्यनाः रूवाः फस्वय्की मनूया काय् नं स्वर्गदूततलिसे भः भः धाय्क परमेश्वर बाःनं छ्वया हइबलय् व खनाः नं रूवाः फस्वय्की। २७ जिं छिमित धात्थें धाये — परमेश्वरयागु राज्य मखंतले थन दुपिं मध्ये गुम्हं गुम्हं ला सी तकं मखुनि।”

येशूयागु रूप ह्यूगु

मती १७:१-८; मर्कूस ६:२-८

२८ अथे धयादीगु च्यान्हु दय्काः पत्रुस, यूहन्ना व याकूबयात व्वनाः येशू पर्वतया च्वय् प्रार्थना याः भाल। २९ प्रार्थना याना च्वनादीबलय् वय्कःयागु रूवाः तसकं थिना वल, अले वय्कलं पुना तःगु वसः नं तसकं यचुसे त्वइसे च्वना वल। ३० अबलय्

मोशा व एलिया, थुपिं निम्ह वय्कः नाप खँ ल्हानाच्वन। ३१ इपिं नं स्वर्गयागु जलं तसकं भल भल थीक खने दयाच्वन। यरूशलेमय् येशू गथे जुयाः सी माली धकाः इपिं वय्कः नाप खँ ल्हानाच्वंगु खः।

३२ अबलय् पत्रुस व वनाप दुपिं फुक्कं मस्तं न्ह्यः वय्काच्वन। न्ह्यलं चाःबलय् इमिसं वय्कः भल्ल थिनाच्वंगु व वय्कःनाप मेपिं निम्ह मनूतय्त नं खन। ३३ इपिं वय्कःनाप बाया वने त्यंबलय् लाक्क पत्रुसं वय्कःयात धाल — “गुरूजु, भीपिं थन हे च्वने दत धाःसा गुलि बांलाइ। जिमिसं स्वंगू बल्चा दय्के ला? छगू छितः, छगू मोशायात व मेगु छगू एलियायात।” पत्रुसं व धाये थ्व धाये मसियाः अथे धाःगु खः। ३४ वं अथे जक छु धाये लात सुपाँय् वयाः इमित त्वपुल। सुपाँचं अथे त्वपू वःगु खनाः इपिं ग्यात।

३५ अले सुपाँचं थथे धकाः न्ववाना हल — “थ्व जिं ल्यया तयाम्ह जिम्ह काय् खः, थ्वयागु खँ न्यँ।” * ३६ अनंलि इमिसं अन येशू याकःचा जक खन। इमिसं थ्व खँ सुयातं मकंसे थःथःगु नुगलय् तयातल।

६:२३ मती १०:३८; लूक १४:२७ ६:२४ मती १०:३६; लूक १७:३३; यूह १२:२५

६:२८-३५ २ पत्र १:१७-१८ ६:३५ यशै ४२:१; मती ३:१७; १२:१८; मर्क १:११; लूक ३:२२

भूत दुब्यूम्ह मचायात लाय्कादीगु

मत्ती १७:१४-१८; मर्कूस ६:१४-२७

३७ कन्हय् खुन्हु वय्कःपिं पर्वतं क्वहां भाःबलय् मनूत वय्कःयात नाप लाः वल। ३८ हुलं छम्ह मनू चिच्याय्दनाः हाला हल — “गुरूजु, जिमि काय्यात छकः स्वयादिसँ। जि थ्व हे छम्ह जक काय् दु। ३९ भाःभाः थ्वयात भूत आत्मां त्वपू वइगु, अले थ्व चिल्लाय् दनाः चत्ताः वाःवनिगु। अले म्हुतुं ई बुल्ल बुल्ल वय्काहइगु। तसकं घाःपाः मजुतले भूतं थ्वयात त्वःती हे मखु। ४० जिं छिकपिनि चेलातय्त भूत आत्मायात पितिना बियादिसँ धकाः धयां इमिसं पितिना छ्वये मफुत।”

४१ अले वय्कलं चेलातय्त धयादिल — “छिमिसं गथे जक विश्वास याये मफुगु? जि छिपिं नाप ग्वःन्हु हे च्वनी धकाः? जिं छिमिगु नितिं गुलि जक दुःख सह यानाच्वनेगु?” अले वय्कलं व मनूयात धयादिल। “छिमि काय्यात थन हजि।”

४२ मचायात हहं हे भूतं वयात कसाः यानाः छ्वावात। अले वय्कलं भूत आत्मायात हक्कादिल। थुकथं मचायात लाय्काः वया अबुयात

लःल्हानादिल। ४३ अन च्वंपिं फुक्क परमेश्वरयागु तःधंगु शक्ति खनाः अजूचाल।

येशू हानं थः सीगु खँ कनादीगु

मत्ती १७:२२-२३; मर्कूस ६:३०-३२

वय्कलं यानादीगु ज्या खनाः मनूत अजूचाया च्वंबलय् हे वय्कलं चेलातय्त धयादिल — ४४ “जिगु थ्व खँ बांलाक न्यना ति। मनूया काय्यात ज्वनाः मनूतय्गु ल्हातय् लःल्हाइगु ई वइन।” ४५ वय्कलं अथे धयादीगु इमिसं थुइके मफुत। थुइके मफयेमा धकाः हे थ्व खँ त्वपुया तःगु खः। अयनं इमिसं वय्कःयाके थ्व खँ न्यनेत ग्यात।

दकलय् तःधंम्ह सु?

मत्ती १८:१-५; मर्कूस ६:३३-३७

४६ चेलातय् थःपिं मध्ये सु दकलय् तःधं धकाः खँ जुल।* ४७ इमिगु मनय् च्वंगु खँ सीकाः येशू छम्ह मचायात हयाः थःगु लिक्क फयतुकाः ४८ इमित धयादिल — “सुनां जिगु नामय् थज्याःम्ह मचायात दुकाइ, वं जितः हे दुकाःगुति ग्यनी। अथे हे सुनां जितः दुकाइ, जितः छ्वया हया दीम्हय्सित हे दुकाःगुति ग्यनी।

अय्जूगुलिं छिपिं मध्ये सु दकलय् चिधंम्ह खः, व हे दकलय् तःधंम्ह खः।”*

सु भी शत्रु मखु व भीम्ह हे मनू खः

मर्कूस ६:३८-४०

४६यूहन्नां येशूयात धाल — “गुरूजु, जिमिसं छिगु नामं भूत ख्याना चवंम्ह छम्ह मनूयात खना। जिमिसं वयात अथे याये मते धकाः धया, छायाःसा व भीपिलिसे जुयाचवंम्ह मखु।”

४०श्व खँ न्यनाः वय्कलं वयात लिसः बियादिल — “सु भी शत्रु मखु व भीम्ह हे मनू खः, उकिं वयात पने मते।”

४१स्वर्ग्य वनेगु ई त्यःगुलिं येशू यरूशलेमपाखे वनेगु क्वःछिनादिल।

४२वय्कलं थःपिं स्वयाः न्ह्यः हे सुं मनूतय्त छ्वयादिल। इमिसं सामरीतय्गु गामय् वनाः वय्कःपिन्त थाय्बाय् माल। ४३वय्कःपिं यरूशलेमय् वनेत वःपिं धकाः स्यूगुलिं सामरीतय्सं वय्कःपिन्त बाय् मब्यू। ४४श्व खनाः याकूब व यूहन्नां वय्कःयात धाल — “प्रभु, जिमिसं स्वर्गं मि गायाकाः थुमित भस्म यानाबी ला?”* ४५वय्कलं इमित

व्वः बियादिल। ४६अले वय्कःपिं मेगु हे गामय् भाल।

येशूया चेला जुइपिं मनूत

मत्ती ८:१६-२२

४७वय्कःपिं लँय् भाया चवंबलय् छम्ह मनुखं वयाः येशूयात थथे धाल — “गुरूजु, छि गन गन भाइ, जि नं ल्यू ल्यू वये।”

४८वय्कलं धयादिल — “ध्वंतय् चवनेत प्वाः दु, भंगःतय् चवनेत स्वँ दु, मनूया काय्या धाःसा छचं दिकेत नं थाय् म्दु।”

४९वय्कलं मेम्ह मनूयात धयादिल — “जि नाप भासँ।”

व थथे धाल — “प्रभु, जितः जिमि अबुयागु सीम्ह निं थुने बियादिसँ।”

६०अले वय्कलं लिसः बियादिल — “सीम्हयात सीम्हय्सिनं हे थुनी। छि वनाः परमेश्वरयागु राज्ययागु खँ न्यंकादिसँ।”

६१मेम्ह मनुखं धाल — “प्रभु, जि नं छि नाप वये। छँय् छकः वनाः छँय् चर्वपिन्त ‘वने’ धया वये।”*

६२वय्कलं वयात धयादिल — “हलो जोतय् यायां लिफः स्वया च्वनिम्ह मनू परमेश्वरया राज्ययागु ज्या यायेत मत्वः।”

न्हयेम्ह मनूतयत् ज्याय् छ्वयादीगु

मत्ती ६:३७-३८

१० १ अनलि प्रभुं मेपिं न्हयेम्ह
(७०) मनूतयत् ल्ययादिल।

अले इमित निम्ह निम्ह याना: थ: वनेगु शहर व गां पतिकं थ: स्वया: न्हापा छ्वयादिल। २ वय्कलं इमित धयादिल — “बालि लयेगु ला यक्व हे दु, बालि लइपिं धा:सा म्हो जक दु। अय्जूगुलिं बालि थुवा:यात बालि लइपिं छ्वया हयादिसं धका: प्रार्थना या।* ३ आ: हुं, गुंखिचाया हुलय् जिं छिमित भ्या:चा थें याना: छ्वयाचवनागु दु।* ४ छिमिसं भोला, धिबा, लाकां छुं हे ज्वना वने मते। लँय् सुयातं ज्वजलपा तकं धाये मते।

५ “न्ह्याम्हय्सिगु छँय् दुहां वंसां छिमिसं न्हापालाक थथे धा — “थ्व छँय् च्वंपिन्त शान्ति जुइमा।’ ६ व छँय् च्वंपिं शान्ति य:पिं जूसा छिमिसं ब्यूगु शान्ति इमित लाइ। मय:पिं जूसा छिमिसं ब्यूगु शान्ति छिमिके तुं लिहां वइ। ७ गुगु छँय् दुहां वन, व हे छँय् च्वनेगु या। इमिसं छु बिल व हे नयेत्वने याना च्वं, छाया:सा ज्या

या:पिन्सं ज्याला काये हे मा:। छँखा पतिकं चाचा: हुला जुइ मते।*

८ “अथे हे शहरय् वनेबलय् नं छिमित सुनानं स:ता: नकूसा इमिसं ब्यूगु न। ९ अन च्वंपिं उसाँय् मदया च्वंपिन्त लाय्का ब्यु। अले इमित थथे धा — ‘परमेश्वरयागु राज्य छिमिगु न्ह्य:ने वये धुंकल।’ १० गुगुं नं शहरय् अन च्वंपिन्सं छिमित दुमकाल धा:सा छिमिसं लँय् वना: थथे धा —* ११ ‘जिमिगु लाकामय् था:गु छिमिगु शहरयागु धू तकं जिमिसं छिमिगु विरोधय् थाथा यानाचवना। अथेसां छिमिसं थ्व खं बांलाक सीका ति — परमेश्वरयागु राज्य न्ह्य:ने थ्यने धुंकल।’* १२ जिं छिमित धाये — परमेश्वरं न्याय यानादीबलय् सदोमय् च्वंपिन्सं स्वया: नं थ्व शहरय् च्वंपिन्सं यक्व हे अप्व: दु:खकष्ट सी माली।”*

विश्वास मया:पिं मनूत

मत्ती ११:२०-२४

१३ “हे खोराजीन व बेथसेदाय् च्वंपिं मनूत, छिमित धिक्कार दु, छाया:सा छिमिथाय् या:गु

१०:२ मत्ती ६:३७-३८ १०:३ मत्ती १०:१६ १०:७ १ कोर ६:१४; १ तिमो ५:१८

१०:१० प्रे १३:५१ १०:४-११ मत्ती १०:७-१४; मर्क ६:८-११; लूक ६:३-५

१०:१२ उत १६:२४-२८; मत्ती ११:२४; १०:१५

अजूचायापुगु ज्याखँ टुरोस व सीदोनय्
या:गु जूसा अन च्वंपिन्सं उबलय् हे
भांग्रा हिना: नौनं बुया: पश्चाताप
याये धुंकल जुइ।* १४जिं धात्थें
धाये — परमेश्वरं न्याय यानादीबलय्
टुरोस व सीदोनय् च्वंपिन्त स्वया:
अप्व: छिमित सास्ति बियादी। १५‘हे
कफर्नहुमय् च्वंपिं मनूत, छिमित छु
स्वर्गय् थत यनी धयाचवनागु ला?
छिमित ला नरकय् क्वफाइ।’ ”*

१६थुलि धयादी धुंका: वय्कलं
चेलातय्त धयादिल — “छिमिगु खँ
न्यंपिन्सं जिगु हे खँ न्यंगुति ग्यनी। अले
छिमित मय:गु जित: मय:गुति हे ग्यनी।
अले जित: मय:गु ला जित: छ्वया
ह:मह्यसित मय:गुति हे ग्यनी।”*

ज्या याना: लिहां व:पिं न्हयेमह चेलात

१७ज्या याना: लिहां व:पिं न्हयेमह
चेलातय्सं लय् तातां प्रभुयाथाय् वया:
थथे धाल — “प्रभु, छिगु नामं ला
भूततय्सं नं जिमिगु खँ न्यना: जिमिसं
धयार्थे या:।”

१८अले वय्कलं इमित धयादिल —
“जिं शैतानयात स्वर्ग हाबलासा थें

च्याना: कुतुं व:गु खना। १९न्यँ, जिं
छिमित सर्प, बिच्छि व शत्रुतय्गु
न्ह्यार्थेज्या:गु शक्तियात नं न्हुइ फइगु
अधिकार बिया तयागु दु। अय्जूगुलिं
छिमित छुकिं नं स्यंके फइ मखु।*
२०अथे भूत आत्मातय्सं नं छिमिगु
खँ न्यं धका: लय् तायेगु बांला:गु खँ
मखु, बरु छिमिगु नां स्वर्गय् च्वया
त:गु दु धका: लय्ता।”

येशू लय्तायादीगु

मत्ती ११:२५-२७; १३:१६-१७

२१अबलय् हे पवित्र आत्मां जाया:
वय्कलं लय्ताया: धयादिल — “हे
परमेश्वर बा:, स्वर्ग व पृथ्वीया प्रभु,
जिं छित: सुभाय् बी, छाया:सा
छिं थव खँ स:स्यू व थू धाइपिन्त
न्यंका मदिसे छुं मस्यूपिं मस्तय्त
न्यंकादिल। धात्थें हे ख: बा:, छित:
थव हे भिं ताल।”

२२“बा:नं हे फुक्क जिगु ल्हातय्
तयादीगु ख:। काय्यात सुनानं मह-
मस्यू। बा:नं जक काय्यात महस्यू।
अले बा:यात नं सुनानं महमस्यू, काय्
नं जक स्यू। काय् नं महसीका बीपिन्सं
जक बा:यात महसी।”*

१०:१३ यशै २३:१-१८; इज २३:१-१८; योए ३:४-८; आमो १:६-१०; जक ६:२-४

१०:१५ यशै १४:१३-१५ १०:१६ मत्ती १०:४०; मर्क ६:३७; लूक ६:४८; यूह १३:२०

१०:१६ भज ६१:१३ १०:२२ यूह ३:३५; १०:१५

२३ अले वय्कलं चेलातय्त जक थथे धयादिल — “छिमिसं खंगु थ्व खँ स्वयेखंपिं धन्यपिं खः, २४ छायाःसा जिं छिमित धाये — छिमिसं खंगु थ्व खँ यक्व अगमवक्तातय्सं व जुजुपिन्सं स्वये मास्ति वय्काच्वंगु दु, अय्न् इमिसं स्वये मखं। छिमिसं न्यंगु खँ नं इमिसं न्यने मास्ति वय्काच्वंगु खः, अय्न् न्यने मखं।”

भिम्ह सामरियागु उखान

२५ छन्हु छम्ह शास्त्रीं वयाः वय्कलं छु धाइ थें धकाः स्वयेत येशूयात थथे न्हासः यात — “गुरुजु, भिंगु छु ज्या याःसा जितः अनन्त जीवन दइ?”

२६ वय्कलं वयात लिसः बियादिल — “व्यवस्थाय् छु चवया तःगु दु? छिं गथे यानाः ब्वनादिया?”

२७ वं धाल — “परमप्रभु भी परमेश्वरयात दुनुगलंनिसें माया या, थःगु प्राण बिया तकं माया या, थःगु बलं फत्तले माया या, अले थःगु मनंनिसें माया या। अले हानं थः जःलाखःलातय्त थःत थें माया या।”*

२८ अले वय्कलं वयात धयादिल — “छिं खःगु खँ धयादिल। छिं अथे हे

यानादिसँ, अले छितः अनन्त जीवन दइ।”* *

२९ अय्न् वं थःत भिं धाय्केत वय्कःयात थथे धाल — “जिमि जःलाखःला धाःम्ह सु खः लय् सा?”

३० वय्कलं लिसः बियादिल — “छम्ह यहूदी यरूशलेमं यरीहोपाखे क्वहां वना च्वंबलय् लँय् दाखुंत नाप लात। अले इमिसं वयात नांगा यानाः बाम्ह सिक दायाः त्वःता थकल।

३१ “उबलय् हे छम्ह पुजाहारी उखे पाखे हे स्वयाः वयाच्वन। वं व मनूयात खनाः नं मखंछु यानाः वन। ३२ अथे हे लेवी कुलयाम्ह छम्ह मनू नं व हे लं वल। वं नं व मनूयात खनाः नं मखंछु यानाः वन।

३३ “अले व हे लं छम्ह सामरी मनू नं वल। व मनूयात खनाः वयात माया वन। ३४ अले वयाथाय् लिक्क वनाः घाः सिलाः वासः तयाः कापतं चिना बिल। अले थःगु गधाया म्हय् तयाः छगू धर्मशालाय् यंकाः चच्छिं वयागु सुसाःकुसाः यानाच्वन।* ३५ कन्हय् खुन्हु वं धर्मशालाया थुवाःयात निगू दिनार बियाः धाल — ‘वयात सुसाःकुसाः याना तयादिसँ। लिहां

१०:२७ लेवी १६:१८; व्य ६:५ १०:२५-२८ मत्ती २२:३५-४०; मर्क १२:२८-३४

१०:२८ लेवी १८:५ १०:३३-३४ २ इति २८:१५

वया: जिं छित: मगा:गु धिबा पुला बी।”

३६ अले वय्कलं शास्त्रीयात धयादिल — “छिं स्वयेबलय् थुपिं स्वम्ह मध्ये गुम्ह मनू दाखुंतय्सं दाया थकूम्ह मनूया ज:लाख:ला जुल?”

३७ वं धाल — “वयात माया या:म्ह मनू हे वया ज:लाख:ला थें जुल।”

अले वय्कलं धयादिल — “छिं नं वं थें तुं या: भासँ।”

मार्था व मरियमयाथाय् येशू

३८ वय्क:पिं वँवं लँय् ला:गु छगू गामय् थ्यन। व गामय् चवंम्ह मार्था धा:म्ह छम्ह मिसां वय्क:पिन्त थ:गु छँय् यंकल। ३९ वया मरियम धा:म्ह छम्ह केहँ दु। मरियम वचन न्यनेत प्रभुयागु तुति क्वय् चवं वल। * ४० मार्था धा:सा याक:चा पाहां व:पिन्त नकेत्वंके यायेगुलिइ हे अलमल जुयाचवन। वं वया: वय्क:यात धाल — “प्रभु, स्वयादिसँ, फुक्क ज्या जि याक:चां हे याये मा:। केहँ मय्जुं धा:सा छुं हे मया। छिं थुलि नं बिचा: याना मदिया ला? वयात ज्या यायेत छ्वयादिसँ लय्, अले जित: ग्वाहालि दइ।”

४१ वय्कलं लिस: बियादिल — “मार्था, मार्था, छं न्ह्यागु खँय् नं छाय् धन्दा कया चवनागु? ४२ मा:गु खँ छता हे जक दु। मरियमं व ल्यये धुकल। थ्व वयागु ल्हातं लाका काये फइ मखु।”

प्रार्थना यायेगु खँ

मत्ती ६:५-१३; ७:७-११

११ छन्हु येशू छथाय् प्रार्थना यानाचवनादिल। छम्ह चेलां वय्क:यात थथे धाल — “यूहन्नां नं वया चेलातय् प्रार्थना यायेगु स्यं थें हे जिमित नं प्रार्थना यायेगु स्यना बियादिसँ।”

२ अले वय्कलं इमित धयादिल — “छिमिसं थुकथं प्रार्थना या —

“परमेश्वर बा:

छिगु नां त:धना चवनेमा।

छिगु राज्य वयेमा।

३ न्हिया न्हिथं थें थौं नं जिमित नसा बियादिसँ।

४ जिमिगु पाप क्षमा यानादिसँ,

गथे जिमिसं नं जिमित

स्यंकूपिन्त क्षमा याना

बियाचवनागु दु।

प्रभु,
जिमि त सह याये मफय्क
जाँचय् लाकादी मते।”

५वय्कलं इमित धयादिल —
“धाय्की, निम्ह पासा दु। बाचा इलय्
छम्हसिनं थः पासायाथाय् वनाः
थथे धाल — ‘पासा, जितः स्वपा
मरि त्याय् ब्यु लय्, ६छाय्धाःसा
जिमि पासा छम्ह तापाकंनिसं थ्यंकः
वल। वयात नकेत जिके छुं हे मदु।’
७पासाम्हय्सिनं दुने थासं थथे धया
हल धाये — ‘जितः दुःख बी मते।
खापा ती धुन। जि मस्त नं जिनाप
द्यनाच्वंगु दु। आः इलय् दनाः जिं
छन्त छुं नं बी मफु।’ ८जिं छिमि
धाये — वं थः पासा जूगुलिं वयात छुं
नं मब्यूसं तिवां तिवां हालाच्वंगुलिं वं
दनाः वयात माक्व बियाछ्वइ।

९“अय्जूगुलिं जिं छिमि धाये —
फवँ, अले छिमि दइ, माला स्व,
अले छिमिसं लुइके फइ, सः ब्यु,
अले लुखा चाय्का बी। १०छाय्धाःसा
फवंपिन्त बी, माला स्वःपिन्सं लुइकी,
अले सः ब्यूम्हय्सित चाय्का बी।

११“अज्याःम्ह सु अबु दइ?
गुम्हय्सिनं काय् नं न्या फवनीबलय्
सर्प बी? १२अथे हे खेँय् फवम्हय्सित

बिच्छि बी? १३अय्जूगुलिं मभिंपिं
जुयाः नं ला छिमिसं थः मस्तय्त् भिंगु
भिंगु बी सः धाःसा स्वर्गय् चवना
दीम्ह बाःनं जक थःके फवंपिन्त पवित्र
आत्मा बिया मदी ला?”

येशू व बालजिबुल

मत्ती १२:२२-३०; मर्कस ३:२२-२७

१४छन्हु येशू छम्ह लाताम्ह भूतयात
पितिना छ्वयादीगुलिं व मनुखं
न्ववाये फत। थ्व खनाः फुक्क मनूत
अजू चाल। १५गुम्हं गुम्हय्सिनं थथे
धाल — “भूततय् जुजु बालजिबुलं
शक्ति बिया तःगुलिं थवं भूतयात
पितिना छ्वये फुगु खः।” १६गुलिंसिनं
ला वय्कलं याये फइ ला धकाः
स्वयेत स्वर्गं छगू चिं क्यँ धकाः
धाल।*

१७इमिगु मतिइ च्वंगु खँ थुइकाः
वय्कलं इमित धयादिल — “गुगुं नं
राज्य निकू दलाः थःथवय् ल्वाना जुल
धाःसा थः हे नाश जुइ। अथे हे छेँय्
नं थःथवय् हे ल्वापु जुल धाःसा व
छेँ स्यना वनी। १८अथे हे शैतानतय्
दथुइ नं थःथवय् ल्वापु जुल धाःसा
इमिगु राज्य नं याकनं हे नाश जुइ।
बालजिबुलं शक्ति बिया तःगुलिं जिं
भूतयात पितिना छ्वये फुगु खः धकाः

छिकपिन्सं धाल। १६थथे हे खः धयागु जूसा छिकपिनि मनूतय्सं जक सुयागु शक्तिं भूत पितिना जुइगु लय्? इमिसं छिकपिन्त हे दोषी ठहरय् याइ। २०अथे मखु, जिं परमेश्वरयागु शक्तिं भूतयात पितिना छ्वयागु खः धयागु जूसा परमेश्वरयागु राज्य छिकपिन्थाय् वये धुंकल धकाः सीकादिसँ। २१तसकं बल्लाःमह मनू हतियार ज्वनाः छें पिवाः च्वनाच्वन धाःसा अन च्वंगु मालताल खुया यंके फइ मखु। २२तर व स्वयाः बल्लाःमह मनू वल धाःसा वयात बुकी। अले वं भरोसा कयाच्वंगु हतियार नं लाका काइ, नापं अन च्वंगु मालताल नं खुया यंकी।

२३“जिगु पें मलीपिं फुक्कं जिमि शत्रु खः। जितः मुंकेत ग्वाहालि मयाइमहय्सिनं जि मुना तयागु नं हला बी।”*

पूमवंक याःगु ज्या भन ग्यानापु

मत्ती १२:४३-४५

२४“मनूयागु महं पिहां वनाः भूत आत्मां बाय् च्वनेत मरुभूमिइ माः जुइ। अले वं बाय् लुइके मफुत धायेवं थथे धाइ — ‘जि पिहां वयागु थःगु हे छेंय् वने।’ २५अले वं लिहां

वइबलय् न्हापायागु छें यचुकाः भः भः धाय्का तःगु लुइकी। २६अले वं वनाः थः स्वयाः मभिपिं न्हय्मह भूततय्त सःता हइ। इपिं वयाः बासं च्वनी। अले व मनू न्हापा स्वयाः गति मलाना वनी। आःयापिं मभिपिं मनूतय्गु गति नं थथे हे जुइ।”

२७वय्कलं अथे धया च्वनादीबलय् हे मनूतय्गु हुलं छमह मिसा थथे धकाः हाला हल — “छितः बुइकूमह व दुरु त्वंकूमह मां धन्यमह खः।”

२८अले वय्कलं लिसः बियादिल — “अथे मखु, परमेश्वरयागु वचन न्यनाः व थें याइमह हे धन्यमह खः।”

योना अगमवक्ताया चिं

मत्ती १२:३८-४२

२६मनूतय्गु हुल अप्वःया वःगुलिं येशू इमित थथे धयादिल — “थौकन्हय्यापिं मनूत गुलि जक मभिं। थुमिसं अजूचायापुगु चिं स्वयेत धयाच्वन। अहं, थुमित अगमवक्ता योनां क्यना वंगु चिं सिबय् मेगु छुं हे चिं क्यनी मखु।* ३०गथे निनवेय् च्वपिं मनूतय्गु निंतिं योना चिं जुल, अथे हे थौकन्हय्यापिनिगु निंतिं मनूया काय् चिं जुइ।* ३१“न्याय याइबलय् दछिनय् च्वमह

रानीं नं आ:यापिं मनूतयूत सजाँय
बी मा: धका: नवाइ, छायाधा:सा
व तापाकंनिसें सोलोमनयागु ज्ञान-
यागु खँ न्यनेत वल। स्व, थन ला
सोलोमन स्वया: नं त:धंम्ह छम्ह
दु।* ३२निनवेयू च्वंपिन्सं नं न्याय
याइबलयू आ:यापिं मनूतयूत सजाँय
बी हे मा: धका: नवाइ, छायाधा:सा
इमिसं ला योनां जक न्यंकूबलयू हे
पश्चाताप यात। स्व, थन ला योना
स्वया: नं त:धंम्ह छम्ह दु।”*

मिखा म्हयागु ज: ख:

मत्ती ५:१५; ६:२२-२३

३३“मत च्याका: सुनानं सुचुका तइ
मखु, फं त्वपुया नं तइ मखु, बरु छेँयू
व:पिन्त ज: खयेमा धका: तज्जा:गु
थासयू तयातइ।”*

३४“मिखा हे म्हयागु ज: ख:। मिखा
थीसा जक छिमिगु म्ह छम्हं थी।
छिमिगु मिखा स्यंसा छिमिगु म्ह छम्हं
खिउँसे च्वनी। ३५अयजूगुलिं बांलाक
होश या, मखुसा छिमिके च्वंगु ज:
खिउँया वनी। ३६खिउँगु धयागु
मदयूक छिमिगु म्ह छम्हं जलं थिना
च्वंसा जक छिमिगु म्ह छम्हं मत जलं
ख:गु थें च्वनी।”

येशू धिक्कार धयादीगु

मत्ती २३:१-३६; मर्कस १२:३८-४०

३७येशू थथे धयाचवनादीबलयू हे
छम्ह फरिसीं वया: वयूक:यात भवयू
नयेत स:त: वल। अले वयूक: भाया:
नयेत पयतुनादिल। ३८वयूकलं ल्हा:
मस्युसे नयादीगु खना: वयूक:यात
स:तूम्ह फरिसी अजू चाल। ३९अले
प्रभुं वयात धयादिल — “छिपिं
फरिसीत पिनें पिनें जक भु व ख्वल्चा
सिले थें यचुका जुइ। दुनें दुनें धा:सा
छिमिसं मभिंगु यायेगु, कर्पिन्त
लुतयू यायेगु याना जुइ। ४०छिपिं ला
तसकं हे मूर्खत खनिसा। पिने च्वंगु
दयूकूम्हयसिनं हे दुने च्वंगु नं दयूकूगु
मखु ला? ४१भु व ख्वलायू च्वंगु
नयेमखंपिन्त ब्यु, अले छिपिं दुनेंनिसें
यचुइ।”

४२“फरिसीत, छिमित धिक्कार दु,
छायाधा:सा छिमिसं थ: थायू स:गु
नव: घाँयू, जी व मेमेगु मसला ला
भिब्वयू छब्व परमेश्वरयात छाये
हइ। तर छिमिसं न्याय यायेगु व
परमेश्वरयात माया यायेगु खँयू धा:सा
च्यूता: मत:। छिमिसं थ्व नं मत्व:ते
मा:गु ख:।”*

११:३१ १ राज १०:१-१०; २ इति ६:१-१२ ११:३२ जोना ३:५

११:३३ मत्ती ५:१५; मर्क ४:२१; लूक ८:१६ ११:४२ लेवी २७:३०

४३ “फरिसीत, छिमित धिक्कार दु, छायाःसा धर्मशास्त्र स्यनिगु छैय् नं छिपिं न्ह्यःने चवनेगु स्वइ, अले बजारय् वनीबलय् नं मेपिन्सं ज्वजलपा याका जुइत स्वइ।

४४ फरिसीत, छिमित धिक्कार दु, छायाःसा छिपिं खने मदुगु सी थुनिगु गाः थें चवं। थुकी न्हुया वनाः मनूतय्सं थ्व सी थुनिगु गाः धकाः सी मखु।”

४५ छम्ह शास्त्रीं वय्कःयात धाल — “गुरूजु छिं धयादीगु ला जिमित नं लात नि।”

४६ अले वय्कलं धयादिल — “अय्सा शास्त्रीत, छिमित नं धिक्कार दु, छायाःसा छिमिसं मेपिन्त भयातुगु भयातुगु कु कुबिकी, थःपिन्सं धाःसा थी तक नं मखु।

४७ शास्त्रीत, छिमित धिक्कार दु, छायाःसा छिमि तापाःबाज्यापिन्सं स्याःपिं अगमवक्तातय्गु नामं छिमिसं लुमन्तिया चिं दय्का जुइ। ४८ थुकथं छिमि तापाःबाज्यापिन्सं इमित स्याना छ्वःगु छिमित तसकं यः धकाः सी दत, छायाःसा तापाःबाज्यापिन्सं इमित स्यायेगु ज्या यात, अले छिमिसं इमिगु नामं लुमन्तिया चिं दय्का जुइगु ज्या यात। ४९ अय्जूगुलिं ला परमेश्वरं

नुगलं वाःचाय्काः धयादिल — ‘जिं इमिथाय् अगमवक्तात व प्रेरित-तय्त छ्वया बी। अले इमिसं थुमित गुम्हय्सितं स्याइ, गुम्हय्सितं दुःखकष्ट बी।’

५० “अय्जूगुलिं पृथ्वी सृष्टि जूसां निसें थौं तक स्याःपिं अगमवक्तातय्गु हियागु सजाँय थौंकन्हय्यापिं मनूतय्सं फये मालीतिनि। ५१ हाबिलयात स्याःगु निसें होम याइगु थाय् व देगःया दथुइ जकरियायात स्याःगु तकयागु पलेसा थुमिके काइतिनि।*’

५२ “शास्त्रीत, छिमित धिक्कार दु, छायाःसा छिमिसं ज्ञानयागु ताःचा कयाः सुचुका तल। छिपिं थःपिं नं दुहां मवं, दुहां वने धाःपिन्त नं दुमछ्वः।”

५३ वय्कः अनं भाःबलय् शास्त्रीत व फरिसीतय्सं तं चायाः वय्कःयाके अनेतनेगु खँ न्यं जुल। ५४ वय्कलं लिसः बियादीबलय् छुं द्विद्वं लुइकाः ज्वने दइ ला धकाः दाउ स्वयाच्वन।

निपाः ख्वाःपाः दुपिं खनाः होश या

मत्ती १०:२६-२७

१२ १ अबलय् अन द्वलद्वः मनूत कात्तुकाक्क मुं वयाच्वन। वय्कलं चेलातय्त धयादिल —

“बांलाक होश या। निपा: ख्वा:पा: दुपिं फरिसीतय्गु सोडापाखें बचय् जुया च्वाँ।* २त्वपुया त:गु खने दइतिनि। सुचुका त:गु सी दइतिनि। ३अय्जूगुलिं छिमिसं चान्हय् धा:गु खँ न्हिनय् फुक्कसिनं सी। क्वथाय् दुने च्वना: न्हाय्पनय् स्वांपूगु खँ क:सिं बय्बय् जुइ।”*

सु खना: ग्याये मा:गु?

मत्ती १०:२६-३१

४“य:पिं पासापिं, जिं छिमित धाये — म्हयात जक स्याइपिं खना: ग्याये मा:गु मदु। थुलिं अप्व: इमिसं मेगु छुं नं याये फइ मखु। ५अय् नं सु नाप ग्याये मा: व खँ जिं छिमित धाये — छिमिगु म्ह व आत्मा नितांयात नरकय् छ्वयादी फुम्ह परमेश्वर लिसे जक ग्याना च्वाँ। ख:, जिं धाये — वय्क: लिसे हे जक ग्याना च्वाँ।

६“धिबा निगलं न्याम्ह चखुंचात न्याये मफु ला? थपाय् सकं दंसां परमेश्वरं छम्ह चखुंचायात नं ल्व:मंकादी मखु। ७छिमिगु छेनय् च्वंगु सँ छपु छपु दतले परमेश्वरं ल्या:

खाना तयादीगु दु। अय्जूगुलिं ग्याये मा:गु मदु। चखुंचा स्वया: ला छिपिं यक्व हे मू वं।”

८“सुनां मनूतय्गु न्ह्य:ने ‘जि ख्रीष्ट-याम्ह मनू ख:’ धका: धाइ, मनूया काय् नं नं परमेश्वरयापिं स्वर्गदूततय्गु न्ह्य:ने वयात ‘जिम्ह मनू ख:’ धका: धाइ। ९अले सुनां मनूतय्गु न्ह्य:ने ‘जि ख्रीष्टयाम्ह मखु’ धका: धाइ वयात वं नं परमेश्वरयापिं स्वर्गदूततय्गु न्ह्य:ने ‘जिम्ह मनू मखु’ धका: धाइ। १०मनूया काय्यात मभिका: खँ ल्हा:म्हय्सित क्षमा याना बी, अय् नं पवित्र आत्मायात मभिका: खँ ल्हा:म्हय्सित क्षमा बी मखु।*

११“छिमित ज्वना: धर्मशास्त्र स्यनिगु छँ, त:धंम्ह हाकिमयाथाय्, अले अदालतय् न्ह्याथाय् यंकूसां छिमिसं इमित छु लिसे: बीगु धका: धन्दा काये म्वा:। १२छाय् धा:सा पवित्र आत्मां उबलय् हे छिमित छु धाये मा:गु ख: स्यनादी।”*

त:मिम्ह मूर्खम्ह मनूयागु उखान

१३मनूतय्गु हुलं छम्ह मनुखं येशूयात थथे धाल — “गुरूजु, जिमि दाजुयात

१२:१ मत्ती १६:६; मर्क ८:१५ १२:३ मत्ती ४:२२; लूक ८:१७

१२:१० मत्ती १२:३२; मर्क ३:२६

१२:११-१२ मत्ती १०:१६-२०; मर्क १३:११; लूक २१:१४-१५

अबुया सम्पत्ति इना ब्यु धका: धया दिसँ रे।”

१४ वय्कलं वयात लिस: बिया-दिल — “जि छिकपिनिगु सम्पत्ति इनाबीम्ह मनु अथबा: न्यायाधीश धका: छित: सुनां धाल?” १५ अले वय्कलं फुक्कसित धयादिल — “होश या, छुं नं लोभ लालच यायेगु बानि याये मते, छाया:सा यक्व धनसम्पत्ति दयेवं जक धात्थेंगु जीवन दइगु मखु।”

१६ वय्कलं इमित छगू उखान कनादिल। “छम्ह त:मिम्ह मनुयागु बुँइ तयां तये थाय् मदय्क अन्न सल। १७ अले वं मनं मनं बिचा: यात — ‘अन्न ला तयां तये थाय् हे मन्त, आ: जिं छु यायेगु?’ १८ वं बिचा: याना: धाल — ‘छगू जुक्ति मयासें मजिल। थ्व दक्व भखारि स्यंका: तत:ग्व: जुइक दय्के माल, अले जक जिगु अन्न व सामान फुक्कं थ्व भखारिइ तये दइ। १९ अले ला जि थथे धका: धुक्क जुया चवने — ‘आ: ला जित: दँदं तकयात नयेत माक्व दत। उकिं मौजमज्जा याना: नया त्वना: जुइ दत।’”

२० “अले परमेश्वरं वयात थथे धयादिल — ‘ए मूर्ख, छ ला थौं चान्हय् हे सी। छं मुंकात:गु धन, अन्न फुक्कं आ: सुयागु जुइ?’

२१ “परमेश्वरं धयादी थें मयासे थ:गु नितिं जक सम्पत्ति मुंका जुइपिं फुक्कं अथे हे जुइ।”

परमेश्वरयाके भरोसा ति

मती ६:२५-३४

२२ अले हानं येशूं चेलातय्त धया-दिल — “नयेत्वनेगु व पुनेगुलिइ छिमिसं च्यूता: तये मते। २३ नयेगु स्वया: प्राण त:धं, मजू ला? पुनेगु स्वया: शरीर त:धं, मजू ला? २४ क्व:तय्त छक: बिचा: याना: स्व। क्व:तय्सं बुँइ पुसा ह्: जुइ नं मखु, अले बालि ल: वनी नं मखु। इमि अन्न स्वथना तयेत धुकू नं मदु, भखारि नं मदु। अय्नं इमित माक्व परमेश्वरं नका त:गु दु। भंग:पंक्षित स्वया: ला छिपिं यक्व मू वं। २५ छिपिं मध्य सुनानं धन्धा कया: थ:गु आयु पलख जक नं अप्व: तने फु ला? २६ थपाय्सकं चिधंगु ज्या छगू ला याना नये मफु धा:सा छिमिसं मेमेगु खँय् छाय् धन्दा कया जुइगु?

२७ “ह्याचवंगु स्वांयात छक: स्व, इपिं गुकथं त:मा जुल? इमिसं ज्या नं या:गु मदु, काप: नं था:गु मदु। जिं छिमित धाये — उलि मछि धनसम्पत्ति दुम्ह सोलोमन जुजु छफव: स्वां ति हे भ: भ: मधा:।* २८ थौं बुया: कन्हय्

हे भवाः जुया वनिगु घाँय्यात ला परमेश्वरं थुलि समाः याना तयादी धाःसा वय्कलं छिमित पुनेत वसः बिया मदी ला? ए विश्वास मगाःपिं, छिमिसं गथे क्वात्तुक विश्वास याये मफुगु?

२६“अय्जूगुलिं छिमिसं नयेगु त्वनेगु-लिइ जक मन तया जुइ मते, अले धन्दा कया जुइ नं मते। ३० संसारयापिं मनूतय्सं जक नयेगु त्वनेगुलिइ च्यूताः तया जुइ। तर छिमित छु छु माः धकाः ला छिमि बाःनं सि हे स्युनि। ३१ न्हापां परमेश्वरयागु राज्य माः जु, अले छिमित माःगु फुक्क बियादी।

३२“परमेश्वर लय्तायादीगुलिं छिमित वय्कलं थःगु राज्य बियादी। उकिं छिमिगु पुचः चिधं धकाः छिपिं ग्याये माःगु मडु।

३३“अय्नं दुपिन्सं थःपिके दुगु फुक्कं मियाः नये मखंपिन्त इना ब्यु। अले खर्च यानाः नं फुना मवनिगु सम्पत्ति दय्केत स्व। स्वर्गय् मुंका तःगु सम्पत्ति न्हाक्व हे खर्च याःसां गुबलें हे फुना वनी मखु, खुं नं खू वइ मखु, अले किलं नं नइ मखु। ३४ छिमिगु सम्पत्ति गन दु छिमिगु मन नं अन हे दइ।”

पिवाः च्वंम्ह च्यः

३५“वसः फिनाः सेवाया नितिं मत च्याकाः तयार जुया च्वं।* ३६ छिपिं ब्याहा भवय् वंम्ह मालिकयागु लं स्वया च्वंम्ह च्यः थें जुया च्वं। गुम्हय्सिनं थः मालिक वयेवं खापा चाय्काबी। ३७ मालिक लिहां वइबलय् वं थः च्यःतय्त मद्यंसे च्वनाच्वंगु खन कि गुलि स्याबास बी। जिं छिमित धात्थें धाये — व मालिकं थः च्यःयात पाहांयात थें फ्यतुकाः नके त्वंके याइ। ३८ लिबाक्क बाचा जाय्का वा खा हाली धुंकाः लिहां वयाः नं थः च्यःतय्त मद्यंसे पियाच्वंगु खन कि ला मालिकं भन अप्वः लय् तायाः स्याबास बी।

३९“थ्व नं सीका ति — थःगु छेंय् खू वइगु खं सिल कि छें थुवाः चच्छिं मद्यंसे पियाच्वनी। वं खुंयात दुहां वये तकं बी मखु। ४० छिमिसं नं अथे हे होश याना च्वं, छायाःसा छिमिसं मतिइ हे मतःबलय् मनूया काय् वइ।”

भिंम्ह व मभिंम्ह च्यः

मत्ती २४:४५-५१

४१ पत्रुसं धाल — “प्रभु, थ्व खं छिं

जिमि त जक धयादियागु ला कि मेपिन्त नं धयादियागु?”

४२ अले वय्कलं धयादिल — “भिंम्ह व विश्वास याये बहःम्ह च्यः सु जुड? गुम्हयूसित वया मालिकं मेपिं च्यःतय्त ठीक ठीक इलय् नकेत्वंकेंगु ज्या बियाः इमि नायः याना तइ, व हे जुड। ४३ वं अथे ज्या यानाचवंगु वया मालिकं खन धाःसा वयात गुलि स्याबास बी। ४४ जिं छिमि त धात्थें धाये — वया मालिकं वयात थःगु सर्बय् तकं लः ल्हाना तइ। ४५ तर वं ‘जिमि मालिक तःन्हु लिपा जक वइ’ धकाः मतिइ तयाः मेपिं च्यः व भ्वातितय्त दायाः ख्यानाः मं दु थें नयाःत्वनाः सना जुल धाःसा ४६ वं मतिइ हे मतःबलय् वया मालिकं आकाभाकां थ्यंकः वयाः वयात स्या हे स्याना छ्वइ। अले परमेश्वरयात विश्वास मयाइपिन्त बीगु सजाँय वयात नं बी।

४७ “मालिकं या धकाः धया थकूगु खँ स्यूसां हेपय् यानाः मयाइम्ह च्यःयात तसकं तःधंगु सजाँय बी। ४८ मसिकं मचाय्कं स्यंकूम्ह च्यःयात भचा जक सजाँय बी। यक्व बिया तःम्हय्सिके यक्व हे काइ, यक्व कयातःम्हय्सिनं यक्व हे बीमाली।”

ख्रीष्ट येसूयागु निंति बाय् माली

मत्ती १०:३४-३६

४६ येसूं हानं धयादिल — “जि थ्व संसारय् मि तःवयाम्ह खः। थ्व मि च्याये धुकूगु जूसा बां हे लाइगु खः। ५० जिं छगू बप्तिस्मा काये मानि। व मकातले जिं यक्व दुःखकष्ट फये मानि।* ५१ छिमिसं स्वयेबलय् जि संसारय् शान्ति बीत वःम्ह धकाः च्वन जुड? मखु, जिं छिमि त धाये — बरु जि ल्वाकेत वयाम्ह खः। ५२ आवंलि न्याम्हय्सिगु परिवारय् कचिंगः पिहां वइ, अले स्वम्हय्सिगु छपुचः व निम्हय्सिगु छपुचः जुयाः थःथवय् ल्वापु जुड।

५३ “थुकथं अबुया विरोधय् काय्, काय्या विरोधय् अबु, मांया विरोधय् म्हाय्, म्हाय्या विरोधय् मां, माजुया विरोधय् भौमचा, व भौमचाया विरोधय् माजु जुयाः ल्वापु जुड।” *

ईयात थुइकि

मत्ती १६:२-३

५४ अले येसूं मनूतय्त धयादिल —

“पच्छिमं हाकुगु सुपांय् वःगु खनेवं छिमिसं ‘आः वा वइन’ धकाः धाइ, अले अथे हे जुइ। ५५ हानं दच्छिनं फय् वयेवं छिमिसं ‘आः तसकं तांन्वइ’ धकाः धाइ, अले अथे हे जुइ। ५६ धात्थें हे, छिपिं निपाः रूवाःपाः दुपिं खः। आकाशय् व पृथ्वीइ जुइगु खँ ला छिमिसं सीके फु धासेंलि थ्व ईयात जक गय् म्हसीके मफुगु?

५७ “छिपिं थःपिन्सं हे छाया् भिंमभिं सीके मफुगु? ५८ सुनानं छिमित मुद्दा तल धाःसा अदालतय् थ्यने न्ह्यः हे वलिसे मिलय् जुइगु स्व। मखुसा वं छिमित न्यायाधीशया न्ह्यःने यंकी। न्यायाधीशं छिमित सिपाइंतय्गु ल्हातय् लःल्हानाबी। अले इमिसं छिमित कुनी। ५९ अले छु जुइ थ्व जिं छिमित धाये — पुले माक्व धिबा मपुइकं छिमित भ्यालखानां त्वःता हइ मखु।”

पापं लिचिलेगु ला कि सीगु?

१३ १ अबलय् हे छथ्वः मनूतय्सं वयाः येशूयात थथे धाल — “परमेश्वरयात बलि बियाचवंबलय् पिलातसं गालीलीतय्त स्याकल। अले इमिगु हि व बांयागु हि नाप ल्वाकछ्याना बिल।” २ वय्कलं इमित लिसः बियादिल — “थुपिं मेपिं गालीलीत स्वयाः तसकं पापी

जूगुलिं अथे यानाः स्याःगु धकाः मतिइ तया ला कि छु छिकपिन्सं? ३ जिं छिकपिन्त धाये — अथे मखु, छिकपिन्सं पश्चाताप मयाःसा छिकपिं नं इपिं थें सी माली। ४ सिलोआमय् च्वंगु धरःग्वारा क्वःदला ल्हानाः सीपिं भिंच्याम्ह मनूत यरूशलेमय् च्वंपिं मनूत स्वयाः पापीत धकाः मतिइ तया ला कि छु छिकपिन्सं? ५ जिं छिकपिन्त धाये — अथे मखु, छिकपिन्सं पश्चाताप मयाःसा छिकपिं नं इपिं थें सी माली।”

यःमरि मसःगु सिमायागु उखान

६ अले येशू इमित उखान छगू छुनादिल — “छम्ह मनुखं थःगु दाखया क्यबय् यःमरिमा पिना तःगु दु। छन्हु वं सिमाय् यःमरि सया च्वंगु दु ला धकाः माः वन, तर यःमरि छगः हे सया च्वंगु मखन। ७ अले वं क्यबय् ज्या याइम्हय्सित धाल — ‘स्वदँ मछि दये धुंकल थ्व यःमरि सइ ला धकाः पिया च्वनागु, सःगु हे मखुनि। आः ला सिमायात पाला छ्वःसां जिल। थाय् जक पंक, छाया् तया तयेगु?’

८ “अले क्यबय् ज्या याइम्हय्सिनं धाल — ‘आः हानं दछि तक स्वये का हजुर। जिं हानं छकः जःखः बांलाक म्हुयाः गाक्क साः तयाः

स्वये। ६थथे यानाः यःमरि सल धाःसा बां हे लात, मखुसा पाला छ्वया बी।”

धुसि लूम्ह मिसायात लाय्कादीगु

१० छन्हु विश्रामबार खुन्हु येशू धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् भायाः स्यनेकने यानादिल। ११ अबलय् भूत दुब्यूम्ह छम्ह धुसि लूम्ह मिसा नं अन वयाच्चन। थ्व मिसा धस्वाये मफु। वयात थथे जुया च्वंगु भिंच्यादँ मछि दये धुंकल। १२ वयात खनाः वय्कलं सःताः थथे धयादिल — “छिगु ल्वय् लन।” १३ अले वय्कलं थःगु ल्हाः वयागु छेनय् तयादिल। उघ्निमय् हे व धस्वाये फत। अले वं परमेश्वरयात जय जय यात।

१४ अथे वय्कलं विश्रामबार खुन्हु हे ल्वय् लाय्कादिल धकाः धर्मशास्त्र स्यनिगु छँयाम्ह कजि तसकं तंम्वय्कल। अले वं मनूतय्त् धाल — “ज्या याये ज्यूगु दिन ला खुन्हु मछि द हे दुनि। सुयां ल्वय् लाय्के माःसा उबलय् वःसां ज्यू नि। विश्रामबार खुन्हु हे लाय्के माः धयागु छु दु?”*

१५ अले प्रभुं वयात लिसः बियादिल — “छिकपिं गज्याःपिं निपाः ख्वाःपाः दुपिं? छिकपिन्सं द्वहंतय्त्,

गधातय्त् विश्रामबार खुन्हु गलं त्वःताः लः त्वंके मयंका ला? १६ अले छु, अब्राहामया म्हाय् थ्व मिसायात भिंच्यादँ तक शैतानं चिना तल। छु थ्वयात विश्रामबार जुल धायेवं त्वःता बी म्वाः ला?”

१७ थथे धयादीगुलिं वय्कःया विरोधीत मछालाः सुंक च्वन। अले अजूचायापुगु ततःधंगु ज्या यानादीगुलिं ग्वाः ग्वाः मनूत वय्कः खनाः लय्लय् ताल।

दक्वसिबय् चिग्वःगु पुसा व सोडायागु उखान

मत्ती १३:३१-३३; मर्कूस ४:३०-३२

१८ येशू धयादिल — “परमेश्वरयागु राज्य गथे च्वं धकाः गय् यानाः धायेगु? छु नाप दाँजय् यानाः क्यनेगु? १९ परमेश्वरयागु राज्य थथे च्वं। छम्ह मनुखं तुग्वःया पुसा थःगु बुँड हल। थ्व बुया वयाः तःमागु सिमा जुइ, अले भंगःपंक्षितय्सं थुकियागु कचा मचाय् थःगु स्वँ दय्की।”

२० वय्कलं हानं धयादिल — “परमेश्वरयागु राज्ययात छु नाप दाँजय् यानाः क्यनेगु? २१ परमेश्वरयागु राज्य थथे च्वं। छम्ह मिसां सोडा कयाः सोफा छ्वचुंलय् ल्वाकछ्यानाः

फुक्क थासय् मथ्यंतले न्हाया च्वन।
अले छ्वचुं फुक्कं फ्वंगाना वल।”

चिब्यागु लुखा

२२येशू शहर शहर व गां गां जुयाः
स्यनेकने यायां यरूशलेम पाखे
भायाच्वंबलय् २३वय्कःयात छम्ह
मनुखं न्ह्यसः यात — “प्रभु, म्हो
मनूतय्त जक मुक्ति दइ ला?”

अले वय्कलं वयात धयादिल —
२४“चिब्यागु लुखां दुहां वनेगु कुतः
या, छायाःसा यक्व मनूतय्सं
अनं दुहां वनेत ला स्वइ, अय्नं फइ
मखु। २५छें थुवालं खापा ती धुंकाः
हानं चाय्का बी मखु। अले छिपिं
पिने च्वनाः थथे धयाः खापा संका
च्वने माली — “प्रभु, खापा चाय्का
दिसँ।” वय्कलं थथे लिसः बिया
हइ — “छिपिं गनं वयापिं खः? जिं
छिमित म्हमस्यू।” २६अले छिमिसं
थथे धाइ — “जिपिं छि नाप हे नये
त्वने याये धुपिं खः। अले जिमिगु हे
त्वाल्य् भायाः छिं जिमित स्यनादीगु
खः।” २७छिमिसं वय्कःयात अथे
धाःसां वय्कलं छिमित थथे धया
हइ — “धात्थें हे छिपिं गनं वःपिं खः
धकाः जिं मस्यू। अले गज्याःपिं खः

धकाः नं जिं मस्यू। मभिंगु जक ज्या
याना जुइपिं, हाला च्वने मते, हुँ।”*

२८“अले छिमिसं अब्राहाम,
इसहाक, याकूब व फुक्क
अगमवक्तात स्वर्गय् परमेश्वरया
राज्यय् च्वनाच्वंगु, छिमित जक
दुमकाःगु खनाः नुगः हीसे च्वंकाः
ख्व जक ख्वयाः, वा न्ह्ययाच्वनी।”
२९यहूदीमखुपिं मनूत पुर्ब, पच्छिम,
उत्तर, दच्छिन फुक्क थासं वयाः
स्वर्गय् परमेश्वरया राज्यय् भव्य् नयेत
फ्यतुइ खनी।* ३०थुइकि, आः न्हापा
लाःपिं लिपा लाइ, अले लिपा लाःपिं
न्हापा लाइ।”*

यरूशलेम खनाः नुगः मछिंकादीगु

मती २३:३७-३९

३१अबलय् हे सुं फरिसीतय्सं वयाः
येशूयात थथे धाल — “हेरोदं छितः
स्यायेत स्वयाच्वंगु दु, याकनं हे थनं
बिस्युं भासँ।”

३२वय्कलं इमित लिसः बिया-
दिल — “भासँ व ध्वंयात थथे
धयादिसँ — जिं थौं व कन्हय्तक
भूततय्त पितिना छ्वयेगु, ल्वगितय्त
लाय्का बीगु याये मानि, कंस ला जिं
थःगु ज्या सिधय्के। ३३न्ह्यागु हे जूसां

थौं, कन्हय् व कंस जि थःगु लँय् वना हे चवने माः छायाःसा यरूशलेमं पिने ला अगमवक्ता सी जि हे मज्यू।”

३४“हे यरूशलेमय् चवंपिं मनूत, छिमिसं अगमवक्तातय्त स्याना छ्वत, अले परमेश्वरं छ्वया हयादीपिं दूततय्त ल्वहँतं कय्काः स्याना छ्वत। जिं छिमित माखां थः खाचातय्त त्वपुया तःथें गुलि बचय् यायेत स्वये धुन। अय्न् छिपिं मानय् मजू। ३५आवंनिसें छिमिगु छँनं छिमित हे त्वःता थके। जिं छिमित धाये — आवंलि छिमिसं प्रभुया नामं भायादीम्हय्सित तःमधंकुतले जितः खनी मखु।”*

म्हंमफुम्ह मनूयात लाय्कादीगु

१४ १छकः विप्रामबार खुन्हु येशू छम्ह तःधंम्ह फरिसी-यागु छँय् भवय् सःतातःगुलिं भाल। मनूतय्सं वय्कःयात अन नं चिवा यानाचवन। २वय्कःया न्ह्यःने ल्हाःतुति मनावःम्ह छम्ह मनू च्वनाचवंगु दु। ३वय्कलं शास्त्रीत व फरिसीतय्त थथे धयादिल — “विप्रामबार खुन्हु सुयातं लाय्का बीगु ज्या याये ज्यू ला?” ४इपिं छम्हय्सिनं हे नवाय् मछाल। अले

वय्कलं व ल्हाःतुति मनावःम्ह मनूयात थियाः लाय्का छ्वयादिल। ५अले इमित धयादिल — “छिकपिनि सुयां काय् अथबाः द्वहं तुथिइ कुतुं वन धाःसा विप्रामबार खुन्हु जूसां काचा काचां सालाः थमकाइ ला?”* ६इमिसं थुकियागु लिसः बी मफुत।

भवय् सःतूम्ह व भवय् वइपिं

७अन भवय् वःपिं मनूतय्सं चवय् फयतुइत स्वः जूगु खनाः वय्कलं इमित थथे धकाः छगू उखान कनादिल — ८“सुनानं छिकपिन्त ब्याहा भवजय् सःतातःगु दःसा छिकपिं चवय् च्वनादी मते, छायाःसा छिकपिं स्वयाः नं तःधंपिन्त भवय् सःता तःगु दये फु। ९भवय् सःतूम्हय्सिनं छिकपिन्त थथे धाइ — ‘अनयात थाय् त्वःतादिसँ।’ अले छिकपिं मछालाः क्वय् च्वं वने माली।

१०“छिकपिन्त सुनानं भवय् सःतल धाःसा छिकपिं वनाः दकलय् क्वय् लाःगु थासय् च्वं भासँ। अले भवय् सःतूम्हय्सिनं वयाः छिकपिन्त थथे धाइ — ‘पासा, भचा च्वय् भासँ।’ अले च्वय् च्वं भायेबलय् फुक्कसिगु न्ह्यःने छिकपिन्त बांलाइ।”* ११सुनां

थःत थःमहं तःधंकी व चिधनी। अले सुनां थःत थःमहं चिधं ताय्की व तःधनी।”*

१२ अले हानं वय्कलं भ्वय् सःतू-
मह्यसित नं धयादिल — “भव्य
न्याय्केबलय् छिं थः पासापिं, दाजु-
किजापिं, फुकीत, जःखः च्वंपिं
व तःमिपिन्त भ्वय् सःतादी मते,
छाय्धाःसा पलेसा पुलेत इमिसं छितः
नं भ्वय् सःती। १३ भ्वय् न्याय्केबलय्
छिं नयेमखंपिं, ल्हाः तुति खूपिं, अले
कांपिन्त भ्वय् सःतादिसं। १४ अले
छितः आशिष दइ, छाय्धाःसा
अज्याःपिन्सं छितः पलेसा पुले फइ
मखु। बरु धर्मीपिं सिनाः हानं म्वाना
वइबलय् परमेश्वरं छितः थुकियागु
पलेसा पुलादी।”

तःधंगु भ्वय्यागु उखान

मत्ती २२:१-१०

१५ थ्व न्यनाः वय्कःयागु लिक्कसं
च्वना च्वंमह छमह मनुखं थथे धाल —
“स्वर्गय् परमेश्वरयागु राज्यय् च्वनाः
नये त्वने याये खनिमह मनु ला तसकं
धन्यमह जुइ।”

१६ वय्कलं धयादिल — “छन्हु
छमह मनुखं तसकं तःधंक भ्वय्
न्याय्कल, अले यक्व मनुतय्त भ्वय्

सःतल। १७ भ्वय् नयेगु ई जुइकाः
वं थः च्यःयात भ्वय् सःता तःपिन्त
हानं छकः ‘फुक्कं ठीक जुइ धुंकल,
भव्य भासं’ धकाः धाय्के छ्वत।
१८ तर भ्वय् सःता तःपिं मनुतय्सं वये
मलाः धकाः धया हल। छमह्यसिनं
थथे धाल — ‘जिं बुं छकू न्याना
तयागु दु। बुंइ छकः स्वः वने मानि।
अय्जूगुलिं वये लाइ मखु, तं चायादी
मते।’ १९ अले मेमह्यसिनं धाल — ‘जिं
न्याज्वः द्वहं न्याना तयागु दु, छकः
ज्या याकाः स्वये मानि। अय्जूगुलिं
वये लाइ मखु, तं चायादी मते।’
२० अले हानं मेमह मनुखं धाल —
‘नकतिनि नकतिनि कलाः हयागुलिं
जि वये मलाः।’

२१ “च्यलं लिहां वनाः मालिकयात
फुक्क खं धयाबिल। तसकं तंम्वय्काः
वं च्यःयात थथे धाल — ‘हुं, शहरया
लँय् लँय् व गल्लिइ गल्लिइ वनाः
नयेमखंपिं, ल्हाःतुति खूपिं व कांपिन्त
ब्वना हजि।’ २२ अले मालिकं धाःथें
याये धुंकाः च्यलं वयाः वयात थथे
धाल — ‘हजुर, छिं धयादी थें याये
धुन, अज्ज नं थाय् दनि।’ २३ वं हानं
वयात थथे धाल — ‘शहरं पिनेयागु
लँय् लँय् व गल्लिइ गल्लिइ वनाः
मनुतय्त कर याना जूसां ब्वना हजि।

जिगु छँ जाय्क मनूत दये हे मा:।
२४ जिं छिमित धात्थें धाये — न्हापा
भव्य् ब्वना तयापिं मनूत छम्हय्सिनं
हे भव्य् नये खनी मखु।”

चेला जुइत त्याग याये मा:

मती १०:३७-३८

२५ ग्वा: ग्वा: हे मनूत येशूया ल्यू
ल्यू वयाच्चन। वय्कलं इमित लिफ:
स्वया: थथे धयादिल — २६ “सुं मनू
जि नाप वये मास्ति व:सा वं थ: मांबौ,
कला:, भा:त, मस्त, दाजुकिजा,
तताकेहँ, अले थ:त नं जित: स्वया:
अप्व: माया याये मज्यू। अथे याये
मफुम्ह मनू जिम्ह चेला जुइ फइ
मखु।* २७ थ:गु क्रूस कुबिया: जिगु
ल्यू ल्यू मवइम्ह मनू जिम्ह चेला जुइ
फइ मखु।”*

२८ “सुनानं धर:ग्वारा दय्केत्यन
धा:सा न्हापालाक गुलि खर्च जुइ,
अले धिबा गा: मगा: निं स्वइ। २९ जग
तये धुंका: सिधय्के मफुत कि वयात
फुक्कसिनं थथे धका: गिजय् याइ —
३० ‘थ्व मनुखं दय्केत ला दय्कल,
अय्नं सिधय्के भा: मखन का।’

३१ “अथे हे छम्ह जुजुं मेम्ह जुजुलिसे
ल्वा: वनेत न्हापालाक थ:पिनि भिद्व:

सिपाइंत शत्रुतय् नीद्व: सिपाइंतलिसे
ल्वाये फइ ला कि फइ मखु धका:
बिचा: याना स्वइ। ३२ शत्रुपाखे च्वंपिं
सिपाइंत नाप ल्वाये मफु धयागु जूसा,
इमिसं हय्का: वये न्ह्य: हे मनूत
छ्वया: मिलय् जुइत स्वइ। ३३ अथे
हे छिमिसं नं थ:के दुगु फुककं त्व:ते
मफुसा छिपिं जिम्ह चेला जुइ फइ
मखु।

३४ “चि ला भिं जू। चिया सवा: हे
तन धा:सा थ्वयात हानं छुकिं चि
सवा: वय्केगु? ३५ थथे सवा: तने
धुंक्कगु चि ला बुँइ तयेत नं मज्यू,
सा:द्वय् तयेत नं मजू। अज्या:गु चियात
ला मनूतय्सं वांछ्वइ। सुयाके न्हाय्पं
दु वं न्यना का।”

स्वंगू उखान

१५ १ कर काइपिं मनूत व
पापीत हुल हुल मुना:
येशूयाथाय् लिक्क लिक्क वया:
वय्क:यागु खँ न्यं वल। २ अले
फरिसीत व शास्त्रीतय् थथे धका:
खँ जुल — “थ्व मनू ला पापीत नाप
बुला जुया: नया जुइम्ह खनिसा।”*
३ अय्जूगुलिं वय्कलं छगू उखान
कनादिल।

१४:२६ मती १०:३७ १४:२७ मती १०:३८; १६:२४; मर्क ८:३४; लूक ६:२३

१५:१-२ लूक ५:२६-३०

तंम्ह फैचा

मत्ती १८:१२-१४

४“छिकपिं मध्ये सुयां छम्हय्सिया सछिम्ह फैचा दु धाय्का। उकी छम्ह फैचा तन धा:सा वं छु याइ? वं गुइगुम्ह फैचायात ख्यल्य हे त्व:ता: तंम्ह फैचायात मा: मजुइ ला? ५अले लुल कि वं लय्लय्तातां फैचायात ब्वहल्य तया: हइ। ६वं छें थ्यंका: थ: पासापिन्त व ज:ख: च्वंपिन्त स:ता: थथे धाइ — ‘जिं तंम्ह फैचायात लुइका हये धुन, उकिं छिपिं नं जिनाप लय्ता।’ ७जिं छिकपिन्त धाये — थुकथं हे पश्चाताप या:म्ह छम्ह पापी मनू खना: परमेश्वर लय्तायादी। तर छिकपिं थेंज्या:पिं गुइगुम्ह ‘जिपिं धर्मीपिं ख:’ धका: धाइपिं मनूत खना: परमेश्वर लय्तायादी मखु।”

तंगु पाँय् म्वह:

८“सुं छम्ह मिसायाके भिगू पाँय् म्वह: दु। अले वया छगू पाँय् म्वह:

तन धा:सा वं मत च्याका: बँ पुना: माला: मस्वइ ला? ९लुइके धुंका: वं थ: पासापिन्त व ज:ख: च्वंपिन्त स:ता: थथे धाइ — ‘जिं तंगु पाँय् म्वह: लुइके धुन, उकिं छिपिं नं जिनाप लय्ता।’ १०जिं छिकपिन्त धाये — अथे हे परमेश्वरयापिं स्वर्गदूतत नं पश्चाताप या:म्ह छम्ह पापी खना: लय्लय् ताइ।”

तंम्ह काय्

११अले वय्कलं हानं उखान छुनादिल — “छम्ह मनूया निम्ह काय्पिं दु। १२छन्हु कान्छाम्ह काय्पिं थ: अबुयात थथे धाल — ‘बा:, जित: जिगु अंश बियादिसँ।’ अले अबुम्हय्सिनं निम्ह काय्पिन्त अंश इना बिल।

१३“अथे अंश इना ब्यूगु गुलिचां मदुनिबल्य कान्छाम्ह काय्पिं थ:गु दक्व सम्पत्ति मिया: परदेश्य वन। अन वना: वं थ:गु धिबा मोजमज्जा याना: फुक्का छ्वत। १४अबल्य अन देश्य अनिकाल जूगुलिं वयात तसकं हे दु:ख जुल। १५व अन देश्य च्वंम्ह छम्ह मनूयागु छेंय् ज्या या: वन। वं वयात फातय्त नकेत्वंके यायेगु ज्या बिल। १६तसकं नये पित्याना च्वंगुलिं फातय्सं नइगु नसा हे वं नये मास्ति वय्कल, अय्पिं वयात व हे नं सुनानं मब्यू।

१७“छन्हु वयात होश वल, वं थथे बिचा: यात — ‘जिमि बा:याथाय् ज्या याइपिं मनूतय्सं प्वा: जाय्क नया: नं थयेत दु, जि धा:सा थन नये हे मखना: सिना वनिन। १८आ: मजिल, जि वना: बा:यात थथे धाये माल — “बा:, परमेश्वरयागु विरोधय् व छिगु विरोधय् जिं पाप याये लात। १९आ: ला जित: छिकपिनि काय् धका: धाये हे मल्वय् धुंकल। अय्जूगुलिं जित: छिथाय् ज्या याइम्ह छम्ह च्य: थें भा:पिया तयादिसँ।” ’

२०“अले व दना: थ:गु छैय् लिहां वल। व लैय् वयाच्वंगु वया अबुं तापाकंनिसें हे खन। वयात खना: तसकं माया वन। अले ब्वाँय् वना: थ: काय्यात घय्पुया: चुप्पा नल। २१अले वं अबुम्हय्सित धाल — ‘बा:, जिं परमेश्वरयागु विरोधय् व छिगु विरोधय् पाप याये लात। आ: ला जित: छिकपिनि काय् धका: धाये हे मल्वय् धुंकल।’

२२“तर अबुम्हय्सिनं च्य:तय्त स:ता: थथे धाल — ‘याकनं हे दकलय् बांला:गु वस: हया: वयात पुंकि। वयागु पतिनय् अंगू नं न्ह्याका ब्यु। अले तुतिइ लाकां नं न्ह्याका ब्यु। २३भ्वय् ज्वरय् या। थौं भीसं लय्ता: भ्वय् न्याय्के मा:, २४छाय्धा:सा थ्व जिमि काय् सी धुकूम्ह हानं म्वाना

वल, तने धुंकूम्ह हानं लुल।’ अले भ्वय् नया: न्ह्याइपुकल।”

२५“अबलय् वया त:धिकम्ह काय् बुँइ वनाच्वंगु जुयाच्वन। बुं लिहां वया: छैं लिक्क थ्यंबलय् वं छैय् म्ये हालाच्वंगु व प्याखं ल्हुयाच्वंगु स: ताल। २६अले वं छम्ह च्य:यात स:ता: छैय् छु जुयाच्वन धका: न्यन। २७च्यलं धाल — ‘छिकपिनि किजा छुं मजुइक छैय् लिहां व:गुलिं छिकपिनि बा:नं भ्वय् न्याय्कूगु ख:।’

२८“अले व तसकं तंम्वय्का: छैय् नं वने मास्ति मवय्कल। अय्जूगुलिं अबुम्हं हे पिने वया: वयात ह्यय्कल। २९तर अबुम्हय्सित थथे लिस: बिल — ‘स्वयादिसँ, थुलिमछि दये धुंकल जिं दास थें छिगु सेवा यानाच्वनागु। जिं छिगु छुं नं खँ मानय् मयानागु मदु। अय्नं छिं जित: पासापिलिसे न्ह्याइपुकेत दुगुचा छम्ह हे गुब्सं बियादीगु मदु। ३०वेश्यायाथाय् जुया: छिगु सम्पत्ति दक्वं फुकका व:म्ह काय् वयेवं धा:सा थपाय्सकं त:धक भ्वय् न्याय्कादिल।’

३१“अले अबुम्हय्सिनं वयात धाल — ‘स्व बाबु, छ ला जि नाप हे च्वनाच्वंगु दु नि। अले जिगु धयागु हे छंगु मखु ला? ३२थौं ला भ्वय् न्याय्का: लय्ताय् मा:गु दिन ख:,

छाय्धा:सा छं किजा सी धुंकूम्ह हानं
म्वाना वल, तने धुंकूम्ह हानं लुल। ”

चलाखम्ह दांभरियागु उखान

१६ १येशू चेलातय्त नं थथे
धयादिल — “छम्ह त:मिम्ह
मनूया छम्ह दांभरिं तया त:गु दु। छन्हु
व दांभरिनं ला: ला: थे धिबा खर्च
यानाचवन धका: मालिकं न्यन। २अले
वं वयात स:ता: धाल — ‘छं मखुथें
यानाचवन धका: धा:गु खँ ख: ला कि
मखु? आवंनिसें छं जिथाय् ज्या याये
म्वा:ल। जित: हिसाब बुभ्फ्य याये हजि।’

३“अले वं बिचा: यात — ‘आ: जिं
छु यायेगु? मालिकं जित: ज्यां लिकया
बी न। बुँ पा: जुइ जिं मफु, अले फवं
जुइत मछा:। ४गथे या:सा जित: ज्यां
लिकाये धुंका: नं मनूतय्सं थ:गु छँय्
दुकाइ, व जिं लुइके धुन।’

५“थुलि बिचा: याना: वं थ:
मालिकयात धिबा पुले मा:पिन्त
छम्ह छम्ह याना: स:तल। दकलय्
न्हापा व:म्हय्सित वं धाल — ‘जिमि
मालिकयात छिं गुलि धिबा पुले
मानि?’ ६वं धाल — ‘स्वद्व: लिटर
जैतूनया चिकं पुले मानि।’ अले
वं धाल — ‘छिगु भ्वँतय् याकनं
भिन्यास: लिटर जक च्वयादिसँ।’

७“अले हानं वं मेम्हय्सित धाल —
‘छिं जिमि मालिकयात गुलि पुले

मानि?’ वं धाल — ‘द्व:छि बोरा छ्व
पुले मानि।’ अले वं वयात धाल —
‘छिगु भ्वँतय् याकनं च्यास: बोरा
जक च्वयादिसँ।’

८“व मभिम्ह दांभरिनं अथे चलाखि
ज्या या:गुलिं वया मालिकं वयागु
तारिफ यात। थुकिं सी दत, थ्व
संसारयापिं मनूत थ:त माल धायेवं
चलाख जुइ स:, तर परमेश्वरया मनूत
धा:सा अथे मखुगुलिइ चलाख जुया:
सना जुइ मस:। ९जिं छिमित धाये —
थ्व संसारयागु हे धिबां जूसां छिमिसं
थ:गु नितिं पासापिं दय्का ति। अले
थ्व धिबा फुइ धुंका: छिमित स्वर्गय्
दुकाइ।”

१०“चिधंगु खँय् विश्वास याये बह:म्ह
मनू त:धंगु खँय् नं विश्वास याये बह:म्ह
जुइ। अथे हे चिधंगु खँय् बेइमान
जुइम्ह मनू त:धंगु खँय् नं बेइमान जुइ।
११संसारयागु धिबाया ज्याखँय् हे ला
विश्वास याये बह: मजूम्ह मनूयात
स्वर्गयागु धन सुनां ल:ल्हाना बी।
१२मेपिनिगु धनसम्पत्तिइ हे ला छिपिं
विश्वासी जुइ मफु धा:सा छिमित दये
मा:गु धनसम्पत्ति सुनां बी?”

१३“सुनानं निम्ह मालिकयागु सेवा
याये फइ मखु, छाय्धा:सा वं छम्ह
मालिकयात आप्व: यक्कूसा, मेम्ह
मालिकयात यक्की मखु। वं छम्हय्सिनं
धा:थें या:सा, मेम्हय्सिनं धा:गु खँ

न्यनी मखु। अथे हे छिमिसं परमेश्वर व धन निगूयां सेवा याये फइ मखु।”*

धिबा जक दुसा गाःपिं फरिसीत

१४ धिबा जक दुसा गाःपिं फरिसीतय्सं वय्कलं धयादीगु खँ न्यनाः वय्कःयात गिजय् यात। १५ वय्कलं इमित धयादिल — “मनूतय्गु न्ह्यःने भिं जुया जुइपिं छिकपिं हे ला खः नि। अय्ं परमेश्वरं छिकपिनिगु नुगलय् च्वंगु खँ स्यू, थथे मनूतय्गु न्ह्यःने तःधं छुया जुइगु हे परमेश्वरयात दकलय् मयःगु खँ खः।

१६ “यूहन्ना मवतले ला व्यवस्था व अगमवक्तातय्गु सफू हे चलय् जुया च्वंगु खः। उबलय्निसें हे परमेश्वरयागु राज्ययागु भिंगु खँ न्यंका च्वंगु दु। अय्जुगुलिं न्ह्याथे याना जूसां मनूतय्सं अन दुहां वनेत कुतः यानाच्वन।* १७ पृथ्वी व आकाश फुक्क फुना वंसां व्यवस्थाय् च्वया तःगु वचन छगू नं फुना वनी मखु।*

१८ “सुनानं थः कलाःयात त्वःताः मेम्ह कलाः हःसा वं व्यभिचार याःगु जुइ। अले हानं अथे हे भाःतं त्वःता तःम्ह मिसायात हःम्ह मिजंनं नं व्यभिचार याःगु जुइ।”*

तःमिम्ह मनू व लाजरस

१९ “छम्ह तसकं तःमिम्ह मनू दु। वं न्ह्याबलें तसकं थिकेगु मलमल-यागु वसः फिना जुइ। अले मोजं जुया जुइ। २० वयागु ध्वाखाय् कै जक दुम्ह लाजरस धाःम्ह छम्ह फ्वगिंयात तय्हया तःगु दु। २१ खिचातय्सं वयाः वयागु कैलय् फ्यया बीगु जुयाच्वन। वं तःमिम्ह मनुखं नयाः कुतुवंगु जक नये दुसां ज्यू धकाः मतिइ तइगु खः।

२२ “छन्हु व फ्वगिं सित, अले स्वर्गदूततय्सं वयात ब्वना यंकाः अब्राहाम दुथाय् तये यंकल। छन्हु व तःमिम्ह मनू नं सित, अले वयात थुना बिल। २३ नरकय् लाना च्वंम्ह थ्व तःमिम्ह मनुखं तसकं कष्ट जूगुलिं च्वय् थस्वःबलय् तापाकं वं लाजरसयात अब्राहाम नाप च्वनाच्वंगु खन।

२४ “अले वं तस्सलं थथे धाल — ‘बाः अब्राहाम, जितः दया यानादिसँ। लाजरसयात वयागु पतिनं जितः छफुति जक जूसां लः त्वंकेत छ्वया हयादिसँ, छायाःसा जितः थ्व मिइ तसकं कष्ट जुयाच्वन।’

१६:१३ मती ६:२४ १६:१६ मती ११:१२-१३ १६:१७ मती ५:१८

१६:१८ मती ५:३२; १ कोर ७:१०-११

२५“अब्राहामं वयात धाल — ‘काय्, म्वाना च्वँतले छं भिंगु भिंगु व बाबांला:गु काये खन, लाजरसयाके धा:सा अबलय् छुं हे मदु, वं यक्व दु:ख सिया वल। आ: लाजरसयात सुख जुल, अले छं सास्ति नया च्वने माल। २६थ्व खँ ला छखे हे ति रे, जिमिगु व छिमिगु दथुइ तसकं त:धंगु गा: दु, अय्जूगुलिं जिपिं छिमिथाय् वये फइ मखु, अले छिपिं जिमिथाय् वये फइ मखु।’

२७“अले वं धाल — ‘अय्जूसा बा:, जिगु छगू बिनित्ति थ्व दु — वयात छक: जिमि बा:यागु छँय् छ्वयादिसँ। २८जिमि न्याम्ह किजापिं अज्जं दनि, वयात छक: अन छ्वया: इमित थनयागु खँ कना: ख्याचव: बीके माल, मखुसा इपिं नं थन हे सास्ति न: वइ।’

२९“अले अब्राहामं धाल — ‘इमिके मोशयागु व्यवस्था व अगम-वक्तातय्गु सफू द हे दुनि, इमिसं व हे जक न्यंसां गा हे गा:नि।’ ३०अले हानं वं धाल — ‘मखु, बा: अब्राहाम, उलिं जक इमित मगा:। सीम्ह मनू हे छक: वना: इमित धया ब्यूसा इमिसं पश्चाताप याइ।’ ३१अले अब्राहामं हानं धाल — ‘मोशयागु व्यवस्था व

अगमवक्तातय्गु सफूयात हे इमिसं वास्ता मया:सा सीम्ह मनुखं म्वाना वना: धा:गु खँ नं इमिसं विश्वास याइ मखु।’ ”

पापय् लाकीगु खँ

मत्ती १८:६-९; मर्कूस ९:४२-४७

१७ १येशू चेलातय्त्त धया-दिल — “छतां न छतां ला मनूतय्त्त पाप या हे याकी, तर अथे पाप याकूम्ह मनूयात धिक्कार दु। २सुनां थथे चिधंम्ह छम्ह मनूयात जक नं पापय् लाकी, वयात ग:पतय् ल्वहंघ: घाका: समुद्रय् वांछ्वयेगु हे बांलाइ। ३अय्जूगुलिं होश या।

“छिमि दाजुकिजापिन्सं पाप याना च्वंसा इमित अथे याये मते धका: हक्कि। अले इमिसं पश्चाताप या:सा इमित क्षमा या।* ४इमिसं न्हिच्छिइ न्हय्क: छिमिगु विरोधय् पाप याना: न्हय्क: तकं छिमि थाय् वया: ‘जिं पश्चाताप याना’ धका: धा: व:सा छिमिसं क्षमा ब्यु।”

विश्वास

५अले प्रेरिततय्सं प्रभुयात धाल — “जिमिगु विश्वास अप्व: दय्का बियादिसँ।”

६ अले वय्कलं धयादिल — “छिमिके तू छग्वःति जक विश्वास दुसां छिमिसं थव हाकुगु किम्बु मायात — ‘ल्यहँ दनाः समुद्र्य ला हुँ’ धाःसा छिमिगु खँ वं न्यनी।”

च्यलं यायेमाःगु ज्या

७ “छिपिं मध्ये सुनां थः च्यःयात बुँइ ज्या यानाः लिहां वइबलय् वा फै जयाः लिहां वइबलय् ‘याकनं न निं न’ धकाः धाइ? ८ छिमिसं वयात थथे ला धाइ — ‘वनाः याकनं नयेगु ज्वर्य या, अले जि नये मधुंतले पिया च्वँ। जिं नये धुंकाः तिनि छं न।’ ९ थथे धाःथें यात धकाः छिमिसं च्यःयात गुबलें स्याबास बिया ला? १० अथे हे छिमिसं नं छिमित या धकाः धाःगु ज्या याये सिधय्का थथे धा — ‘जिपिं ला च्यःत जक खः। जिमिसं ला जिमित ब्वःगु ज्या जक याना।’ ”

भिम्ह कोहितय्त लाय्कादीगु

११ येशू यरूशलेम पाखे भाःबलय् सामरिया व गालीलयागु दथुं दथुं भाल। १२ छगू गामय् थ्यनी थें च्वंकाः वय्कलं भिम्ह कोहितय्त नाप लात। इमिसं तापाकं हे दनाः १३ तःसलं थथे

धया हल — “प्रभु येशू, जिमित दया यानादिसँ।”

१४ वय्कलं इमित धयादिल — “छिकपिन्सं पुजाहारीयाथाय् वनाः थःगु म्ह क्यनादिसँ।” लँय् वँव हे इमिगु कोहि ल्वय् लायावन।*

१५ कोहि ल्वय् लाःगु सीकाः छम्ह मनू तसकं लय्लय्तातां तःसलं परमेश्वरयात जय जय यानाः लिहां वल। १६ वं वय्कःयागु तुतिइ भवपुयाः सुभाय् बिल। व लिहां वःम्ह सामरी खः।

१७ वय्कलं धयादिल — “जिं भिम्ह कोहितय्त लाय्का बियागु मखु ला? मेपिं गुम्ह गन वन? १८ थव यहूदीमखुम्ह छम्हय्सिनं जक वयाः परमेश्वरयात सुभाय् बिल, मेपिन्सं छाय् परमेश्वरयात सुभाय् ब्यू मवल?” १९ अले वयात धयादिल — “दनादिसँ, छँय् भासँ। छिं विश्वास याःगुलिं हे छिगु कोहि ल्वय् लात।”

परमेश्वरयागु राज्य वयाच्वंगु दु

मती २४:२३-२८, ३७-४४

२० सुं फरिसीतय्सं परमेश्वरयागु राज्य गुबलय् वइ धकाः येशूयाके न्यन।

अले वय्कलं लिसः बियादिल — “परमेश्वरयागु राज्य खने दय्कः वइ

मखु। २१ सुनानं परमेश्वरयागु राज्य 'थन दु', 'अन दु' धका: धाये फइ मखु, छाया:सा परमेश्वरयागु राज्य छिकपिनिगु हे दथुइ दु।”

२२ अले वय्कलं चेलातय्त धया-दिल — “छन्हु अज्या:गु नं दिन वइतिनि गुखुन्हु छिमिसं मनूया काय्यात छक: जक स्वये द:सां ज्यू, धका: धाइ। तर छिमिसं स्वये खनी मखु। २३ मनूतय्सं छिमित — ‘स्व, अन दु’, ‘स्व, थन दु’ धका: धाइ। तर छिमिसं इमिसं धा:गु खं न्यने मते, अले इमिसं धा: थाय् नं वने मते। २४ गथे आकाशय् हावलासा त्वइबलय् छगू कुनं मेगु कुनय् थ्यंक ज: खइ। मनूया काय् वइगु दिनय् नं अथे हे खने दइ। २५ न्हापालाक ला वं त:तामछि दु:खकष्ट सी मानि। अले हानं थौकन्हय्यापिं मनूतय्सं वयात मयय्की।

२६ “गथे नोआयागु पालय् जूगु ख: मनूया काय्यागु पालय् नं अथे जुइ।* २७ नोआ ल: जहाजय् दुहां मवंतले मनूतय्सं नये त्वने याना हे च्वन, ब्याहा याना हे च्वन, अले बिया छ्वयेगु नं याना हे च्वन, अले

ला छक्कलं हे इमित लखं त्वपू वल, थुकथं इपिं फुक्कं सिना वन।* २८ “लोतयागु पालय् नं अथे हे जुल। मनूतय्सं नयेगुत्वनेगु, न्यायेगु मीगु, पीगु व दय्केगु याना हे च्वन। २९ उबलय् हे लोतं सदोम त्व:तेवं आकाशं मि व गन्धक गाया: इपिं फुक्कं सिनावन।* ३० मनूया काय् वइबलय् नं अथे हे जुइ। ३१ अबलय् क:सिइ च्वना च्वंमह मनू थ:गु सम्पत्ति कायेत तकं छैय् दुने वने लाइ मखु। अथे हे बुँइ ज्या याना च्वंमह छैय् तकं वये लाइ मखु।* ३२ लोतया कला:यात लुमंकि।* ३३ थ:गु प्राण बचय् यायेत जक स्वइमह मनू नाश जुया वनी। सुनां थ:गु प्राण पाइ व बचय् जुइ।* ३४ जिं छिमित धाये — उखुन्हु चान्हय् छपा: लासाय् द्यनाच्वंपिं निम्ह मध्ये छम्हय्सित यंकी, मेम्हय्सित त्व:ता थकी। ३५ नापं घ: क्यला च्वंपिं निम्ह मिस्त मध्ये छम्हय्सित यंकी, मेम्हय्सित त्व:ता थकी। ३६ अथे हे बुँइ च्वंपिं निम्ह मनूत मध्ये छम्हय्सित यंकी, मेम्हय्सित त्व:ता थकी।”

३७ अले इमिसं वय्क:यात धाल — “गन प्रभु?”

१७:२६ उत ६:५-८ १७:२७ उत ७:६-२४ १७:२८-२९ उत १८:२०-१९:२५

१७:३१ मती २४:१७-१८; मर्क १३:१५-१६ १७:३२ उत १९:२६

१७:३३ मती १०:३९; १६:२५; मर्क ८:३५; लूक ९:२४; यूह १२:२५

वय्कलं धयादिल — “गन सीम्ह दु अन गिद्ध नं मुं वइ।”

छम्ह भा:त मदुम्ह मिसा व
न्यायाधीशयागु उखान

१८ १ अले येशू चेलातय्सं न्ह्याबलें प्रार्थना याना चवनेमा, अले प्रार्थना यायेगु मत्व:तेमा धका: ध्वाथुइकेत छगू उखान कनादिल। २ वय्कलं धयादिल — “छगू शहरय् परमेश्वर खना: मग्या:म्ह, अले मनूतय्त वास्ता तकं मयाइम्ह छम्ह न्यायाधीश दु। ३ व हे शहरय् छम्ह भा:त मदुम्ह मिसा नं दु। व मिसां न्ह्याबलें वया: वयात थथे धाइगु जुयाचवन — ‘जित: क्वत्यला त:पिं पाखें बचय् यानादिसँ।’ ४ स्वन्हु प्यन्हु तक ला वं वयात आलाताल याना: वास्ता हे मया:। लिपा वं मनं मनं थथे धाल — ‘परमेश्वर खना: जि मग्या:, अले मनूतय्त नं जिं वास्ता मतया। ५ अय्नं थ्व मिसा जिथाय् यक्व हा: वया च्वंगुलिं जिं वयागु मुद्दा निं छिने याना बी। अथे मया:सा वं न्हियान्हिथं वया: जित: दिक्क यानाबी।’ ”

६ अले प्रभुं धयादिल — “व अधर्मी न्यायाधीशं धा:गु खँ ताल ला? ७ अले छु, परमेश्वरं जक चान्हि थ:के ग्वाहालि फ्वनाच्वंपिं थ:म्हं हे ल्ययात:पिं मनूतय्त स्वया मदी ला?

छु वय्कलं थ: मनूतय्त ग्वाहालि यायेत लिबाकादी ला? ८ जिं छिमित धाये — वय्कलं इमित याकनं हे ग्वाहालि यानादी। अय्नं मनूया काय् वइबलय् संसारय् च्वंपिं मनूतय्के थज्या:गु विश्वास खने दइ ला?”

फरिसी व कर काइम्हय्सिगु उखान

९ अले येशू — “जिपिं हे जक धर्मीपिं” धका: धया जुया: कर्पिन्त क्वह्यंका जुइपिन्त थ्व उखान कनादिल — १० “छन्हु छम्ह फरिसी व कर काइम्ह मनू प्रार्थना यायेत देगलय् वन। ११ फरिसीं दना: थथे प्रार्थना यात — ‘परमेश्वर, जिं छित: सुभाय् बी, छाया:सा जि मेपिं थेंज्या:म्ह मनू मखु। जि खुं लुच्चा मजुया, मभिं मजुया, व्यभिचार मयाना, अले थ्व कर काइम्ह मनू थें नं मजुया। १२ जि हप्ताय् निक: अपसं चवना, अले जिं कमय् यानागु ध्यबां भिब्वय् छव्व छायेहया चवनागु दु।’

१३ “कर काइम्ह मनुखं धा:सा तापाकं हे दना: स्वर्गय् तकं थस्वये मफया: नुग: मछिका: थथे धाल — ‘परमेश्वर, जि पापीयात दया यानादिसँ।’ ” १४ वय्कलं धयादिल — “जिं छिकपिन्त धाये — व फरिसी स्वया: थ्व मनू हे परमेश्वरया न्ह्या:ने धर्मी ठहरय् जुया: लिहां वन।

सुनां थःत थःमहं तःधंकी व चिधनी।
अले सुनां थःत थःमहं चिधं ताय्की व
तःधनी।”*

मस्तय्त आशिष बियादीगु

मत्ती १६:१३-१५; मर्कूस १०:१३-१६

१५येशू आशिष बियादीमा धकाः
मनूतय्सं थः मस्तय्त वय्कःया थाय्
हल। थ्व खनाः चेलातय्सं इमित
हक्काः छ्वल।

१६अय्नं वय्कलं मस्तय्त सःताः
धयादिल — “मस्तय्त पने मते, इमित
जिथाय् छ्वया हजि, छायाःसा
परमेश्वरयागु राज्य थज्याःपिनिगु हे
खः। १७जिं छिमित धात्थें धाये —
मस्तय्गु नुगः थें दय्का मवःपिन्त
परमेश्वरयागु राज्यय् दुकाइ मखु।”

तःमिह मनु

मत्ती १६:१६-३०; मर्कूस १०:१७-३१

१८छन्हु छमह तःधंमह मनुखं
येशूयाके न्यन — “भिंमह गुरू, छु
याःसा जितः अनन्त जीवन दइ?”

१९अले वय्कलं धयादिल — “छिं
जितः छाया भिंमह धकाः धयादियागु?
भिंमह ला परमेश्वर छमह जक हे दु।
२०छिं व्यवस्थाय् थथे च्वया तःगु सि
हे स्यू जुइ — “व्यभिचार याये मते,

स्याये मते, खुइ मते, मखुगु साक्षी बी
मते, थः मांबौयात हनाबना ति।”**

२१अले वं लिसः बिल — “थ्व ला
छगू छगू दतले हे जिं मचाबलय् निसें
मानय् याना वया च्वनागु दु।”

२२थ्व न्यनाः वय्कलं वयात
धयादिल — “अभ हे नं छिं छता
याये मानि। छिके दुगु फुक्कं मियाः
नयेमखंपिन्त इना बिया दिसं, अले
छितः स्वर्गय् धन सम्पत्ति दइ। थुलि
याये धुंकाः छि जि नाप भासं।”

२३तसकं तःमिह जूगुलिं थ्व न्यनाः
वं ख्वाः खिउंसे च्वंकल।

२४वय्कलं वयात स्वयाः धया-
दिल — “धन सम्पत्ति यक्व दुपिन्त
परमेश्वरयागु राज्यय् दुहां वनेत
गपाय्सकं थाकु। २५तःमिपिं मनूत
परमेश्वरयागु राज्यय् दुहां वनेगु स्वयाः
मुलुयागु कँय् प्वाल्य् छमह उँट दुहां
वनेत अःपुइ।”

२६थ्व खँ न्यना च्वंपिन्सं वय्कःयात
धाल — “अय्सा सुयागु उद्धार जुइ
फइ लय्?”

२७वय्कलं धयादिल — “मनूतय्सं
याये मफुगु परमेश्वरं यानादी फु।”

२८अले पत्रुसं धाल — “स्वयादिसं,
जिमिसं थःगु छेँछेँ हे त्वःताः छिगु
ल्यू ल्यू वयाच्चना।”

२६ वय्कलं इमित धयादिल — “जिं छिमित धात्थें धाये — परमेश्वरयागु राज्यया नितिं छें, कलाः, दाजुकिजा, मांबौ, मस्त सकसित त्वःता वःपिन्त ३० आः हे थ्व स्वयाः यक्वं अप्वः दइ, अले लिपा वइगु संसारय् अनन्त जीवन नं काये खनी।”

येशू थः सीगु खँ स्वकः खुसि कनादीगु

मत्ती २०:१७-१९; मर्कूस १०:३२-३४

३१ अले येशू भिंनिम्हय्सित छखे ब्वना यंकाः धयादिल — “न्यँ, भीपिं यरूशलेमपाखे वनाच्चना। अन मनूया काय्यागु खँय् अगमवक्तातय्सं चवया थकूगु फुकक खँ पूवनी। ३२ अन थ्यनेवं वयात ज्वनाः यहूदीमखुपिन्त लः ल्हाना बी, अले वयात गिजय् याइ, बेइज्जत याइ, थुकलं बी। ३३ इमिसं वयात कोर्ना दाइ, अले स्याइ। स्वन्हु दय्काः सीम्हं हानं म्वाना वइ।”

३४ वय्कलं धयादीगु खँ इमिसं छुं हे थुइके मफुत। इमिगु नुगलय् छुं हे खँ दुहां वने मफुत। उकिं इमिसं वय्कःयागु खँ थुइके मफुत।

कांम्ह फवगियात लाय्कादीगु

मत्ती २०:२९-३४; मर्कूस १०:४६-५२

३५ वय्कःपिं यरीहोया लिक्क थ्यंबलय् छम्ह कांम्ह फवगिं लँय् च्वनाः फवनाच्चन। ३६ वं ग्वाः

ग्वाः मनूत वःगु सः ताल। अले वं अन छु जुयाच्चन धकाः न्यना स्वल। ३७ इमिसं वयात धाल — “नासरतयाम्ह येशू थनं भायाच्चवंगु दु।” ३८ अले ला वं चिल्लाय् दनाः थथे धाल — “ए दाऊदया काय् येशू, जितः दया यानादिसँ।”

३९ अले वया थाय् लिक्क लिक्क च्वंपिन्सं वयात “हाले मते, सुम्क च्वँ” धकाः ब्वःबिल।

अयनं व भन जक ततःसलं हाला हल — “ए दाऊदया काय्, जितः दया यानादिसँ।”

४० अले वय्कलं दिनाः वयात “थन हजि” धकाः धयादिल। व न्ह्यःने वये धुंकाः वय्कलं न्यनादिल — ४१ “जिं छितः छु याये माल?”

वं धाल — “प्रभु, जितः मिखां खंका बियादिसँ।”

४२ वय्कलं धयादिल — “छिगु विश्वासं यानाः छिगु ल्वय् लन, छिं मिखां खनेमा।” ४३ उन्निमय् वं मिखां खन। अले परमेश्वरयात जय जय यानाः वय्कःया ल्यू ल्यू वन। थ्व खनाः फुककसिनं परमेश्वरयात तःधंकल।

येशू व जखायस

१९ येशू यरीहो शहर थ्यंकः भाल। २ अन जखायस धाःम्ह छम्ह मनू दु। व कर काइपिनि

हाकिम खः। व तसकं तःमि। ३वं येशू गज्याःम्ह जुइ धकाः स्वयेत सनाच्वन। बागःचाम्ह जूगुलिं ग्वाः ग्वाः मनूतय्सं यानाः वं वय्कःयात खंके मफुत। ४अय्जूगुलिं व हथाय् पथासं वय्कः सिबंय् न्ह्यः ब्वाँय् वनाः छमा यःमरि माय् गयाच्वन। वय्कः व हे यःमरिमाया क्वसं जुयाः भाया च्वंगु खः।

५वय्कलं अन थ्यंकाः च्वय् थस्वयाः वयात धयादिल — “हे जखायस, याकनं क्वहां भासँ, छायाधाःसा थौं जि छिगु छैँय् बाय् च्वने माःगु दु।”

६अले वं काचाकाचां सिमां क्वहां वयाः लय्लय्तातां वय्कःयात छैँय् ब्वना यंकल। ७थ्व खनाः मनूतय् दथुइ थथे खँ जुल — “व ला पापीम्ह मनूयागु छैँय् धकाः बाय् च्वंवन।”

८जखायसं प्रभुयात धाल — “स्वया दिसँ प्रभु, जिं जिगु बच्छि सम्पत्ति नयेमखंपिन्त इना बी। अले जिं सुयागुं थगय् यानाः कया तयागु दुसा, वयात प्यदुगं अप्वः तना बी।”

९वय्कलं वयात धयादिल — “थौं थ्व छैँयागु उद्धार जुल, छायाधाःसा छि नं ला अब्राहामया सन्तान खःनि। १०मनूया काय् तना च्वंपिन्त मालेत व उद्धार यायेत वःगु खः।”*

भिगू असर्फियागु उखान

मत्ती २५:१४-३०

११येशू यरूशलेम न्ह्यःनेसं थ्यंकः भाल। वय्कःयागु खँ न्यना च्वंपिन्सं परमेश्वरयागु राज्य याकनं वइ धकाः मतिइ तया च्वंगुलिं वय्कलं इमित थ्व उखान कनादिल। १२“छम्ह तःधंम्ह मनू तापाःगु देशय् वनाः थःगु देशयाम्ह जुजु जुयाः लिहां वयेगु धकाः वन। १३वने न्ह्यः थः भिम्ह च्यःतय्त सःताः भिगू असर्फि बियाः धाल — ‘जि मवतले थ्व धिबां व्यापार याना च्वं।’ १४अन च्वंपिं मनूतय्सं धाःसा वयात मिखां हे स्वये मास्ति मवः। व वने धुंकाः इमिसं मनूत छ्वयाः ‘थ्व मनू जिमि जुजु जुइगु जिमित मयः’ धकाः धाय्के छ्वल।

१५“जुजु जुयाः लिहां वये धुनेवं व थः च्यःतय्त सःताः इमिसं व धिबां गुलि कमय् यानाः तया धकाः न्यन। १६न्हापांम्ह च्यलं धाल — ‘मालिक, छिं बिया थकादीगु छगू असर्फि जिं मेगु भिगू असर्फि कमय् यानागु दु।’

१७“अले वं वयात धाल — ‘स्याबास, छ तसकं भिम्ह च्यः खः। थज्याःगु चिधंगु ज्याय् हे छ विश्वास

याये बहःम्ह जूगुलिं छन्त भिगू शहरयाम्ह हाकिम याना बी।’

१८“हानं निम्हम्हयसिनं वयाः थथे धाल — ‘मालिक, छिगु छगू असर्फि जिं न्यागू असर्फि कमय् यानागु दु।’

१९“वं वयात धाल — ‘छन्त नं न्यागू शहरयाम्ह हाकिम याना बी।’

२०“मेम्ह च्यलं वयाः थथे धाल — ‘मालिक, छिं बिया थकादीगु असर्फि जिके हे दनि। छि खनाः ग्याःगुलिं जिं थ्व असर्फियात रुमालय् प्वः चिनाः स्वथना तया। २१छि तसकं हारांम्ह मनू खः धकाः जिं स्यू, अले हानं छिं थःगु मखुसां यंकादी यः। छिं थःम्हं महःगु बालि नं लयाः यंकादी यः।’

२२“अले वं वयात धाल — ‘छंगु हे म्हुतुं पिहां वःगु खं जिं छन्त ज्वने, छ ला तसकं मभिंम्ह च्यः जुयाच्वन खनि। जि तसकं हारांम्ह मनू, अले हानं जि थःगु मखुसां काइम्ह, अले थःम्हं महःगु नं लयाः यंकिम्ह धकाः स्यूसेलिं छं २३छाय् जिगु धिबा त्याय् बिया मतया? त्याय् बिया तःगु जूसा जिं ब्याज नापं काये दइगु मखु ला?’

२४“अले वं अन दना च्वंपिन्त धाल — ‘वयाके च्वंगु असर्फि कयाः भिगू असर्फि दुम्ह मनूयात ब्यु।’

२५“इमिसं धाल — ‘मालिक, वयाके ला भिगू मछि असर्फि द हे दुनि।’

२६“अले जुजुं थथे धाल — जिं छिमित धाये — ‘दुम्हयसित अज्जं तना बी, अले यक्व दइ। मदुम्हयसिके दुगु नं लाका काइ।* २७जितः जुजु मयायेत संपिं जिमि शत्रुतय्त हयाः जिगु न्ह्यःने हे स्या।’ ”

येशू यरूशलेमय् भाःगु

मत्ती २१:१-११; मार्कस ११:१-११;

यूहन्ना १२:१२-१९

२८थुलि धयादी धुंकाः येशू चेला-तय्गु न्ह्यः न्ह्यः यरूशलेमपाखे भाल। २९बेथफागे व बेथानिया न्ह्यःने लाःगु जैतून डाँडाय् थ्यंबलय् वय्कलं निम्ह चेलातय्त थथे धयाः छ्वयादिल — ३०“छिपिं न्ह्यःने च्वंगु गामय् हुं। अन सुनानं मगःनिम्ह छम्ह गधाया मचायात चिनातःगु दइ। वयात फ्यनाः थन हजि। ३१सुनानं छिमित ‘छाय् फ्यनागु?’ धकाः न्यंसा छिमिसं ‘प्रभुयात माःगु दु’ धकाः धा।”

३२गधा काः वंपिन्सं वय्कलं धया छ्वःथें तुं गधाया मचायात लुइकल। ३३इमिसं वयात फ्यना च्वंबलय्

गधा थुवाःतय्सं वयाः थथे धाल —
“छिमिसं छाया् गधा फ्यनाच्चवनागु?”

३४ इमिसं धाल — “प्रभुयात
थ्व माःगु दु।” ३५ इमिसं गधायात
हयाः थःगु गा वयागु म्हय् लायाः
वय्कःयात फ्यतुकल।

३६ वय्कः भ्नाःबलय् नं मनूतय्सं
थःथःगु गागि लँय् लाया बिल।
३७ वय्कः यरूशलेमया सत्तिक लाःगु
जैतून डाँडां क्वहां भ्नाःबलय् चेलात
फुक्कं लय्लय् तायाः इमिसं खंगु
ततःधंगु अजूचायापुगु ज्या व चिंया
लागि परमेश्वरयात जय जय यानाः
थथे धकाः ततःसलं हाल —

३८ “परमप्रभुया नामं भ्नाःम्ह जुजु

धन्यम्ह खः।

स्वर्गय् शान्ति जुइमा,

अले परमेश्वरया

जय जय जुइमा।”*

३९ मनूतय्गु हुलय् च्वंपिं सुं
फरिसीतय्सं वय्कःयात धाल —
“गुरूजु, छिकपिनि चेलातय्त हाले
मते धकाः ब्वः बियादिसँ रे।”

४० वय्कलं लिसः बियादिल — “जिं
छिकपिन्त धात्थें धाये — थुपिं सुम्क
च्वन धाःसा ल्वहं हे हाला हइ।”

यरूशलेम खनाः येशू नुगः

मछिकादीगु

४१ यरूशलेमया न्ह्यःने थयंकः
भ्नाःबलय् शहरयात खनाः वय्कलं
ख्वयाः धयादिल — ४२ “थौं छिमिसं
शान्तियागु लँपु स्यूगु जूसा गुलि ज्यूगु।
आः थ्व छिमिगु मिखां तापाय् धुकल।
४३ थज्याःगु ई वइतिनि गुबलय् छिमि
शत्रुतय्सं छिमिगु शहरयात प्यखेरं
घेरय् यानाः गनं वने मजीक कुना तइ।
४४ अले मस्त नापं छिमित व छिमिगु
शहरयात भज्यंक नाश याना बी। छगः
ल्वहंया छःने मेगु ल्वहं नं ल्यंका तइ
मखु, छाया्धाःसा परमेश्वरं छिमित
बचय् याःवःगु ईयात छिमिसं सीके
मफुत।”

बंजाःतय्त देगलं ख्याना छ्वःगु

मत्ती २१:१२-१७; मार्कस ११:१५-१६;

यूहन्ना २:१३-२२

४५ येशू देगलय् भ्नायाः अन च्वनाः
न्यायेगु व मीगु ज्या याना च्वंपिं
फुक्कसितं थथे धकाः ख्यानाः
छ्वयादिल — ४६ “थथे च्वया तःगु
दु — ‘जिगु छें प्रार्थना यायेगु छें खः।’
छिमिसं ला थुकियात खुं दाखुंतय्गु छें
धकाः यानाच्वन।”*

४७ वय्कलं न्हिन्हिं भायाः अन देगलय् स्यनादीगु खः। उकिं तःधंपिं पुजाहारीत, शास्त्रीत व ततःधंपिं मनूत मिलय् जुयाः वय्कःयात स्यायेत स्वयाच्वन।* ४८ अय्ंनं इमिसं छुं हे याये मफया च्वन, छायाःसा मनूत फुक्कसिनं वय्कःयागु खँ लय्लय्तातां न्यं।

येशूया अधिकारया खँय् न्ह्यसः

मत्ती २१:२३-२७; मर्कूस ११:२७-३३

२० १ छन्हु येशू देगलय् मनूतय्त स्यनेकने याना व भिंगु खँ कना च्वंबलय् तःधंपिं पुजाहारीत, शास्त्रीत व थकालिपिनसं वयाः २ वय्कःयात थथे धाल — “छिं थथे याना दीत गनं अधिकार कयादिया? अले छितः थव अधिकार सुनां बिल?”

३ वय्कलं इमित लिसः बियादिल — “जिं नं छिकपिन्के छगू खँ न्यने — ४ बप्तिस्मा बीगु अधिकार यूहन्नां सुयापाखें काल? स्वर्गपाखें ला कि मनूतय्पाखें?”

५ थव न्यनाः इमि थःथवय् थथे खँ जुल — “स्वर्गपाखें काःगु धाल कि भन भीत वं ‘अय्सा, छिमिसं वयात छाया विश्वास मयानागु लय्?’ धकाः

धाइ। ६ मनूतय्पाखें काःगु धाल कि मनूतय्सं भीत ल्वहँतं कय्का स्याइ, छायाःसा फुक्कसिनं यूहन्नायात अगमवक्ता धकाः मानय् याना तःगु दु।” ७ अय्जगुलिं इमिसं वय्कःयात थथे लिसः बिल — “जिमिसं मस्यू।”

८ अले वय्कलं इमित धयादिल — “अय्सा, जिं नं छिकपिन्त थव ज्या यायेत जितः सुनां अधिकार बिया हःगु खः धकाः धाये मखु।”

मभिंपिं म्हय्तय्गु उखान

मत्ती २१:३३-४६; मर्कूस १२:१-१२

६ अले येशू मनूतय्त छगू उखान कनादिल — “छम्ह मनुखं क्यबय् दाखमा पिनाः म्हय्तय्त त्वःताः थः तःन्हुया लागि तापालय् वन।* १० बालि काय् त्यय्काः वं थः च्यःयात म्हय्तय्थाय् दाख बालि म्हय्के छ्वल। म्हय्तय्सं वयात दायाः छुं हे मब्युसे लित छ्वयाहल। ११ वं हानं मेम्ह च्यःयात छ्वल। वयात नं इमिसं दायाः इज्जत हे कयाः छुं हे मब्युसे लित छ्वया हल। १२ वं हानं मेम्ह च्यःयात छ्वल। थवयात ला इमिसं घाःपाः यानाः क्यबं पितिना हल।

१३ “अय्जगुलिं क्यब थुवालं थथे मतिइ तल — ‘आः जिं छु यायेगु?

हानं छकः जि यःम्ह काय्यात हे इमिथाय् छ्वया स्वये, जिम्ह काय्यात ला इमिसं हनाबना तइ।’

१४“अय्न् काय्म्हय्सित वयाच्चंगु खनेवं म्हय्तय्सं — ‘थ्व ला तःसिया काय् खः, थ्वयात स्यानाः फुकक धनसम्पत्ति भीगु याना काये धकाः ग्वसाः ग्वल।’ १५अले इमिसं वयात ज्वनाः दाखक्यबं पिने यंकाः स्याना बिल।

“आः तःसिंनं वयाः व म्हय्तय्त छु याइ? १६वं इमित स्याना छ्वइ, अले व क्यब मेपिन्त हे ज्याके बी।”

थ्व न्यनाः अन च्वंपिन्सं धाल — “थथे गुबलें मजुइमा।”

१७इमिसं अथे धाःगुलिं वय्कलं इमित स्वयाः धयादिल — “अय्सा धर्मशास्त्रय् थथे च्वया तःगुया छु अर्थ जुल लय्?”

‘दकःमितय्सं ज्यालगय् मजुगु

धकाः

धाःगु ल्वहं हे

मू ल्वहं जू वल।’*’

१८व ल्वहंतय् दःपिं फुककं कुचा कुचा दली। अले व ल्वहं कुतुं वयाः सुयात लाइ व धू जुइ।”

१९वय्कलं अथे धयादीगुलिं शास्त्रीत व तःधंपिं पुजाहारीतय्सं वय्कःयात अन हे ज्वनेत स्वल, छायाःसा व उखान इमित हे किकाः न्यंकादीगु खः धकाः इमिसं सीकल। अय्न् मनुत खनाः ग्यानाः इमिसं वय्कःयात ज्वने मफुत।

कर पुलेगु खँ

मत्ती २२:१५-२२; मर्कूस १२:१३-१७

२०अय्जुगुलिं इमिसं येशूयात ज्वनेत मौका स्वयाच्चवन। इमिसं थः मनुतय्त भिंपिं थें च्वंक वय्कःयाथाय् छ्वल। इमिसं वय्कःयात खँ ल्हकाः ज्वनाः रोमी हाकिमयात लःल्हाना बीगु ग्वसाः ग्वःगु खः। २१व मनुतय्सं वय्कःयात थथे धकाः न्ह्यसः यात — “गुरूजु, छिं खः खःगु जक नवानादी, अले भिंभिगु जक स्यनादी धकाः जिमिसं स्यू। अले हानं छिं ख्वाः स्वयाः ज्या यानादी मखु, बरु परमेश्वरयागु सत्य लँ क्यनादी। २२छता खँ धयादिसँ, कैसरयात भीसं कर पुले ज्यू ला कि मज्यू?”

२३वय्कलं इमिगु मभिंगु बिचाः थुइकाः धयादिल — २४“धिबा छगः हयाः जितः क्यना दिसँ। थुकी सुयागु ख्वाः व नां किया तःगु दु?”

धिबा

इमिसं धाल — “कैसरयागु।”

२५ वय्कलं धयादिल — “अय्सा कैसरयागु कैसरयात हे बी माः, परमेश्वरयागु परमेश्वरयात हे बी माः।”

२६ इमिसं वय्कःयात मनूतय्गु न्ह्यःने खँय् बुकाः ज्वने मफुत। वय्कःयागु लिसः न्यनाः इपिं छक्क जुल, अले सुम्क च्वन।

सीपिं म्वाना वइ ला कि वइ मखु?

मत्ती २२:२३-३३; मर्कूस १२:१८-२७

२७ हानं सिनाः म्वाना वइगु खँय् विश्वास मयाइपिं सदुकीतय्सं वयाः येशूयात थथे धकाः न्ह्यःसः यात —* २८ “गुरूजु, सुं मनू मस्त मदय्कं सिना वन धाःसा वया हे किजां थः तताःजुयात कलाः तयाः दाजुम्हय्सिगु निंतिं मस्त दय्के माः धकाः मोशां च्वया थकूगु दु।* २९ धाये — न्हय्म्ह दाजुकिजापिं दु। तःधिकम्ह

दाजुम्ह ब्याहा यानाः मस्त मदय्क सिना वन। ३० अले दातिम्ह किजां तताःजुम्हय्सित कलाः तल। ३१ थुकथं हे साहिंलाम्ह किजां नं यात। थुकथं हे मेमेपिन्सं नं यात। फुक्कं मस्त मदय्कं हे सिना वन। ३२ दकलय् लिपा व मिसा नं सित। ३३ आः धयादिसँ, सीपिं म्वाना वइबलय् व मिसा सुया कलाः जुइ? इपिं न्हय्म्हय्सिनं नं वयात कलाः तःगु दु।”

३४ वय्कलं इमित धयादिल — “थ्व संसारय् च्वंपिं मनूतय्सं जक ब्याहा याइ, अले बिया छ्वइ। ३५ सिनाः म्वाना वयाः स्वर्गय् वनिपिं मनूतय् सुयां ब्याहा नं जुइ मखु। अले सुयातं बिया नं छ्वइ मखु। ३६ इपिं ला स्वर्गदूत थें जुइ, उकिं इपिं हानं सी मखुत। सीपिन्त म्वाका तःगुलिं इपिं परमेश्वरया मस्त जुइ।

३७ “मोशां नं सीपिं मनूत म्वाना वइ धकाः क्यना वंगु दुनि। भालय् मि च्याःबलय् परमेश्वरं धयादीगु खँ मोशां थथे च्वया थकूगु दु — ‘जि अब्राहाम, इसहाक व याकूबया परमेश्वर खः।’* ३८ थुकियागु अर्थ परमेश्वर सीपिनि परमेश्वर मखु, बरु म्वाना च्वंपिनि परमेश्वर खः, छायाःसा फुक्कं वय्कःया निंतिं हे म्वाना च्वंपिं खः।”

३६ अले गुलिं शास्त्रीतय्सं लिसः बिल — “गुरूजु, छिं धात्थें हे खःगु खँ धयादिल।” ४० अबलय् निसें सुनानं हे वय्कःयाके छुं हे न्यनेगु आँट याये मफुत।

मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट सु खः?

मती २२:४१-४६; मर्कूस १२:३५-३७

४१ वय्कलं इमित धयादिल — “मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट दाऊदया काय् खः धकाः इमिसं गथे यानाः धाये फत? ४२-४३ दाऊद थःम्हय्सिनं हे भजन सफुलिइ थथे च्वया थकूगु दु —

‘छं शत्रुतय्त छंगु पालि तःले
मततले

छ जिगु जव ल्हाः पाखे च्वना
चवँ धकाः

परमप्रभुं जिमि प्रभुयात
धयादिल।’*

४४ दाऊदं हे वयात ‘प्रभु’ धकाः धाल धाःसा गथे यानाः दाऊदया काय् जुइ फइ?”

शास्त्रीत खनाः होश या

मती २३:१-३६; मर्कूस १२:३८-३९

४५ अले फुकक मनूतय्सं ताय्क वय्कलं चेलातय्त धयादिल —

४६ “ततःपाःगु लं फिना जुइ मास्ति

वःपिं, बजारय् मनूतय्सं मानय् याका जुइ मास्ति वःपिं, धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् दकलय् न्ह्यःने फयतू वने मास्ति वःपिं, भवय्बलय् ततःधंपिं नाप च्वने मास्ति वःपिं शास्त्रीत खनाः होश या। ४७ थज्याःपिन्सं भाःत मदुपिं मिसातय्गु छँ लुतय् यानाचवंगु दु, प्रार्थना धाःसा कर्पिन्त क्यनेत ततःहाकय्क याना क्यनी। थज्याःपिन्सं हे दकलय् तःधंगु सजाँय फये मालीतिनि।”

भाःत मदुम्ह मिसां छाःगु धिबा

मर्कूस १२:४१-४४

२१ १ अले येशू धनी मनूतय्सं देगलय् चवंगु धुकुतिइ धिबा तयाचवंगु स्वया च्वनादिल। २ वय्कलं छम्ह तसकं चीमिम्ह भाःत मदुम्ह मिसां नं वयाः सिजःयागु धिबा तया वंगु खन।

३ अले वय्कलं धयादिल — “जिं छिमित धात्थें धाये — धुकुतिइ धिबा छाःवःपिं मध्ये दकलय् अप्वः धिबा छाःम्ह ला थ्व चीमिम्ह भाःत मदुम्ह मिसा खः। ४ छायाःधाःसा मेपिन्सं ला इमिके यक्व दुगुलिं अःपुक बियावन। थ्व मिसां ला थःके दुगु फुककं नयेत मदय्क हे बियावन।”

देगः नाश जुया वनीतिनि

मत्ती २४:१-२; मार्कस १३:१-२

५चेलातय् थःथवय् देगःया खँय् देगः
ला गुलि बाबांलाःगु ल्वहँतं व छाय्
हयातःगु बसजालं छायापिया तःगु दु
धकाः खँ ल्हानाचवन। ६अले येशू
धयादिल — “छिमिसं खनाचवंगु थ्व
फुक्कं छन्हु नाश जुइतिनि, अबलय्
थ्व फुक्कं दुना वनाः ल्वहं छगः नं
दइ मखुनि।”

दुःखकष्ट जुइतिनिगु खँ

मत्ती २४:३-१४; मार्कस १३:३-१३

७अले इमिसं वय्कःयाके न्यन —
“गुरूजु, थथे गुबलय् जुइ? अले थथे
जुइ धकाः गथे याना सीकेगु?”

८वय्कलं धयादिल — “होश याना
चवँ, सुनानं छिमिगु मिखाय् धुलं
छ्वाके मफयेमा, छायाधाःसा यक्व
हे मनूतय्सं जिगु नामय् वयाः — ‘जि
व हे खः’ अले ‘ई न्ह्यःने थ्यंकः वये
धुंकल’ धकाः धाइ। अयूनं छिपिं इपिं
नाप वने मते। ९अले छिमिसं जवं खवं
तसकं ल्वापु जूगु व ल्वापु जुइत्यंगु
खँ न्यनी। अय्सां छिपिं ग्याये मते,
छायाधाःसा थ्व संसार नाश जुया वने
न्ह्यः थथे जुइ हे माः। अथेसां उघिमय्

हे संसारयागु नाश जुइ मखु।”

१०वय्कलं हानं धयादिल — “देश
देशतय्गु दथुइ ल्वापु जुइ। राज्य
राज्यया दथुइ ल्वापु जुइ। ११थाय्
थासय् ततःधंक भ्वखाय् ब्वइ,
थाय् थासय् अनिकाल जुइ, यक्व
ल्वचं थी, अबलय् आकाशय् तसकं
ततःधंगु व ग्यानापुगु चिं खने दइ।

१२“थथे जुइ न्ह्यः जिगु नांयागु नितिं
छिमित ज्वनाः कसाः याइ, धर्मशास्त्र
स्यनिगु छँया थकालिपिन्त लः
ल्हाना बी, भयालखानाय् कुनी, अले
जुजुपिन्थाय् व हाकिमतय्थाय् यंकी।
१३थुकथं छिमिसं इमिगु न्ह्यःने जिगु
साक्षी बी खनी। १४अयूनं छिमिसं
गुकथं लिसः बी माली धकाः धन्दा
काये मते, १५छायाधाःसा जिं छिमित
थज्याःगु खँ व बुद्धि बी, गुकियात
छिमि शत्रुतय्सं लिसः बी नं फइ
मखु, त्वाःल्हाय् नं फइ मखु।* १६थः
हे मांबौ, दाजुकिजा, थःथिति व
पासापिन्सं तकं छिमित ज्वंका छ्वइ,
अले छिपिं मध्ये गुलिसित ला स्याना
छ्वइ। १७जिगु नामं यानाः छिमित
फुक्कसिनं हेला याइ। १८अयूनं इमिसं
छिमिगु छेनय् चवंगु सँ छपु नं स्यंके
फइ मखु। १९छिमिसं सह यानाचवन
धाःसा छिमित अनन्त जीवन दइ।”

यरूशलेम नाश जुइतिनि

मत्ती २४:१५-२१; मार्कूस १३:१४-१६

२०“गुबलय् छिमिसं यरूशलेमयात सिपाईतय्सं घेरय् या:गु खनी, उबलय् आ: याकनं हे यरूशलेमयागु नाश जुइ धका: छिमिसं सीकि। २१उबलय् यहूदियाय् चवना च्वंपिं फुक्कं पहाडय् बिस्सुं हुं, शहरय् च्वंपिं फुक्कं बिस्सुं हुं, गामय् चवना च्वंपिं शहरय् दुने वने मते। २२छाय्धा:सा थ्व धर्मशास्त्रय् च्वया त:गु फुक्कं पूवकेत पलेसा काइगु दिन ख:।* २३प्वाथय् दुपिं व दुरु त्वंम्ह मचा दुपिं मिसातय्त तसकं सास्ति जुइ। छाय्धा:सा अबलय् थ्व देशय् तसकं दु:खकष्ट जू वइ, अले थन च्वंपिनंसं परमेश्वरयागु तं फये माली। २४गुलिसित तरवारं पाला: स्याइ, गुलिसित ज्वना: देश देशय् यंकी, अले यहूदीमखुपिनिगु ई पूमवंतले इमिसं यरूशलेमयात न्हुतु न्हुया तइ।”

मनूया काय् वइबलय् थथे जुइ

मत्ती २४:२६-३१; मार्कूस १३:२४-२७

२५“अले सूर्यलय्, तिमिलाय् व नगुलय् चिं खने दइ। समुद्रयागु सलं

व ल:द्वम्बलं याना: पृथ्वीइ च्वंपिं फुक्क जातयापिं मनूत ग्याना: आछु आछु कनी।* २६पृथ्वीइ आ: छु जुइन धका: ग्याना: मनूत मुच्छाँ कइ, छाय्धा:सा आकाशय् च्वंगु फुक्क शक्ति खाइ। २७अले इमिसं मनूया काय्यात त:धंगु शक्ति ज्वना: भ: भ: धाय्क सुपाँचय् वयाच्वंगु खनी।* २८थथे जुइवं छिमिसं दना: च्वय्पाखे स्व, छाय्धा:सा याकनं हे छिमिगु उद्धार जुइत्यंगु दु।”

य:मरिमायागु उखान

मत्ती २४:३२-३५; मार्कूस १३:२८-३१

२६अले वय्कलं इमित छपु उखान कनादिल — “य:मरि मायात स्व, अथे हे मेमेगु सिमायात नं छक: स्व। ३०थुमिके चुलि जाया वल कि, छिमिसं ‘तां न्व:गु ई वल’ धका: सीकी। ३१अथे हे गुबलय् छिमिसं जिं धया थें जुया वयाच्वंगु खनी, परमेश्वरयागु राज्य न्ह्य:ने वये धुंकल धका: सीकि। ३२जिं छिमित धात्थें धाये — गुबलय् तक थ्व फुक्कं जुइ मखु, उबलय् तक आ:यापिं मनूत सिना वनी मखु। ३३आकाश व पृथ्वी मदया वनी, अय्न् जिगु वचन मदया वनी मखु।”

३४ “अय्जुगुलिं छिमिसं होश याना च्वँ। भव्य् जक नया जुइगु, अय्ला: थ्वँ जक त्वना जुइगु, अले थ्व जीवनयागु धन्दा कया जुइगु याना जुल धा:सा छिमिसं मसीक जिं धयागु दिन वइ। ३५ छाया्धा:सा व दिन पृथ्वीइ च्वंपिं फुकक मनूतय्गु नितिं तक्क्यंकिगु जाल थें जुया: वइ। ३६ अय्जुगुलिं होश याना च्वँ। व दिनय् जू वइगु फुकक खं बचय् जुइत व मनूया काय्या न्ह्य:ने दने फय्केत छिमिसं न्ह्याबलें प्रार्थना याना च्वँ।”

३७ न्हियान्हिथं येशू देगलय् स्यनेकने याना: बहनी जुइवं जैतून डाँडाय् बाय् च्वं भायादीगु ख:।* ३८ मनूत सुथय् न्हापांनिसें हे वय्कलं स्यनादीगु खं न्यनेत देगलय् मुं वयाचवनी।

यहूदां येशूयात ज्वंकेत्यंगु

मती २६:१-५; मर्कूस १४:१-२;

यूहन्ना ११:४५-५३

२२ १ सोडा मत:गु मरि नयेगु नख: न्ह्य:ने थ्यंक: वल। थ्व नख:या न्हापांगु दिं छुत्कारायागु नख: ख:।* २त:धंपिं पुजाहारी व शास्त्रीतय् येशूयात स्यायेगु ग्व:सा ख:। अय्नं मनूत खना: ग्याना: इमिसं

वय्क:यात सुला: स्यायेगु ग्व:सा ग्वया च्वन।

३ उबलय् हे भिंनिम्ह चेलात मध्ये छम्ह यहूदा इस्करियोतयाके शैतान दुबित। ४ वं त:धंपिं पुजाहारीत व देग:या सिपाइँतय् कप्तानयाथाय् वना: येशूयात ज्वंका बी फु धका: धाल। ५ इमिसं लय्लय्ताया: वयात धिबा बी धका: धया हल। ६ यहूदा मानय् जुल। अबलय् निसें वं मनू मदुथाय् लाका: वय्क:यात इमिगु ल्हातय् ज्वंका छ्वयेत स्वयाच्वन।

छुत्कारायागु नख: हनादीगु

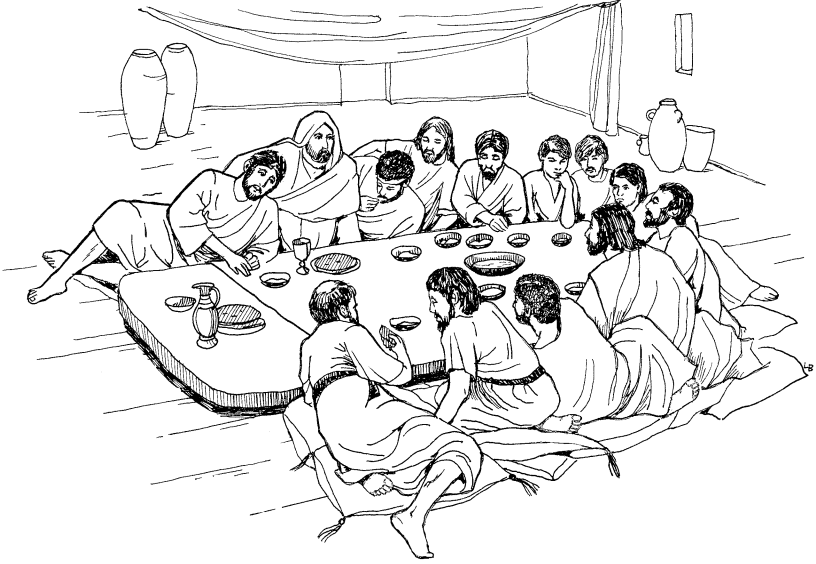
मती २६:१७-२५; मर्कूस १४:१२-२१;

यूहन्ना १३:२१-३०

७ सोडा मत:गु मरि नयेगु छुत्कारा-यागु नख:बलय् भ्या:चा स्यायेगु दिं थ्यंक: वल। ८ अय्जुगुलिं येशू थथे धया: पत्रुस व यूहन्नायात छ्वयादिल — “हुँ, छुत्कारायागु भव्य् नयेत छिमिसं वना: भव्य् ज्वरय् या।”

९ इमिसं धाल — “गन वना: ज्वरय् यायेगु?”

१० वय्कलं धयादिल — “न्यँ, शहरय् दुहां वनेवं छिमिसं घलय् ल: कयावयाच्वंम्ह छम्ह मनूयात नाप लाइ। छिपिं व हे मनूया ल्यू ल्यू हुँ। व

गन दुहां वनी, अन हे वना: ११छिमिसं
छैं थुवा:यात धा— ‘छित: गुरूजुं
थथे धया ह:गु दु— “जिमि चेलात
नाप छुत्कारायागु भव्य नयेत क्वथा
क्यनादिसँ हं।” १२अले वं छिमित
बांलाका त:गु त:कूगु च्वतय् क्यने
यंकी, छिमिसं अन हे ज्वरय् या।”
१३अले इपिं वन। वय्कलं इमित गथे
धया छ्वयादीगु ख:, इमिसं अथे हे
लुइकल, अले अन हे भव्य ज्वरय् यात।

प्रभु भव्य

मत्ती २६:२६-३०; मर्कूस १४:२२-२६;

१ कोरिन्थी ११:२३-२५

१४भव्य नये त्यय्का: येशू व प्रेरितत
भव:लाक फ्यतुनादिल। १५वय्कलं

धयादिल — “दु:ख सी न्ह्य: जि
छिपिं नाप च्वना: छुत्कारायागु भव्य
नयेगु तसकं इच्छा जुयाच्वंगु ख:।
१६जिं छिमित धाये — परमेश्वरयागु
राज्यय् भव्ययागु अर्थ पूमवंतले जिं
हानं थ्व भव्य नये मखु।”

१७अले वय्कलं र्वला कया:
परमेश्वरयात सुभाय् बिया:
धयादिल — “थ्व का, छिपिं
सकसिनं इना: त्वं। १८जिं छिमित
धाये — परमेश्वरयागु राज्य मवतले
थ्व दाखमद्य त्वने मखुत।”

१९वय्कलं हानं मरि कया:
परमेश्वरयात सुभाय् बिया: कुचा
कुचा थला: इमित थथे धया:
बियादिल — “थ्व मरि न। थ्व

छिमित बियागु जिगु म्ह खः।
आवंनिसें जितः लुमकैत थथे यायेगु
या।”

२० नये धुंकाः अथे हे ख्वला कयाः
वय्कलं धयादिल — “थ्व ख्वला
छिमिगु नितिं जिगु हि हाय्कागु
परमेश्वरयागु न्हूगु बाचा खः।”

२१ “तर न्यँ, जितः ज्वंका छ्वइम्ह
मनू जि नाप हे फ्यतुनाच्वंगु दु।”
२२ च्वया तःथें मनूया काय् ला सिना
वने हे माः। अय्नं वयात ज्वंका
छ्वइम्ह मनूयात तसकं धिक्कार दु।”
२३ अले इपिं थःथवय् थथे धकाः खँ
ल्हात — “भ्नीगु पुचलय् अथे याइम्ह
मनू सु जुइ?”

सु तःधं?

मत्ती २०:२५-२८; मर्कस १०:४२-४५

२४ इपिं मध्ये दकलय् तःधंम्ह
सु जुइ धकाः चेलात कच कच
हालाच्वन।* २५ अले येशू इमित
धयादिल — “थ्व संसारय् शासन
याइपिन्सं मनूतय्त ल्हातय् काइ।
इमि हाकिमतय्त भिंपिं मनूत धकाः
धाइ। २६ छिमिसं धाःसा अथे याये
दइ मखु, बरु छिपिं मध्ये सु दकलय्

तःधंम्ह खः वं दकलय् चिधंम्ह
जुयाः क्यने माः। अले छिमि नायः
सु खः वं ला भन फुक्कसियां च्यः
जुयाः ज्या याये माः।* * २७ नया
च्वंम्ह तःधं ला कि वयात नयेगु तये
हया च्वंम्ह च्यः तःधं? नया च्वंम्ह
मखु ला, तःधंम्ह? अय्नं जिं छिमित
सेवा याना च्वनागु दु।”*

२८ “जिगु दुःखकष्टय् छिपिं जि नाप
च्वनाच्वंगु दु। २९ अय्जूगुलिं गथे
जिमि बाःनं जितः जुजु यानादिल,
जिं नं छिमित अथे हे याना बी।
३० अले छिमिसं जिगु राज्यय् जि नाप
च्वनाः नयेत्वने याये खनी। अले हानं
सिंहासनय् च्वनाः छिमिसं इस्राएलया
भिंनिगू कुलयापिं मनूतय्त न्याय
याइ।”*

पत्रुसं येशूयात म्हमस्यू धकाः धाइ

मत्ती २६:३१-३५; मर्कस १४:२७-३१;

यूहन्ना १३:३६-३८

३१ “सिमोन, सिमोन न्यँ, शैतानं
छिमित छ्व हाये थें हायेत उजं
काये धुंकल। ३२ अय्नं छंगु विश्वास
बमलाना मवनेमा धकाः जिं प्रार्थना
यानागु दु। जिथाय् हानं लिहां वये

२२:२० यर ३१:३१-३४ २२:२१ भज ४१:६

२२:२४ मत्ती १८:१; मर्क ६:३४; लूक ६:४६

२२:२५-२६ मत्ती २०:२५-२७; मर्क १०:४२-४४

२२:२६ मत्ती २३:११; मर्क ६:३५

२२:२७ यूह १३:१२-१५ २२:३० मत्ती १६:२८

धुंका: छं थ: दाजुकिजापिन्त बल्लाकि।”

३३ अले वं येशूयात धाल — “प्रभु, भयालखानाय् वने मा:सां, सी हे मा:सां जिं छित: त्व:ते मखु।”

३४ वय्कलं धयादिल — “पत्रुस, जिं छन्त धाये — थौं खा हाले न्ह्य: छं जित: स्वक: तक म्हमस्यू धका: धाइ।”

तरवार, धिबा व म्हिचा

३५ येशूं चेलातय्त् धयादिल — “जिं छिमित धिबा, म्हिचा व लाकां मब्युसे छ्वयाबल्य् छिमित मा:गु तरय् जू ला कि मजू?”

इमिसं धाल — “जू।”*

३६ वय्कलं हानं धयादिल — “आ: धा:सा सुयाके धिबा दु, वं व धिबा तया ति, अथे हे म्हिचा नं कया ति। अले सुयाके तरवार मदु वं थ:गु कोट मिया जूसां तरवार न्या। ३७ ‘वय्क:यात दाखुंतय् ल्याखय् तइ’ धका: जिगु बारे धर्मशास्त्रय् च्वयात:गु खँ पूवने हे मा:। छायाधा:सा जिगु बारे च्वयात:गु खँ पूवनाच्वंगु दु।”*

३८ इमिसं धाल — “स्वयादिसँ प्रभु, जिमिके निपु तरवार दु।”

वय्कलं धयादिल — “थुलि दुसा गा:।”

येशूं प्रार्थना यानादीगु

मत्ती २६:३६-४६; मर्कूस १४:३२-४२

३९ येशू अनं पिहां भाया: वय्क:यागु बानि दु थें जैतून डाँडाय् थहां भायादिल। चेलात नं वय्क: नाप ल्यू ल्यू वन। ४० अन थ्यने धुंका: वय्कलं इमित धयादिल — “प्रार्थना याना च्वँ, मखुसा छिपिं जाँचय् लाइ।”

४१ अले वय्क: इमिथासं भचा उज्यां वना: पुलिं चुया: प्रार्थना यानादिल। ४२ “बा:, ज्यूसा थ्व ख्वला जिथासं चीकादिसँ। अय्न् जित: य:थें यानादी मते, छित: य:थें हे यानादिसँ।” ४३ उबल्य् स्वर्गं छम्ह स्वर्गदूतं वया: वय्क:यात लिधंसा बियाच्वन। ४४ अले नुगल्य् तसकं हीसे च्वना: नुग: हे ह्वगनि थें च्वंगुलिं वय्कलं भन तसकं मन बिया: प्रार्थना यानादिल। वय्क:यागु च:ति हि थें तत:फुति जुया: बँय् तिकि ननाच्वन।

४५ प्रार्थना यानादी धुंका: वय्क: दना: चेलात दुथाय् भा:बलय् इपिं नुग: मछिंका: मस्तं घना च्वंगु खनादिल। ४६ अले वय्कलं

धयादिल — “छिपिं छाया दना च्वनागु? दना: प्रार्थना या। अले जक दु:खकष्ट जू व:सां छिपिं बल्लाना च्वने फइ।”

येशूयात ज्वंगु

मती २६:४७-५६; मर्कूस १४:४३-५०;

यूहन्ना १८:३-११

४७ वय्कलं नवाना च्वनादीबलय् हे अन छगू हुल मनूत वल। भिनिमह चेलात मध्ये यहूदा धा:मह चेला इमिगु न्ह्य: न्ह्य: दु। यहूदां वया: वय्क:यात चुप्पा नल। ४८ अले वय्कलं वयात धयादिल — “हे यहूदा, मनूया काय्यात छु छं चुप्पा नया: ज्वंकेगु ला?”

४९ चेलातय्सं अन छु जुइ त्यंगु ख: धका: सीका: थथे धाल — “प्रभु, जिमिसं तरवारं पाला बी ला?” ५० छमह चेलां दकलय् त:धंमह पुजाहारीया दासयागु जव न्हाय्पं ध्यना बिल।

५१ तर वय्कलं धयादिल — “गात, त्व:ता ब्यु।” अले वय्कलं वयागु न्हाय्पं थिया: लाय्कादिल।

५२ अले ज्वं व:पिं त:धंपिं पुजा-हारीतय्त, देग:या सिपाइँतय् कप्तान-तय्त व थकालिपिन्त धयादिल —

“जि छमहय्सित ज्वनेत थथे तरवार व कथि ज्वना वये मा:गु छाया? छु जि दाखुं ख: ला? ५३ न्हियान्हिथं छिकपिं नाप देगलय् दुबलय् धा:सा छिकपिन्सं जित: मज्वं। तर थ्व छिकपिनिगु ई ख:, अले खिउँया शक्तियागु राज्य ख:।”*

पत्रुसं येशूयात म्हमस्यू धा:गु

मती २६:५७-५८, ६६-७५;

मर्कूस १४:५३-५४, ६६-७२;

यूहन्ना १८:१२-१८, २५-२७

५४ अले इमिसं येशूयात ज्वना: दकलय् त:धंमह पुजाहारीयागु छैय् हल। पत्रुस धा:सा तापाकं ल्यू ल्यू वनाच्वन। ५५ अबलय् अन मनूत चुकय् दथुइ मि छ्वय्का: पनाच्वन। पत्रुस नं वना: इपिं नाप च्वन। ५६ छमह भ्वातिं नं मियागु जलय् वयात खना: क्वथीक स्वया: धाल — “थ्व मनू नं व नाप जुइमह ख:।”

५७ वं मखु धका: थथे धाल — “वय्क:यात जिं म्हमस्यू।”

५८ भचा जाय्का: मेमह मनुखं खना: वयात धाल — “छ नं इपिं नाप जुया च्वंमह ख:।”

वं हानं धाल — “जि मखु।”

५९ अले घौछिति जाय्का: मेमहय्सिनं

थथे धाल — “थ्व मनू येशू नाप जुइम्ह खः, छायाःसा थ्व नं छम्ह गालीली खः।”

६० वं हानं धाल — “छिं धयादीगु खँ जिं मस्यू।” वं अथे धया च्वंबलय् हे खा हाला हाल।

६१ अले प्रभुं लिफः स्वयाः पत्रुसयात स्वयादिल। वं प्रभुं धयादीगु खँ लुमंकल — “थौं खा हाले न्ह्यः छं जितः स्वकः तक म्हमस्यू धकाः धाइ।” ६२ अले व अन चुकं पिने वनाः ह्याँय् ह्याँय् ख्वल।

येशूयात गिजय् यानाः दाःगु

मत्ती २६:६७-६८; मर्कस १४:६५

६३ पाः च्वना च्वंपिं मनूतय्सं येशूयात गिजय् यानाः दाल। ६४ इमिसं वय्कःयागु मिखाय् चिनाः “का धा, छन्त दाःम्ह सु खः?” धकाः धाल। ६५ उकथं हे वय्कःयात बेइज्जत यानाः यः यःथें धाल।

सभाया न्ह्यःने येशू

मत्ती २६:५७-६६; मर्कस १४:५५-६५;

यूहन्ना १८:१९-२४

६६ सुथय् थकालिपिं, तः धंपिं पुजाहारीत व शास्त्रीत फुककं मुन। अले इमिसं येशूयात सभाय् थनाः थथे धाल — ६७ “छ मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः धयागु जूसा जिमित धा।”

वय्कलं धयादिल — “जिं धाःसां छिकपिन्सं विश्वास यानादी मखु। ६८ अले जिं छुं न्यंसां छिकपिन्सं लिसः बियादी मखु। ६९ आवनिसें मनूया काय् शक्ति दुम्ह परमेश्वरयागु जव ल्हाः पाखे च्वनी।”

७० अले इपिं फुककसिनं धाल — “अय्सा छ परमेश्वरया काय् खः ला?”

वय्कलं धयादिल — “खः धकाः ला छिकपिन्सं हे धयादिल नि।”

७१ अले इमिसं धाल — “थुलिं अप्वः मेगु साक्षी हे म्वाःल। वयागु हे म्हुतुं भीसं न्यने धुन।”

२३ १ अनलि अन च्वंपिं फुकक मनूत दनाः येशूयात पिलातसयाथाय् यंकल। २ अले इमिसं वय्कःयात थथे धकाः पाः यात — “थ्व मनुखं भीगु जातियापिं मनूतय्त मखुगु खँ स्यना जूगु, कैसरयात कर पुले मते धकाः धया जूगु व थःत ख्रीष्ट जुजु खः धकाः धया जूगु जिमिसं न्यनागु खः।”

३ अले पिलातसं वय्कःयाके न्यन — “छ यहूदीतय् जुजु खः ला?”

वय्कलं लिसः बियादिल — “छिं हे खः धकाः धयादिल।”

४ अले पिलातसं तः धंपिं पुजाहारी-तय्त व मनूतय्गु हुलयात धाल —

“जिं ला थ्व मनूयाके छुं हे दोष लुइके मफुत।”

५ अयनं इपिं थथे धकाः भन हाला हल — “गालीलं निसें यहूदिया थयंक व थन नापं थ्व मनुखं स्यनेकने यानाः मनूतय्त स्यंकाच्वंगु दु।”

येशूयात हेरोदयाथाय् यंकूगु

६ थ्व खँ न्यनाः पिलातसं येशू गालीलयाम्ह खः ला कि मखु धकाः न्यना स्वल। ७ वय्कः हेरोदयागु इलाकाय् लाःमह मनू खः धकाः सीकाः वं वय्कःयात हेरोदयाथाय् छ्वया बिल। अबलय् हेरोद यरूशलेमय् हे च्वना च्वंगु दु।

८ वय्कःयात खनाः हेरोद तसकं लय् ताल, छाय्धाःसा वं वय्कःयागु बारे न्यनातःगुलिं वय्कःयात स्वये मास्ति वय्का च्वंगु यक्व हे दत। नापं वं वय्कलं अजूचायापुगु चिं यानादीगु स्वयेगु आशा याना च्वंगु खः। ९ अय्जूगुलिं वं यक्व खँ न्यना स्वल, तर वय्कलं छुं हे लिसः बिया मदी। १० तःधंपिं पुजाहारीत व शास्त्रीतय्सं वय्कःयात तःधंगु दोष बियाः पाः यात। ११ अले हेरोद व वया सिपाईतय्सं वय्कःयात गिजय् याये फक्व यानाः जुजुयागु थेंज्याःगु लं फिकाः पिलातसयाथाय् तुं लित छ्वया हल। १२ उखुन्हु निसें हेरोद व

पिलातस हानं मिलय् जुल। न्हापा इपिं निम्ह मिलय् मजूपिं खः।

येशूयात स्यायेगु फैसला याःगु

मती २७:१५-२६; मार्कुस १५:६-१५;

यूहन्ना १८:३१-१९:१६

१३ पिलातसं हानं तःधंपिं पुजा-हारीत, शासकत व मनूतय्त सःताः १४ धाल — “छिमिसं मनूतय्त स्यंका जुल धकाः थ्व मनूयात ज्वनाः जिथाय् हल, अयनं छिमिगु हे न्ह्यःने जिं केरकार याना स्वयां नं छिमिसं पाः याःगु छुं नं दोष जिं लुइके मफुत। १५ हेरोदं नं वयाके छुं हे दोष लुइके मफयाः जिथाय् लिछ्वयाहल। स्याये हे माय्क ला वं छुं नं याःगु मदु। १६ अय्जूगुलिं जिं वयात कोरीं दायाः त्वःता छ्वया बी।” १७ पिलातसं छुत्कारायागु नखःबलय् छमह कैदीयात त्वःता छ्वयेगु चलन याना तःगु दु।

१८ इपिं फुक्कं छस्सलं थथे धकाः चिल्लाय्दना हाला हल — “थ्व मनूयात स्याना छ्व, जिमित बारब्बायात त्वःता बियादिसँ।” १९ शहरय् ग्वलमाल याकूगुलिं व मनू स्याःगुलिं बारब्बायात कुना तःगु खः। २० येशूयात त्वःता छ्वयेगु मनं तुनाः पिलातसं हानं छकः इमित ध्वाथुइकल। २१ अयनं इपिं थथे

धकाः हाला हल — “वयात क्रूसय् यरुखानाः स्याना छ्व, वयात क्रूसय् यरुखानाः स्याना छ्व।”

२२ अय्जूसां स्वकः खुसि नं पिलातसं इमित थथे धाल — “वयात छाया स्यायेगु? वं छुं हे अपराध याःगु मदु। वं स्याये माय्क छुं नं अपराध याःगु जिं लुइके मफुत। अय्जूगुलिं जिं ला वयात कोर्ना दायः त्वःता छ्वया बी।”

२३ इमिसं जिद्दि यानाः भन जक ततःसलं “वयात क्रूसय् यरुखानाः स्याना छ्व” धकाः हाला हल। थुकथं हालाः हे इमिसं त्याकल। २४ अय्जूगुलिं पिलातसं इमिसं धाःथें येशूयात स्याके छ्वयेगु फैसला यात। २५ वं ग्वलमाल याकूमह व ज्यानमारा जूगुलिं भयालखानाय् कुना तःमह बारब्बायात इमिसं फ्वथें त्वःता छ्वल। येशूयात धाःसा इमिसं धाःथें स्याकेत लः ल्हाना बिल।

येशूयात क्रूसय् यरुखाःगु

मती २७:३२-४४; मार्कूस १५:२१-३३;

यूहन्ना १९:१७-२७

२६ रोमी सिपाइंतय्सं येशूयात यंका च्वंबलय् छमह कुरेनीं वःमह सिमोनयात ज्वन। थ्व मनू शहरय् वनेत

वया च्वंमह खः। इमिसं वयात क्रूस कुबीकाः वय्कःयागु ल्यू ल्यू ब्वना यंकल। २७ वय्कःया ल्यू ल्यू ग्वाः ग्वाः मनूत वयाच्वंगु दु। नुगःपा दा दां हाँय् हाँय् ख्वया वया च्वंपिं मिसात नं दु। २८ वय्कलं इमिथाय् लिफः स्वयाः धयादिल — “यरूशलेमय् च्वंपिं मिसात, जिगु नितिं ख्वये मते, बरु थःगु नितिं व थः मस्तय्गु नितिं ख्व। २९ छायाधाःसा अज्याःगु दिं नं वइतिनि, गुबलय् मनूतय्सं मचा मदुपिं, मचा बुइके मलंपिं व मचायात दुरु त्वंके मलंपिं धन्यपिं स्वः धकाः धाइ। ३० अबलय्

“मनूतय्सं पहाडयात वनाः

“जिमित ल्हाः वा।”

अले डाँडायात —

“जिमित ल्हाना छ्व”

धकाः धाइ।”*

३१ प्याःगु सिमायात ला मनूतय्सं छ्वय्कल धाःसा गंगु सिमायागु भन छु जक गति जुइ?”

३२ मेपिं निम्ह अपराधीतय्त नं वय्कः नाप स्याना छ्वयेत इमिसं यंकूगु दु। ३३ “खप्परे” धाःगु थासय् थ्यंकाः इमिसं वय्कःयात क्रूसय्

नकिं तानाः यरूखाया बिल। अले अपराधीतयत् नं अथे हे यानाः वय्कःया जवय् व खवय् यरूखाया बिल।

३४ वय्कलं धयादिल — “बाः, थुमित क्षमा यानादिसँ। थुमिसं छु यानाच्चवना धकाः मस्यू।” सिपाइँतय्सं चिट्टा तयाः वय्कःयागु वसः इना काल।* ”

३५ अन लिक्कसं दनाः मनूत स्वयाच्चवंगु दु। शासकतय्सं धाःसा वय्कःयात थथे धकाः गिजय् यात — “श्वं कर्पिन्त ला बचय् यात, थव मनू परमेश्वरं हे ल्यया तःमह मुक्ति बीमह स्त्रीष्ट खः धयागु जूसा थःत नं बचय् याये फये माःगु खः।”*

३६ सिपाइँतय्सं नं वय्कःयात पाउँति त्वंकाः थथे धकाः गिजय् यात — *

३७ “यहूदीतय् जुजु खःसा छं थःत बचय् या।” ३८ वय्कःयागु च्वसं — “थव यहूदीतय् जुजु खः” धकाः द्वपं पौ यरूखाना तःगु दु।

३९ वय्कः नाप यरूखाना तःमह छमह अपराधीं नं वय्कःयात थथे धकाः गिजय् यात — “स्त्रीष्ट धाःमह छ हे मखु ला? छ थः नं बचय् जु जिमित नं बचय् या।”

४० मेह अपराधीं धाःसा वयात व्वः बियाः थथे धाल — “वं थे हे सजाँय फयाच्चवने मालं नं छ परमेश्वर खनाः मग्याः ला? ४१ भीत ला भीसं यानागु ज्या हे अपराध जूगुलिं थथे याना तल, अय् नं थव मनुखं ला छुं मभिंगु ज्या याःगु मदु।” ४२ अले वं धाल — “येशू, छि जुजु जुयाः भायादीबलय् जितः नं लुमंकादिसँ।”

४३ अले वय्कलं लिसः बियादिल — “जिं छन्त धात्थे धाये — थौं हे छ जि नाप स्वर्गय् वने खनी।”

येशू सीगु

मत्ती २७:४५-५६; मार्कस १५:३३-४१;

यूहन्ना १९:२८-३०

४४ अबलय् न्हिनय् बाह बजेनिसें तीन बजे तक देशय् फुककभनं खिउँसे च्वना वन। ४५ सूर्य खिउँसे च्वना वन। अले देगलय् च्वंगु पर्दा च्वं निसें क्वथ्यंक निकू दलाः गुना वन।* ४६ येशू तःसलं थथे धकाः हालादिल — “बाः, जिगु आत्मायात छिगु हे ल्हातय् लः ल्हाना बी।” थथे धयाः वय्कलं प्राण त्वःतादिल।*

४७ रोमी कप्तानं थथे जूगु खनाः परमेश्वरयात तःधंकाः थथे धाल —

२३:३४ भज २२:१८ २३:३५ भज २२:७ २३:३६ भज ६९:२१

२३:४५ प्रस २६:३१-३३ २३:४६ भज ३१:५

“धात्थें हे, थ्व मनू ला भिंम्ह खः।”
 ४८ अन स्वः वया च्वंपिं मनूतय्सं थ्व
 खनाः तसकं नुगः मछिकाः छैय् छैय्
 लिहां वन। ४९ वय्कःयात म्हस्यूपिं
 मनूत व गालीलनिसें वय्कः नाप
 वःपिं मिसात नं भचा तापाक च्वनाः
 अन जुयाच्वंगु फुकक स्वयाच्वंगु दु।*

येशूयात चिहानय् तःगु

मती २७:५७-६१; मार्कुस १५:४२-४७;

यूहन्ना १९:३८-४२

५० योसेफ धाःम्ह छम्ह भिंम्ह व
 धर्मीम्ह मनू खः। व सभाया छम्ह दुजः
 नं खः। ५१ अथे जूसां वं इमिसं येशूयात
 स्यायेगु ग्वसाः ग्वःबलय् विरोध
 याःगु खः। व यहूदियाया अरिमाथिया
 धयाथाय् च्वंम्ह खः। अले व परमेश्वरं
 राज्य यानादीतिनि धकाः पिया च्वंम्ह
 खः। ५२ आः वं पिलातसयाथाय् वनाः
 येशूयागु सीम्ह फवन। ५३ अले वं
 सीम्हयात क्रूसं क्वकयाः भिंगु सुति
 कापतं हिनाः ल्वहंतय् प्वाः खना
 दय्का तःगु न्हूगु चिहानय् यंकाः तल।
 ५४ उखुन्हु शुक्रबार खः, अले शबाथ
 सुरु जुइ त्यंगु खः।

५५ गालीलं निसें वय्कःनाप
 वःपिं मिसात नं योसेफ नापं वनाः
 वय्कःयात तःगु चिहान स्वल। अले

सीम्हयात गथे यानाः तल, व नं स्वल।
 ५६ अले इमिसं लिहां वनाः सीम्हय्
 तय्त माःगु अत्तर व मलम दय्काः
 थिक्क याना तल। अयनं व्यवस्थाय्
 च्वया तःथें शबाथ खुन्हु आराम
 यात।*

सीम्ह येशू म्वाना भाःगु

मती २८:१-१०; मार्कुस १६:१-८;

यूहन्ना २०:१-१०

२४ १ आइतबार खुन्हु सुथ
 न्हापां इपिं मिसात
 थःपिन्सं दय्कूगु मलम ज्वनाः
 चिहानय् वन। २ अन थ्यंबलय् इमिसं
 चिहानयागु लुखा प्वाः तिना तःगु
 ल्वहं चीका तःगु खन। ३ दुने वनाः
 स्वः वंबलय् इमिसं प्रभु येशूयागु
 सीम्ह लुइके मफुत। ४ अय्जुगुलिं इपिं
 वातां च्वना च्वंबलय् तसकं थीगु
 वसतं फिना तःपिं निम्ह मनूत इमिगु
 लिक्क दं वल।

५ इमिसं ग्यानाः थस्वये तकं
 मफुत। व मनूतय्सं इमित धाल —
 “म्वाःम्हय्सित चिहानय् छाया माः
 वया च्वनागु? ६ वय्कः थन मदी।
 वय्कः ला सीम्हं म्वाना वये धुंकल।
 गालीलय् दीबलय् वय्कलं छिमित
 धयादीगु खँ लुमंकि — ७ मनूया

काय्यात पापी मनूतय्गु ल्हातय्
लः ल्हाना बी, अले वयात कूसय्
यरूखानाः स्याइ, अय्जूसां स्वन्हु
दुखुन्हु हानं सीम्हं म्वाना वइ।”*
९अले तिनि इमिसं वय्कलं धयादीगु
खँ लुमन।

९अले चिहानं लिहां वयाः इमिसं
अन जूगु फुकक खँ भिंछम्हय्सित
व मेपिं फुककसितं कनाबिल। १०थ्व
खँ प्रेरिततय्त धाः वःपिं मरियम
मग्दलिनी, योअन्ना व याकूबया मां
मरियम व इपिं नाप वंपिं मेपिं मिसात
खः। ११अयुनं थ्व खँ प्रेरिततय्त बाखं

थें जक जुल, इमिसं थ्व खँय् विश्वास
मयाः। १२पत्रुस धाःसा काचा काचां
दनाः चिहानय् ब्वाँय् वन। अन थ्यंकाः
क्वछुनाः दुने स्वःबलय् वं कापः जक
अथें छखे तया तःगु खन। थ्व खनाः
व अजू चायाः लिहां वल।

येशू इम्माउस वनेगु लँय् खने

दय्कः भाःगु

मर्कूस १६:१२-१३

१३उखुन्हु हे इपिं मध्ये निम्ह मनूत
इम्माउस धाःगु गामय् वनाचवन।
थ्व गां यरूशलेमं ११ किलोमिटर

२४:६-७ मती १६:२१; १७:२२-२३; २०:१८-१९; मर्क ८:३१; ९:३१; १०:३३-३४;
लूक ९:२२; १८:३१-३३

ति तापाः। १४ इपिं लँय् अन जूगु खँ ल्हाल्हां वनाच्चवन। १५ उबलय् हे येशू लिक्क भायाः इपिं नाप नाप भाल। १६ अय्न् इमिसं वय्कःयात खंसां म्हसीके मफुत।

१७ वय्कलं इमित धयादिल — “छिपिं लँय् ववं छु खँ ल्हानाच्चवनागु?”

अले इपिं तक्क दित। इमिगु र्खाः खिउँसे चवं। १८ अले क्लेओपास धाःम्ह मनुखं वय्कःयात लिसः बिल — “थौं कन्हय् जुया चवंगु अपाय्मछि धंगु खँ मस्यूम्ह ला यरूशलेमय् छि हे जक थें चवं?”

१९ अले वय्कलं धयादिल — “छु खँ?”

इमिसं धाल — “थ्व खँ नासरतयाम्ह येशूयागु खः। वय्कः छम्ह अगमवक्ता खः। वय्कलं परमेश्वर व मनूतय्गु न्ह्यःने ततःधंगु ज्याखँ यानादीगु खः। २० जिमि तःधंपिं पुजाहारीत व शासकतय्सं वय्कःयात स्याना छ्वयेगु फैसला यानाः क्रूसय् यरूखाना बिल। २१ जिमिसं ला वय्कःयागु पाखें हे इस्राएल देश लिफ्याना काये खनी धकाः मतिइ तयागु खः। थ्व खँ छखे हे तये। थथे जूगु थनिं स्वन्हु दत।

२२ “जिमिगु हे पुचःयापिं सुं मिसातय्सं धकाः जिमित गजब याना बिल। सुथ न्हापां इपिं चिहानय् वंबलय् २३ वय्कःयागु सीम्ह लुइके

मफुत। इमिसं लिहां वयाः जिमित ‘येशू सिनाः म्वाना वये धुंकल’ धकाः धाःपिं स्वर्गदूतत नं खना धकाः धाल। २४ जिमिगु पुचलय् च्वंपिं हे मनूत चिहानय् वनाः स्वः वंबलय् नं व मिसातय्सं धाःथें हे खन, वय्कःयात धाःसा मखं।”

२५ अले वय्कलं धयादिल — “छिपिं ला मूर्ख मनूत जुयाच्चन खनि। अगमवक्तातय्सं धाःगु फुक्क खँय् विश्वास यायेत छिमिसं थाकु चायाच्चन। २६ छु मुक्ति बीम्ह ख्रीष्टं थथे दुःख सियाः तिनि तःधं जुइगु मखु ला?” २७ अले वय्कलं मोशानिसें कयाः फुक्क अगमवक्तातय्सं धर्मशास्त्रय् च्वया थकूगु वय्कःयागु हे खँ ध्वाथुइकादिल।

२८ वय्कःपिं वने माःगु गांया न्ह्यःने थ्यन। वय्कः धाःसा अभ अनं नं तापाक भायादी त्यन। २९ अय्न् इमिसं वय्कःयात थथे धयाः कर यात — “खिउँसे च्वनिन, थौं जिपिं नाप हे चाहिनादिसँ।” अय्जुगुलिं वय्कः इपिं नाप हे च्वनादिल। ३० नयेत्यय्काः वय्कलं मरि कयाः सुभाय् बियाः कुचा थलाः इमित इना बियादिल। ३१ थुबलय् हे इमिगु मिखा चाल, अले इमिसं वय्कःयात म्हसील। अय्न् वय्कः इमिगु मिखां तनावन।

३२ इमिसं थःथवय् थथे खँ ल्हात — “वय्कलं भीत धर्मशास्त्रयागु खँ ध्वाथुइकादीबलय् भीगु नुगः लसतां चंचं धाःगु मखु ला?” ३३ अबलय् हे इपिं अनं दनाः यरूशलेमय् लिहां वन। अन इमिसं भिंछम्ह चेलात व इपिं नाप मुना च्वंपिं मनूत नाप लात। इमिसं इपिं निम्हय्सित थथे धाल — ३४ “धात्थें हे, प्रभु म्वाना वयादीगु खः खनि। सिमोनयाथाय् खने दय्कः भ्नाःगु नं खः खनि।” ३५ अले इपिं निम्हय्सिनं नं लँय् जूगु खँ व मरि कुचा थःबलय् वय्कःयात म्हसीके फुगु खँ कन।

येशू चेलातय्थाय् खने दय्कः

भ्नाःगु

मत्ती २८:१६-२०; मार्कुस १६:१४-१८;

यूहन्ना २०:१९-२३; प्रेरित १:६-८

३६ इपिं थथे खँ ल्हाना च्वंबलय् हे येशू अन खने दय्कः भ्नाल। अले इमित धयादिल — “छिमित शान्ति दयेमा।” ३७ वय्कःयात भूत धकाः मतिइ तयाः इपिं तसकं ग्यात।

३८ वय्कलं धयादिल — “छिपिं छाय् ग्यानागु? संका याये मते। ३९ जिगु ल्हाः व तुति स्व, जि हे खः, जितः थिया स्व, थ्व जिगु ला व क्वँय्यागु

म्ह खः। भूतयाके ला व क्वँय् दइ मखु।” ४० थुलि धयाः वय्कलं थःगु ल्हाः व तुति क्यनादिल।

४१ लय्तायाः व छक्क जुयाः इमिसं थ्व खँय् विश्वास तकं याये मफुत। अय्जूगुलिं वय्कलं धयादिल — “थन छुं नयेगु दु ला?” ४२ अले इमिसं दय्कातःगु न्या बिल। ४३ वय्कलं कयाः इमिगु हे न्ह्यःने नयाबिल।

४४ अले वय्कलं इमित धयादिल — “जिं छिपिं नाप दुबलय् जिगु बारे धर्मशास्त्रय् च्वया तःगु फुक्क खँ पूवने माः धकाः न्हापा हे धयागु खः।” ४५ अले धर्मशास्त्र थुइके फय्केत इमिगु नुगः चाय्काः ४६ वय्कलं धयादिल — “मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट सिनाः हानं स्वन्हु दय्काः म्वाना वये माः धकाः च्वया तःगु दु। ४७ अले ख्रीष्टयागु हे नामं पश्चाताप यानाः पाप क्षमा जुइगु खँ यरूशलेमनिसें फुक्क संसारय् न्यंके माः। ४८ छिपिं हे थ्व खँया साक्षी खः।

४९ “न्यँ, छिमित जिमि बाःनं बी धकाः धयादीगु छिमिथाय् छ्वया हये। अय् नं परमेश्वरयागु शक्ति छिमिके मवतले थ्व हे शहरय् पिया च्वँ।” *

येशूयात स्वर्गय् थकाःगु

मर्कुस १६:१६-२०; प्रेरित १:६-११

५० येशू इमित बेथानियाय् ब्वना यंकादिल। अले ल्हाः ल्हनाः इमित आशिष बियादिल। ५१ इमित थथे आशिष बिया च्वँच्वं हे वय्कः

इपिं नाप बाया वन, अले परमेश्वरं वय्कःयात स्वर्गय् थत यंकादिल। ५२ अले परमेश्वरयात तःधंकाः तसकं लय्लय् तातां इपिं यरूशलेमय् लिहां वन। ५३ अले इपिं न्हियान्हिथं देगलय् मुनाः परमेश्वरया आराधना याना च्वन।